

ger. Titel (montiert), Teilebogen, 3 mm Dic, 203 mm L^g, 6 mm B^r

DV 1190 1723

W58/603 / NÜ.

† AMSTERDAM by NICOLAS ten HOORN.

UNIVERSITÄT DÜSSELDORF
- Medizinische Abt. -
DUSSELDORF

V 2409

PHARMACOPOEA
AMSTELREDAMENSIS,
OF
d'AMSTERDAMMER
APOTHEEK,

In welke allerlei Medicamen-
ten, tot Amsterdam in 't ge-
bruik zynde, konstiglyk
bereyd worden.

Als ook

*Deffels kragten en manier van ingeven
Achtste Druk vermeerdert en verbeterd*

AMSTERDAM.

By NICOLAAS TEN HOORN, Boekver-
koper over 't oude Heere Loge-
ment, 1723.

FRANKMANN COBLENZ

FRANKMANN COBLENZ

FRANKMANN COBLENZ

In der
Königl. Preuss. Land-
es- und Forst-
verwaltung
zu
Coblenz

Verlag von
Coblenz

FRANKMANN

A A N D E N
L E E Z E R.

 Ermits het gebrek van de kennisse der Latynsche taal, in welke dit Boekjen eerst is opgestelt, vele Apothekers en Chirurgyns, in die taal niet al te ervaren, van het zelve geen gebruik hadden, zo is men terade geworden, om de onervarenete gemoet te komen, en 't zo wel tot dienst derkundige als onkundige zoude strekken, het in de Nederduitsche Taal over te brengen. Met wat genegenheit het zelve op dusdanig eene wijze ontfangen is, is nodeloos breed uit te meeten; wyl het nu de achtste-

A 3 maal

VOORREEDEN.

maal is dat het in deze taal te voorschein komt. Het o-vertrefst thans de eerste La-tynsche uytgave, wyl in de-ze vertaalde Apotheek, al voor twee of drie drukken, de be-schryving van de kracht van yder Compositie, de berei-ding van yder Medicament in 't byzonder, 't gewicht of *Dosis*, der zelve, en tot wat ziekten yder Medicament dien-ftig, is bygevoegt : het welk bevonden is van groot geryf en tot groot nut te zyn, in-zonderheit voor die geenen welke ten platten Lande woo-nen daar meenigmaal den Apo-theeker als Doctoor ageeren moet.

Men heeft ook de quanti-
tei-

VOORREEDEN.

teiten der enkele Geneesmid-
delen, om daar uit een Com-
positie te maken, in Lette-
ren uitgedrukt, en de ou-
derwetze Characters verwor-
pen: wyl deze in 't drukken
sontyds of verkeert gezet,
of duister en kwalyk uitdruk-
ken; waar door zontyds het
een voor 't ander genomen,
aan Apotheker en Patient, ge-
vaarlyke gevolgen kunnen te
voorschein brengen.

Hier achter is ook een
tweevoudig Register gevoegt:
als eerst van de gecomponeer-
de Medicamenten, en 't an-
dre van de ziekten waar toe
dezelve applicabel zyn: Bei-
de van groot nut, om spoed-
dig het een of ander Medica-

VOORREEDEN.

ment, tot deze of geene ziek-
ten op te zoeken.

Gebruik het tot uw eigen achtung
en voordeel, en tot dienst der
Lyderen; en vaar wel.

PHAR-

PHARMACOPOEA

AMSTELREDAMENSIS.

OF

d'AMSTERDAMMER,

A P O T H E E K,

EERSTE AFDEELING.

Van de Enkelde Medicamenten die men
in de Winkels bewaren moet.

W O R T E L E N.

*Radices.*Cetosæ Oxallidis en Oxylapathi,
zuuring wortel, surkel.Acori, of Calami aromatici,
welriekende lis.Alcannæ, Alkanetwortel, Blan-
ketwortel.

Alii, Look.

Althææ, of Ibisei en Bismalvæ, Heems-
wortel.

Angelicæ. Angelikawortel, Engelwortel.

Apii, Juffrouw markwortel.

Ari, Kalfvoeten.

A 3

Art

Aristolochiæ cavæ, Holwortel Fabaceæ,

Boontjes Holwortel.

Longæ, Lange Holwortel.

Rotundæ, ronde Holwortel.

Tenuis, dunne Holwortel.

Afari, Mansoor.

Asparagi, Aspargies.

Bardanæ, of Lappæ Maj. kliffen.

Pistoriæ, Hertstong.

Brusci of Rusci, steekende Palm.

Bryoniæ, Wilde Wijngaart.

Calami aromatici, siet acori.

Capparis, Kapperwortel.

Cardui Benedicti, Gezegende distel.

Carlinæ Everwortel.

Caryophyllatæ, Nagelwortel.

Cavæ, Holwortel.

Cepæ, Ajuin.

Chelidoniæ majoris, Stinkende gouw.

Minoris, Speen kruid.

Cherefolii, Kervel wortel.

Chinæ, Chineese pokwortel.

Cichorei, suikeryen.

Consolidæ majoris, of Symphyri mai.

Smeer wortel, waal wortel.

Contrayervæ, tegengift wortel.

Costi utriusque, balsem, kost.

Cucumeris asinine, esels komkommers, en
wilde komkommers.

Cur-

Van de Wortelen.

77

- Curcuma, indise saffraan.
Cyclaminis, verkens brood.
Cynaglossæ, honstong.
Cyperi longi, wilde lange galega, rotund
ronde wilde galega.
Dentisleonis, of Taraxici, paardeblom, heng-
stebloom.
Dictamni albæ of Fraxinellæ, leege effche.
Doronici Romani, kleine sonneblom.
Ebuli, hadich, water vlier.
Enulæ campanæ, of Helenii alantswortel.
Eringii, kruisdistel, duivels naigaaren.
Esulæ utriusque, wolfsmelk.
Felicis, varen.
Feniculi; of Dictamni albæ, lege effchen,
effchen kruid.
Galangæ majoris, } maagwortel.
minoris, }
Gentianæ, kruiswortel.
Glycyrrhizæ, of Liquiritiæ, soethout, kalissi-
hout.
Graminis, graswortel.
Helenii, of Enulæ campanæ, alantswortel.
Hellebori albi, witte nieswortel, nigri swar-
te nieswortel.
Hermodactylorum, hertjeswortel.
Hirundinarizæ of Vincetoxici, swaluw wor-
tel.
Hyoscyami, bilsen kruid.
Jalappæ of Gialappæ, swarte purgeerwortel,
wonder bloem van Peru.
Ibisci of althææ, en Bismalyæ, heemswortel.

A 6

Im

- Polypodii querni, eiken varen.
 Porri capitati, knoflook.
 Pyrethri, bertram.
 Raparum, rapen, knollen.
 Raphani Hispanici, Ramelassen.
     Hortensis, radys.
     Rufficani, peperwortel, mieræ
         wortel.
 Restæ bovis of Ononidis, stalkruid.
 Rhabarbari of Rhei, melisoen wortel.
     Monachorum, patich.
 Rhapontici of Centaurii majoris en
     Rheu pontici lange
         melisoen wortel.
 Rubiæ tinctorum, krappe, meede.
 Rusci of Brusci, stekende Palm.
 Sambuc., vlier.
 Satyrii, standel kruid, kullekenskruid.
 Saxifragiæ, steenbreeke.
 Scorzoneræ, adderkruid.
 Scillæ, zee ajuin.
 Scrophulariæ, groot steenkruid.
 Sigilli salomonis, salomons zegel.
 Spicæ nardi celticæ, { spyk.
                           indicæ, {
 Symphiti maj, of consolidæ maj, smeer wor-
     tel, waal wortel.
 Taraxici of Dentis leonis en Dentis canini
     paarde blom, hengste blom.
 Tormentillæ, seven blads kruid.
 Turbith, vreemde purgeerende heemst.
 Tusilaginis, hoefblad.

Valerianæ of phu, speerkruid, sint joriskruit
 Vincetoxici of hirundinariæ, swaluwwortel.
 Zalzæ parillæ, Westindise pokwortel.
 Zedoaria, zeverwortel.
 Zingiberis, gember.

UITWASSEN, OF FUNGI.

A Garicus, lorken booms kampernoelje.
 Auriculæ judæ, judas ooren.
 Fungus vulg. arboricus adnascens, boom kam-
 pernoelje.
 Moxa wolligheid der bladen van byvoet.
 Orbicularis, bovist, en wolfs veest.

BASTEN, CORTICES.

A Rantiorum, orangie schillen.
 Cassiæ lignæ of xylocassiæ, kleine kaneel.
 Cinamomi, kaneel.
 Citriorum, citroen schillen.
 Castanearum interiorum, kastanje schillen.
 Ebuli, bast van water vlier.
 Fraxini, bast van essen hout.
 Glandium calices, dopjes van ekelen.
 Granatorum, of Malicorii, granaat schil.
 Juglandium, okkernoten bast.
 Kinæ kinæ, koors basten.
 Ligni guajaci, pokhouts bast.
 Limonum, limoen schil.
 Macis, blom, foeli.
 Malicorii of granatorum, granaat schil.
 Quercus, eike bast.

Rad.

- Rad. capparum, kappers bast.
Sambuci mediani, vlier bast.
Tamerisci, tameris bast.
Xylocassiae of cassia lignæ, kleine kaneel.
Winterani, magellaans kaneel.

HOUTEN, LIGNA.

- A** Loës of xyloaloës, en van sommige Agal-
lochum, aloes hout, paradijs hout.
Aspalathum, aspalthout.
Brasilianum, brasiliën hout.
Buxinum, bosboom hout, gemeenlyk, doch
qualyk, palmhout.
Colubrinum, slangen hout.
Guajacum of Sanctum, pokhout.
Juniperinum, jenever hout.
Mollucense of panava.
Nephriticum, of santalum cæruleum, gra-
veelhout.
Rhodium, rosenhout.
Sanctum of guajacum, pokhout.
Santalinum album, wit zandelhout.
          citrinum, geel zandelhout.
          rubrum, rood zandelhout.
Sassafras swaethout.
Visci quercini, marentakken.
Xyloaloës of Lignum aloës.
          Agallochum en Lignum paridis,
          paradyshout.

BLADEN EN KRUYDEN, FOLIA ET HERBÆ.

- A** Brotoni maris, *averuit, averoone.*
A Absinthii romani of tenuifolii, *roomsche
 alssem.*
 Marini of Seriphii *zee alssem.*
 Vulgaris of Latifolii, *gemeene
 alssem.*
- Acetosæ, Oxalidis, Oxyalapathi Hispanici.**
 Romani.
 Silvestris.
 Tritolii.
zuuring, zurkel.
- Acetosellæ, Alleluyæ, Lujulæ of Tritolii, Ace-**
 tofæ, en Oxytriphylly,
koekoexbrood,
- Aditanti albi of Rutæ mutariæ wit eiken va-**
 ren. nigri of Capilli veneris
swart eiken varen.
- Agrimoniæ, ontstoppentkruid.**
Alchimillæ, onser vrouwenmantel.
Alfines, muurkruid.
Althææ, Ibisici en Bismalvæ.
beemst, witte malve,
- Anethi summitates, dil.**
Apii, juffrouw markt.
Argentiniæ, silverkruid.
Artemisiæ, byvoet, sint jans kruidt.
Asari, mansoor.
Asplenii of Ceterach, steenwaren, miltkruid.
Atriplicis, melde.
Basilici of Ocimi, balssem.

Be-

- Becabungæ of Anagallidis æq. bekeboom.
 Belladis, wei blom, madelieven.
 Betæ, bete.
 Betonicæ, betoni.
 Bismalæ, Althææ, of Ibisci, witte malve,
 heemst.
 Boraginis, bernasie.
 Botryos, druivenkruid, piment.
 Brancæ urcinæ, berenklauw.
 Brassicæ of Caulium, kool.
 Buglossæ, buglos, koetong.
 Bursæ pastoris, herderstas.
 Calaminthæ montanæ, berg calement.
 Capilli veneris of Adianti nigri
 venus hair.
 Capritolii, geiteblad, kamperfoelje.
 Cardui Benedicti, gesegende distel.
 Matæ, marien distel.
 Caudæ equinæ of Equiseti paarde slaart.
 Caulium of Brassicæ, kool.
 Centaurii minoris summitates sanctori, dui-
 send gulden kruid.
 Ceterach of Asplenii, steenvaren, miltkruid.
 Chamedryos, gamanderlyn.
 Chamæpytios, five Arthetica, veldcypres.
 Chelidonii majoris, stinkendeguwe.
 Chere folii, kervel.
 Cichorei, cichoreiblad.
 Cicuræ, scheerling.
 Cochleariæ, lepel bladen.
 Cuscutæ cum floribus, wrange, schorste.
 Dentis Leonis of Taraxici, paardeblom,
 hengstebloom.

Dic.

- Dictamni creticæ, kandisch kraamkruid.
 Ebulii, hadich, waterolier.
 Endiviæ of Intybi, indivi.
 Epithymi, schorfste, wrange.
 Equiseri of Caudæ equinæ en Hippuris paar-
 de staart.
 Eryfini, hees kruid.
 Eupatorii aquatici, water boelkens kruid.
 Cannabini, hennip boelkens kruid.
 Euphragiæ cum floribus, oogentrooft.
 Fartaræ of Tuffilaginis, hoefbladen,
 Fœniculi, venkel.
 Fragariæ, aardbesie blaaden.
 Fumariæ of Fumi terræ, duive kervek,
 Gallitrichi of Scarleæ, scharlei.
 Hederæ arboreseentis, klim op.
 Terrestris; hondsdrif.
 Hellecebræ, mûrpeper.
 Hepaticæ, leverkruid.
 Hyoscyami, bilsenkruid.
 Hyperici summitates, sint jans kruid.
 Hyssopi, hyssop.
 Ibisci, Althææ, Bismalvæ, heemst, witte
 malve.
 Lactuæ, sla, salade.
 Lapathi sativi, patientie.
 Lavendulæ, lavendel.
 Laura, lauwrier.
 Leonitis palustris, krooft, waterlinsen.
 Licenis, longekruid.
 Linguæ cervinæ siet Scolopendriæ.
 Lupuli, hop.

- Majoranæ, majorein.
 Malvæ, kaafies blaen, malve.
 Mandragoræ, mandragers.
 Marrubii of Phrafii, malrouw.
 Matricariæ, moederkruid.
 Meliffæ, Confielje de grein, citroenzaad.
 Menthæ fativæ of crispæ, kruismunt.
     Aquaticæ, watermunt.
 Mercurialis, bengelkruid.
 Miletoli, duizendblad, geruwe.
 Musci } Cranii humani, doodshoofden;
           } mosch.
           } Quercini, eikenmosch.
 Myrti, mirte blaaden.
 Nasturtii acuatici, of Sifymbriiaq., water-
     kers.
     Hyemalis of barbæreæ win-
         ter kers.
     Hortensis, twinkers, sterk-
         kers.
 Nepetæ, Nip, kattekruid.
 Nicotianæ of Tabaci, tabak.
 Nummulariæ, penningkruid.
 Ocymi of Basilici, balsem.
 Origani Cretici, orego.
     Vulgaris, grove Majelyn.
 Oxalidis of Acetofæ, Oxylapathi, zuuring-
     zurkel.
 Papaveris Hortensis, tuin mankop.
     Nigri, swarte mankop.
 Parietariæ, glas'kruid,
 Persicariæ, persikkruid.

Pe

20 Van de Kruiden en Bladen.

- Petroselinī, *peterseli.*
Phellandri, *water eppe.*
Phyllitis of linguæ cervinæ, *herte tong.*
Pilosellæ, *nagelkruid.*
Pimpinellæ, *pimpernel.*
Plantaginis, *weegbre.*
Polii montani, *berg polie.*
Polygonii, *duisendknoop, knoopgras, verkens-
gras.*
Polytrichii of Trichomanes, *wederdoed.*
Portulacæ, *porcelein.*
Primulæ veris, *steutelkruid.*
Prunellæ, *Prunelle.*
Pulegii, *polei.*
Pulmonariæ albæ of lichenis, *longekruit.*
Maculosæ, *longekruit.*
~~X~~ Pyrolæ, *winter groen.*
Quercus, *eikebladen.*
Ribesii nigri, *swarte aalbesien.*
Rorismarini, *rosemarein.*
Rosarum, *rosebladen.*
Rubi summitates, *bramen.*
Rutæ, *wynruit.*
Rutæ murariæ, of Salviæ vitæ en Adianthi
albi, *steenruit.*
Sabinæ, *savelboom, sevenboom.*
Salicis, *wilge.*
Salviæ, *jali.*
Saniculæ, *wondkruid, sanikel.*
Saturejæ, *boonkruid, kunne.*
Scabiosæ, *aposteemkruid.*
Scarleæ, *scerlei.*

Schæ-

Schænanthi of Squinanthi, arabisch hoy, kemels hoy.

Scolopendrii of Linguæ cervinæ, hertstong.

Scordii, waterlook.

Scorzoneræ, adderkruid.

Sempervivi majoris, Sedi majoris, groot huislook.

Minoris, klein huislook.

Senæ, sene blaaden.

Serpylli, quendel, wilde thym.

Solani, nachtschaade.

Soldonellæ, purgeerende zeekool.

Solidagnis Saracenicæ, heidens wondkruid.

Sonchilævis, hasenlatuwe.

Tanaceti, reinvaar wormkruid.

Tapfi barbati of Verbasci, wollekruid.

Taraxici of Dentis leonis, paarde blom, hengste blom.

Thee Chinenfium, graveel boom.

Thymi cum floribus, thym.

Trifolii aquatici, water drieblad.

Tuffilaginis of Farfaræ, hoefblaaden.

Verbasci, wollekruid.

Verbenæ, yserhart.

Veronicæ, eerenprys.

Vincæ pervincæ, vinkoorde.

Violaræ, violeblaaden.

Virgæ aureæ, gulde roede.

Urticæ, netelen.

FLORES, BLOEMEN.

- A** Nethi, *dil bloemen*,
 Balustia, *granaat bloemen*.
 Betonicæ, *betoniek bloemen*.
 Boraginis, *bernagie bloemen*.
 Buglossæ, *buglosse bloemen*.
 Calendulæ, *gouts bloemen*.
 Carmomillæ, *siet Chamemeli*.
 Caprifolii, *camperfoelje*.
 Caryophylleus of Tunicæ, *ginoffel, anielier*.
 Chamæmeli en camomillæ romannæ, *roomse kermillen*.
     Vulgaris, *kermillen*.
 Cheiri en Keiri, *muurbloemen*.
 Crocus, *saffraan*.
 Cyani of Frumenti, *koorn bloemen*.
 Genistæ, *brem bloemen*.
 Hyperici, *St. Jansbloem*.
 Keiri, *siet Cheiri*.
 Lavendulæ, *lavendel bloemen*.
 Liliorum Alborum, *witte lelien*.
     Convallium, *lelijes van den dalen*.
 Malvæ arboreæ, of Hiemalis stokroosen,
     vulgaris, *keesjes bloemen*.
 Mililoti, *melote bloemen*.
 Pæoniæ, *poeni bloemen*.
 Papaveris erratici en Rhæados, *koren rosen*.
 Rorismarini of Anthos, *rosemaryn bloemen*.
 Rosarum pallidarum, *province rosen, bleeke rosen*.
     Rubrarum, *roo rosen*.

- Salvii, salibloemen.
 Sambuci, vlierbloemen.
 Schinanthum, kemels hoy of arabiesch hoy.
 Stichadis, vreemde lavendel.
 Tiliï, linde bloeyfel.
 Trifolii odorati, seven geteyden bloemen.
 Verbasci, wolle kruidsbloem.
 Violarum, violebloem.
-

SADEN, SEMINA,

- A** Cetosæ, suuringzaad.
 Agni casti, kuisboomzaad.
 Allii, lookzaad.
 Albææ, Bismalvæ, heestzaad.
 Ammios, koninks komyn.
 Amomi, Garyophylli plinii, ronde nagels,
 nagels van plinius.
 Anethi, dilzaad.
 Anisi, Anys.
 Antheræ of rofarum, rosezaad.
 Apii, juffrouwmarkzaad.
 Aquilegiæ, akeleizaad.
 Asparagie, aspargieszaad.
 Atriplicis, meldezaad.
 Bardanæ of lappæ, kliffenzaad.
 Basiiconis of Ocymi, balsemzaad.
 Berberorum, berberissenzaad.
 Bombacis, katoenzaad.
 Buniadis of Napi, stekrapenzaad.
 Cæpæ, ajuinzaad.
 Cannabis, kennipzaad.

Cari

- Cardamomi minoris, kardemomzaad.
 Cardui Benedicti, gezegende distelzaad.
     Mariæ marien distel zaad.
 Carei, kerwy.
 Carthami, Cnini, baster Saffraan.
 Caulium, koolzaad.
 Cicer rubrum, roode ciceren.
 Citri, citroenzaad.
 Citrulli, Angurix, agurk, kicherenzaad.
 Cnici of Carthami, bastert Saffraan.
 Colocynthides, quint appelzaadt.
 Coriandri, corianderzaad.
 Cubebe, steertpeper.
 Cucumeris, comcommerzaad.
 Cucurbitæ, kawoerdezaad.
 Cumini, komyn.
 Cydoniorum, quekorrels.
 Dactylorum ossa, dudelstenen.
 Dauci cretici, vulgaris, vogelnestzaad of
     kroontjes zaad.
 Endiviæ, endiviezaad.
 Erucæ, raketzaad.
 Fabæ, boonen.
 Fœniculi dulcis, zoet venkel zaad.
     Vulgaris, venkel zaad.
 Fœnuigræci, fenegrik, griex hoy.
 Fraxini of linguæ avis, essen boom zaad.
 Fumarix, duive kervel.
 Genistæ, bremzaad.
 Grana paradysi of Cardamomum majus.
     grein.
 Hordeum integrum, gerst.

Van de Zaden.

mundatum, gepelde garst,
perlatum, geparelde garst, 1

Hyperici, sint Jans kruidzaad.

Lactuce, slazaad.

Lentium, wikk:n.

Levistici, lavaszaad, lubbe struk.

Linguae avis, siet Fraximi.

Lini, lynzaad.

Lupini boxbonen.

Malvæ, kaasjesbladenzaad.

Melouum, meloenzaad.

Milii folis, parelzaad.

vulgaris, geers.

Napi siet Buniadis.

Nardi siet Nigellæ.

Nasturtii, kersezaad.

Nigellæ of Nardi, narduszaad.

Nuclei Ceraforum, kersestenen.

Perficorum, persiksteenen.

Prunorum, pruimsteenen.

Pinci, pingelen.

Pistachiorum, pistacies.

Oleris atri; groote eppe, en Peterseli van Alex:
andrien.

Orobi, erwten.

Oryza, rys.

Pæoniæ; peoni zaad.

Papaveris albi, wit mankopzaad.

nigri, swarte mankopzaad.

Pastinacæ, pinsternakel zaad.

Petroselini macedonici vulgaris, } pieterseli
zaad.

B

Phel.

- Phellandrii, watereppe.
 Plantaginis, weegbrezaad.
 Porri, pareizaad.
 Portulacæ, porcelynzaad.
 Pſyllii, vloyzaad.
 Raphani, radyszaad.
 Rusci of Brusci, stekende palm.
 Rutæ, wynruitzaad.
 Sambuci, vlierzaad.
 Santonici, Zedoariæ, ad vermes, severzaad.
 wormzaad.
 Saxifragiæ, steenbrekezaad.
 Scariolæ, scerleizaad.
 Sefelios Masciliensis, gekronkelde venkel van
 marslien.
 Sileris Montani, esels commyn.
 Sinapi, mostert.
 Sophiæ, sien of sophiën zaat.
 Staphidis agræ, luiskruid.
 Sumach, smak.
 Thlaspios, wilde kerffen, beessemkruid.
 Urticæ, netelzaad.
 Zedoariæ, siet Santonici.

 VRUGTEN, FRUCTUS.

- A**lkekengi, Halicacabi, krieken van over
 zee.
 Amygdala amara, bittere amandelen.
 dulci, soete amandelen.

An-

- Anacardi, hertjes.
Baccæ Ebuli, waterulierbessen.
Hedericæ, klimbessen.
Juniperi, jenever, wagholler.
Lauri, bakelaar, lauwrubberessen.
Mezeræi, meseriboorn, bergpeper.
Myrti, Myrtili, myrtbessen.
Sambuci, vlierbessen.
Rebeshorum rubr., roo aalbessen, jernvers;
nigri, swarte aalbessen.
Berbarorum, berberissen.
Cacaö, Chocolateboontjes.
Capita papaveris, mankoppen.
Capparis, kappers.
Caricæ siet Ficus.
Carpobalsamum, balsemvrucht.
Caryophylli, nagelen, kruidnagels.
Cassia fistula, pypcassi.
Cerasa, kerssen.
Coccus Baphica siet Grana kermes.
Coffi, coffiboontjes.
Colocynthis, quint appelen.
Corni, kornoeljen.
Cucumer asininum, esels komkommers,
wilde komkommers.
Dactali, dadels, dayen, palmvruchten.
Ficus, Caticæ, vygen.
Fraga, aardbessen.
Gallæ, galnoten.
Garyophylli plinii of Amomi, nagels van
plinius, ronde nagels.
Glandes, akers, ekels.

Grana kermes of Coccus Baphica, *carmosyn*
- *bessen.*

Jujubæ, *jujuben, borstpruimen.*

Kermes Grana, *siet Grana Kermes.*

Mespila immatura, *onrype mispels.*

Myroballani Bellericæ.

Chebu'æ.

Citrine.

Emblicæ.

} *purgerende*
roo loop noten.

Indicæ of nigrae.

Myrtilli, *siet Myrti.*

Nuces avellanæ, *hasennoten.*

Nuces Ceraforum, *kersepitten.*

Nuces Cupressi, *cupresnoten.*

Nuces Juglandium, *Walnoten, okkernoten.*

Nuces Mespilorum, *mispelsteenen.*

Nux Moschata, Myrtistica, Uguentaria no-
te moschaant.

Nuces Persicorum, *persiksteenen.*

Nuces Piri, *pingelen.*

Nux Pistachiorum, *pestasjes.*

Nux Vomica, *kraanogen, braaknoten.*

Olivæ, *oliven.*

Pastulæ Majores of Uvæ passæ, *rosynen.*

Pastulæ minores, Corinthiacæ,
krenten.

Piper album of Leucopiper, *witte peper.*

Piper Brasiliense, Achi, *of brasilien peper.*

Piper longum of Macropiper, *lange peper.*

Piper nigrum, Melanopiper, *swarte peper.*

Poma acida, *zuere appels.*

Aurantia, *Orangie appels.*

Chi-

Chinensia, sinaas appels.
 Citria, citroenen.
 Cydonia, quee appels, queen.
 Dulcia, soete appels.
 Granata punica, granaat appels.
 Immatura, onrype appels.
 Limonia, limoenen.

Mala, *siet in Poma.*

Morum celsi, moerbessen.

Pruna brignolensia, prunellen, prumiolen.

Pruna catharinæ, katrine pruimen.

Pruna damascena, pruimen van damascus.

Pruna gallica of rotunda, ronde pruimen.

Pruna silvestria, *slee*-pruimen.

Rubi idæi, brommelen, braamboisen, hinne
 bessen,

Sebesten, hoestpruimen.

Siliquæ, dulces, Sint Jans brood.

Tamarindum, tamarinde.

Uvæ, druiven.

FARINÆ, MEEL.

A Myluæ, styffel, ameldonk.

Fabarum, boonemeel.

Fœnugrœci, Fenegriekmeel,

Hordei, gerstemeel.

Lupinorum, boksbonemeel.

Rad althææ, meel van Heemst.

Consolidæ maj. smeerwortelmeel.

B 3

Sem

Sem. lini, lynzaad meel.

Volatillis, stuifmeel.

VOGTIGE SAPPEN.

SUCCI LIQUIDI.

- A** Cetum, azyn, eek, edik.
 Agrestæ, Omphacium, verjuis.
 Aurantiorum, orangie sap.
 Berberorum, berberissen sap.
 Citriorum, citroen sap.
 Cydoniorum, queesap.
 Fumarizæ, duivekerzelsap.
 Granarum, granaatappelsap.
 Limonum, limoensap.
 Oleum, Oly.
 Omphacium, siet Agrestæ.
 Rosarum pallidarum rosenjap.
 Vinum canarium, canarise sek.
     Gallicum, Fransche wyn.
     Hispanicum, Spaansche wyn.
     Moesellanicum, Moesel wyn.
     Rhenarum, Rynse wyn.

UITGEDROOGDE SAPPEN, GOM-
MEN EN HARSTEN, SUCCI,
CONDENSATI, GUMMI
ET RESINÆ.

- A** Bfynthii vul. Succi, *sap van alst.*
 Acacia Vera.
 Aloë Succrotina, *beste aloë.*
 Aloë Hepatica of Caballina, *paarde aloë.*
 Ammoniacum.
 Amylum, *stijffel, ameldonk.*
 Assa fædita, *duivelsdrek.*
 Bals. Peruvianum album, } *peruviaanse bal-*
   } *nigrum.* } *sem.*
 Bals. Copayvæ, *wondbalsem.*
 Bdellium.
 Benzoinum.
 Bitumen of Aspaltum, *jodelym.*
 Caphure en Camphora, *campher.*
 Colophonia, *spiegelhars.*
 Elaterium, *esels komkommer sap.*
 Eupatorii aq. succus, *boelkenskruidsap.*
 Euphorbium, *sap van toortse van Peru.*
 Fuligo, *roet, bitter.*
 Galbanum,
 Ghitta jemou, *siet Gutta Gamba.*
 Gluten, *lym.*
 Glycyrrhizæ succus, *sap van zoethout.*
                                   klyffisap, drop.
 Gutta Gamandra, *en*

B 4.

Gut.

32 *Van de Gommen en Harsten.*

Gutta Garaba, Ghitta jemou, en
Gumma de Peru.

Gum Anime.

Arabicum, *arabise gom.*

Caranna.

Ceraforum, *kerse gom.*

Copal.

Elemni, elemi.

Hederæ, *gom van klim.*

juniperi of Sandaracha, *sandrak.*

Perficorum, *gom van perseboomen.*

Prunorum, *gom van pruimen.*

Tacamahaca.

Hypocistidis succus.

Lacca, *Lak.*

Ladanum en Laudanum.

Liquidambar, *vogtige barnsteen.*

Manna, *man, hooningdauw.*

Mastiche, *masfik.*

Myrrha, *myrrhe.*

Glibanum, *siet Thus.*

Opium, *turks heulsap.*

Opobalsamum, *balsemsap.*

Opopanax.

Pix, *pik.*

Px liquida, *teer, tar.*

Resina Abietina, *denneboomen harst.*

Citrina, *geel harst.*

Laricea, *lorkeboomen harst.*

Pini, *rinsenharst, pynharst.*

Terebinthinæ, *siet Resina citrina.*

Saccharum album, *witte zuiker.*

Vanz

rubrum, roo zuiker.

cantum album, witte kandy.

rubrum, roo kandy.

penedium, draizuijker, drolzuijker.

Sagapenum.

Sandaracha arabum of gummi.

juniperinum, jeneversharts.

Sanguis draconis, drakebloed.

in lachrimis, vogtig drakebloed.

Sarcocolla, vislym.

Schammonium, scammoni.

Styrax calamita of assa dulcis,

liquida.

Succinum album, carabe. } brandsteen.

citrinum. } barnsteen.

Thartarum rhenanum, } wynsteen.

rubrum, }

Terebinthina vulgaris, terpentyn.

Veneta, veneetse terpentyn.

Thus, Olibanum, wierook.

Tragacanthum, gom dragant,

DIEREN, DESSELS DEELEN EN:
UYTWERPSELEN. ANIMALIA
EORUM PARTEM ET EXCRE-
MENTA.

A Deps Anatis, vet van een endvogel.

Anguillæ,

Anseris,

Canis,

{ paling.

{ gansen.

{ honden.

B *¶*

Cervi

Cervi,	} herten.
Felis,	
Gallinæ,	
Hominis,	
Taxis of melis,	
Urft,	} beeren.

Album græcum, witte kleem, honde kentels.

Angues, slangen.

Aranææ, spinnen.

Asellii, fiet Millepedes.

Axungia porci, verkensreusel.

Bezoar Occidentale, westindise befer.

Orientele, oostindische befer.

Bufo, padde.

Butyrum, boter.

Cantharides, spaanse vliegen.

Caseus, kaas.

Castoreum, beverswyn.

Cera alba, wit wasch, maagde wasch.

Citrina of flava, geel wasch.

Cochleæ, slakken.

Concenilia, concexylje.

Cornu cervi, hertshoorn.

Rhinocerotis, rinoceroshoorn.

Cortices ovarum, eyerschillen.

Chranium Hominis violenta morte extincti, menschen hootspan, die door ongeluk of geweld schielyd dood gebleven is.

Dens apri, wilde verkenstand.

Ebur, elpenbeen.

Fel Tauri, stieregal.

Hirci

- Hirci fanguis præparatus, bokkebloed.
 Hirudines, *het* Sanguisugæ.
 Ichthycolla, vislym, huisenblas.
 Lac animalium, melk.
 Lapidés animalium, steentjes uit schelvishoofden.
 Lumbrici terræ, aardwormen.
 Mandibulæ lucii, snoeks kakebeenen.
 Medulla ossium, beendermerg.
 Mel album, maagdenhoning, ongepeinderhoning, witte honing.
 Mel flavum of citrinum, bruinen honing.
 Millepedes, Afelli, pissebedden, zengen.
 Moschus, *Muscus*.
 Mumia, mumie, gebalsemt menschevleis.
 Oculi cancri, kreeftoogen.
 Os è corde cervi, beentjes uit een hartenhert.
 Ova, eyeren.
 Priapus cervi, hertepees.
 Raræ, kikvorschen.
 Sanguisugæ of Hirudines, bloedzuigers.
 Sapo niger, gemeene zeep.
 Sapo venetus, veneetse zeep.
 Scincus, minder krokodil.
 Sepiæ us of Spuma maris, zeeschuim.
 Serici folluculi, rouwe zyde.
 Sevum hircinum, bokketalk.
     Ovinum, schaapetalk.
 Sperma ceti, walshot.
     Ranarum, kikkersshot.
 Spodium ex ebore, gebrand yvoor,

B 6

Ste 7.

Stercus capri, geite keutels.

Columbi, duive mist.

Equi, paardekeutele.

Gallinæ, hoender mist.

Hominis, mensedrek.

Ovis schaapskeutels.

Vaccæ, koemist.

Tela araneorum, spinneweb.

Testæ chamarum, haantjeschulpen met
vooren.

Cochlearum, stekkehuisjes.

Concharum, mossel schulpen.

Ostreorum, oester schulpen.

Tellinarum, haantjeschulpen zonder
vooren.

Viperæ, viper slangen.

Ungula alcis, elandklauw.

Unicornu, eenhoorn.

Vulpes, vossen.

Zibetum, çivet.

MINERALEN, METALEN.

STEENEN, MINERALIA,

METALLA, LAPIDES.

Æ **Rugo**, viride æris. spaans groen.

Æs ustum, gebrand koper.

Alumen Rubrum, roode aluin.

Rupeum, gemeene aluin.

Plumeum, pluim aluin.

Ustum.

Ustum, gebrande aluin.

Alabastrum, albafter.

Antimonium, Stibium, spiesglas.

Argentum foliaceum, bladzilver, gestage
zilver.

Vivum, Mercurius vivus, quik,
zilver, quik.

Arsenicum Album, rottekruid.

Rubrum, Sandarachagræco;
rum, rusgeel.

Auripigmentum, piment.

Aurum foliaceum, bladgoud, geslaagengoud.

Bolus armena, }
vulgaris, } roode klei.
alba, witte klei.

Borax, Chryfocolla, goudlym.

Calx viva, levende kalk.

Cerussa, ceruis, loodwit.

Chalcites, koperrood.

Chalybs, staal.

Chryfocolla, fiet Borax.

Cinnabaris, Vermiljoen.

Creta alba, kryt.

Cryftallus, kryftal.

Ferrum, yfer.

Granatus, granaatsteen.

Hyacinthus, hyacintsteen, Iacint.

Lapis Armenius, armenifteen.

Calaminaris, Clementsteen, klemi-
steen.

Hæmatites, bloedsteen.

Judaicus, Jodesteen.

Lazuli, Lazuursteen.

Nephriticus, graveelsteen.

Scissilis, leyen, schaaljen.

Silicis, keyen.

Lithargyrium argenti, zilverglit.

auri, goutglit.

Magnes, magneetsteen, zeilsteen.

Mercurius vivus, siet Argentum vivum.

Minium, meni.

Nihil album, siet Pompholix.

Nitrum, siet Salpetra.

Osteocola, beenlym.

Plumbum ustum, gebrand loot.

Pompholix of Nihil album.

niet, niet wit.

Rubinus, rubyn steen.

Rubrica, roodaard.

Sal. armoniacum, armoniak sout.

Gemmæ, gegrave sout.

Petrae, Nitrum, salpeter.

Vulgare, gemeen sout.

Sandaracha græcorum, siet Arcenium ru-
brum.

Saphyris, saphyrsteen.

Sardus, sardixsteen.

Scoria ferri, hamerslag.

Smaragdus, smaragdsteen.

Stibium, siet Antimonium.

Sublimatum, sublimaat, opgeheerve quik.

Sulphur, swavel, sulpher.

Terra lemnia, aard uit 't Eylant Lemnos.

Sigillata, gefegelde Turxse aard.

Topafius, *topassteen.*

Tutia, Cadmia græcorum, *niet, oogniet.*

Vitriolum album, *wit koperroot, witte klemei.*

Anglicum, *engels koperroot.*

Cyprium, *cypers koperroot.*

Hungaricum, *Ungers koperroot.*

Romanus, *Rooms koperroot.*

Viride Æris, *siet Ærugo.*

Vitrum Antimonii, *antimoni glas.*

ZEEGEWASSEN, MARINA.

A Mbra grisea, *amber grys.*

Blatta Byzantia, *ruikende nagel stekkenhuis, het deksel van de purperhoorn.*

Coralli albi, *witte koraal.*

Rubri, *roode koraal, bloed koraal.*

Corallina, *koraal mos.*

Margaritæ, Uniones, Perlæ, *paarlen.*

Mater Perlarum, *paarelmoer.*

Pumex, *Puimsteen, dryfsteen.*

Spongia, *spons.*

Wysse om eenige simpelen te vergaderen.

H Et is behoorlyk, dat ider Apotheker
 syn eigen tuin hebbe, om gedurig
 de

de *Wortelen*, *Kruiden* en *Bloemen*, volgens de voorschriften der Doctoren, varfch te gebruiken; want wy weten dat door het droogen de fynfte deeltjes wegvliegen, en deselve van een anderen aard werden, als 't oogmerk des Docters is: sooniet, sal men die ten minften in sand zoeken te bewaren, voornamentlyk in de winter, ook willen zommige wortelen gantsch geen droogte lyden, gelyk de *Radices Acetosa*, *Asparagi*, *Cichorei*, *Liliorum alborum*, *Pastinaca*, *Taraxacici*, &c. Derhalven moet men die noodfakelyk in 't zand bewaren, en 't ware best dat men met alle die soo handelden, die hier te lande wassen: met sulks te doen, sou men de wormen en schimmel uit de laden houden.

Wat aangaat de tyd om die tot het droogen (wanneer men die juist wil drogen) uit te kiezen, agt ik die best wanneer het lof met geen bloemen, of zaad is opgeschooten, want anders al de zappigheit uit de wortel is. Welk blykt uit hare stokkigheid, derhalven moet men die in de herfst, winter en lente uit d'aarde halen, wassen en schraapen; zyn zy dik, snyd men die in schyven, of zyn sy lang, spouwt men se in vieren, en men snyd se in stukjes so lang als een vinger, en men hangt se buiten de zon te droogen. Daar zyn ook wortelen die stokachtig zyn als van *oude Venkel* en *Peterselie*, dese kneuft men met een hamertjen tot de schil week werd, en men haalt het stokkige hart daar uit.

Want

Want de stokkige herten zyn gans onnut.

De vreemde wortelen, moet men soo versch sien te krygen als mogelyk is; de vermoldde en doorwormde moet men niet gebruiken, daar moet wel op gelet werden; want de bedriegende Droogisten weten de worm steken weer toe te smeeren, en die quansuis wat op te pronken, waar door zy haar Ziel, de Kooper, Doctor en Zieke bedriegen. Hier over heeft *Dioscoridus* in sijn tijd al dapper weten te klagen. Daarom moet men een Apotheker liever wat duur betalen, en de beste waar hebben: dan weet een Doctor sekerder te gaan, een Apotheker vermeerderd sijn naam daar mede, en de zieken werden haastiger geholpen.

De *basten* moeten van de vrugten afgeschilt werden, wanneer se ryp zyn, en aldus in de schaduw gedroogt worden; Maar de *basten* van de boomen zyn best in de Herfft, Winter en Lente te vergaderen.

De *houten*, die hier te lande wassen, vergadert men, wanneer sy sonder bladen, vrugten en bloeyfels zyn, of indien sy niet ontbladeren, moet men die in de Herfft of vroege Lente vergaderen.

Alle *bladen* en kruyden sijn best te plukken, tegen dat deselve in de bloem gaan schieten, of wanneer sy nog in 't zaad niet geschooten zyn, want anders de jeugd uit de bladen is: ten sy de bladen laag wiesien, als *Violaria*, *Bellis*, *Salvia*, *Sanicula*, en diergelyke.

Men

Men moet ook agt geven dat men alle kruiden niet droogen kan, gelyk als *Taraxicum*, *Acetosa*, *Bellis*, *Lactuca*, *Sempervivum*, *Solanum*, *Cochlearia*, *Endivia*, *Nasturtium* &c. dese sal men altyd in sijn tuin groen houden, want gedroogt sijnde, blyven sy van haar kragt bereoft. Want alle bladen, die een scherp of zuur zout, of veel waterigheit by sig hebben, verliezen het selve: maar is 't dat daar eenige olyagtige, slymige of wrange en vaste souteeltjes by zyn, kunnen beter tegen het droogen, gelyk men fiet in al de riekende bladen, van *Thym*, *Laurier*, *Hysop*, *Majorein* &c. en in de slymige van *Heemst*, *Violen*, *Malve*, en dergelyke. Welkers deeltjes veeltaeyer sijn, en by gevolg beter kunnen aan een hangen, als wel de andere, die ligt vervliegen.

De tyd van de bladen en kruiden te vergaderen is op de middag, wanneer de zonnelijder schijnt, want zoose bedauwt, beregent, of vogtig waren, souden sy swart opdroogen. Afgeplukt sijnde, strooit men die op een folder, alwaarfe in de schaduwe droogen moeten, strooyende die niet al te dik op malkander, anders verstikt het kruid, en droogt niet alleen leelijk op, maar verliest zijn beste kracht.

De bloemen moeten op een helderen dag, voornamentlijk op de middag geplukt, en in de schaduw gedroogt werden, ten zy men daar terstond Conterven, Syropen of Wateren.

ieren van maakte. De roode Rosen laat men niet ten vollen open gaan, maar men plukt ze af, wanneer die in't knoppen syn: en het rood sig buiten begint te vertoonen, welkers blaadjes afgeplukt werden, het gele afgesneden en gedroogt.

De vrugten moeten behoorlyk ryp zyn eerste afgeplukt werden, ten zy men die onryp gebruiken moest, als *Okkernoten*, *Mis-spelen* en diergelyke, dewelke vergadert zynde in den oven, of foo het wesen kan op een zolder gedroogt werden, daar het redelyk heet is. Want de Ovens droogen gemeenlyk al te sterk, en maken om haar groote hitte dat alle de vrugten uitdroogen.

De *saden* vergadert men, wanneer sy ryp zyn, en in haar huisjes rammelen of willen afvallen, welke dan volkomen ryp zyn of zoo die in vrugten beslooten zyn als *Queen*, *Comcommers* &c. moeten die ryp, en de zaden daar uit genomen zynde, zagjes gedroogt worden.

TWEEDE AFDEELING.

Van de Wateren en Azynen,
de Aquis & Acetis.

Enkele neergedrupte Waters.

A Bfinthii.	Sambuci.
Acetosaë.	Miliaë.
Artemisiaë.	Fumariaë.
Betonicaë.	Hederaë terrestris.
Boraginis.	Hyssopi.
Camomillaë.	Lactucaë.
Caprifolii.	Levistici.
Cardui benedicti.	Maiaë.
Chelidonii majoris.	Matticariaë.
Cichorei.	Melissaë.
Cochleariaë.	Menthaë.
Euphrasiaë.	Papaveris erratici.
Fœniculi.	Petroselinii.
Florum caryophyl-	Plantaginis.
lorum.	Portulacaë.
Fabarum.	Pulegii.
Lavendulaë.	Raphani rusticani.
Liliorum al-	Rorismarini.
borum.	Rutaë.
Liliorum con-	Salviaë.
vallium.	Scordii.
Pœoniaë.	Solani.
Rosarum.	Spermatis ranarum.

Manier om de Wateren te distilleeren.

MEN neemt de kruiden, na datte op de vol-
 sie middag geplukt zyn, en men stoot-
 se matig fyn in een mortier of vysel, waar
 na men die in een distilleerketel doet, totse
 omtrent half vol is. Hier roert men dan on-
 der een weinig gest van bier, of tot yder pond
 kruiden, een dragme *Tartari*, dit laat men
 een dag of twee staan digereeren, op dat de sy-
 ne deeltjes des te gereeder werden, om on-
 der het distilleren over te vlieden.

Dese kan men beter uit haar eigen sap dis-
 tilleren, welker water zeer kragtig is, of
 men doet by yder pond kruid een pinte nats,
 en men haalt dan van yder pond een mudde-
 tjen (dat is vyf oncen nat) af.

De Helm toegeluteert zynde met styffel,
 lynsaad meel, of tarwen meel, distilleert
 men sagjes, op dat de ketel niet open berste,
 nog de kruiden aan branden. Zoo het te hard
 distilleert giet men wat water in het vuur,
 en boven op den helm, 't welk terstond alle
 hitte uitdoest.

Aan de pyp van den helm, werd een
 ton gevoegt, door welke een tinne of lode
 slange loopt, de ton werd dan met kout wa-
 ter gevult, op dat het gedistilleerde water
 terstont soude kouwt zyn, en niet door wa-
 sem vervlieden. Onder aan de ton is het re-
 cipient, of den ontfangen vast gemaakt, wan-
 neer 't daar in tappelinx d'een druppel na
 d'ander drupt, is 't wel.

Wan-

Wanneer gy Venkelwater distilleert, is 't best dat gy daar een goed deel ongestooten Venkelzaad by doet, want gestooten zynde, wil d'oli sig met het water niet mengen, en by gevolg sou men geen olie overkrygen. Dit Venkelzaad doet men daar by, om het water des te krachtiger te maken.

De bloemen zyn ook beter ongestooten gedistilleert, ten zy men die souden wilde, 't welk in de rosen beter is dan van versche gemaakt, want door het zouten, gesten de rozen beter; en de fyne deeltjes zyn dan bequamer om over te vliegen. De riekende waters zyn ook beter wanneer sy een half jaar zyn gedistilleert geweest, dan dat sy vers zyn.

Wanneer men *Aqua Spermatis Ranarum* maakt moet men de ketel maar een derde vullen, of anders heeft de ketel licht nood van overkoken,

---

Aqua Centauri Minoris, Uraminis.

Gestooten synde, giet'er water op, tot de hoogte van twee vingers hoog met een weinig souts, laats se soo eenige tyd digereren, tot ze wat murg en goorachtig beginnen te werden, daar na distilleert men die in B. & M. tot de helft van het water afgetrokken is.

Is beide bequaam voor de wormen en koorts.

Aqua

Aqua Cinamomi simplex.

℞. Cinamomi, *anderhalf pond,*
Aquæ hordei, *agt pond.*

De Kanneel van de sterkste soort, gestooten zynde, giet men daar het gerste water op, en men distilleert soo lang als het water wit is, wat klaar werdende is 't flap.

Versterkt het bloed, en doet de geesten weder verquikken, alleen, of in eenig vogt ingenomen.

Aqua Mellis.

℞. Mellis. q. s,

Laat het tiende deel van uw glazen of steenen kolf hier mede gevult werden, en distilleert in 't kokent bad. Wanneer de druppelen beginnen suur te werden, set men de kolf in 't sand, en het vuur vermeerderende, haalt men daar een tweede en derde vogt af. Om het opbruisen van den honing eenigfins te beletten, doet men daar wel wat zand by.

Dit water is bequaam om het uitvallende hair te doen wasschen, wanneer men de kale vlekken daar mede wast. Het dient ook om wratten te verdryven, en om *Tinctura Coraliorum* te maken.

Aqua

48 *Van de zamengestelde Wateren.*

Aqua alexipharmaca.

℞. Okkernoten met de basten inde maand
van Junius vergaderd vier pond.

Herb. Cardui Benedicti;

Melissæ

Rutæ

Scabiosæ

Scordii āā vier onzen.

Doet hier over een genoegzaame quanti-
teit wyn azyn, tot het twee of drie vingeren
bedoken is, eerst d'okkernoten en de krui-
den klein gestamt synde, laat het alsoo een
week of twee staan, en distilleert door de
kolf in 't zand, tot het vogt, sonder aanbran-
den daar afgetrokken is.

Dit water wort gebruikt in pest en heete
koorsen onder Julapia en Sweetsdrankjes ge-
daan tot een half once. Het doet sweeten, en
doorsnyd alle swavelige en ziltige tenynen,
de zelve 't onderbrengende, of door sweeten
uitdryvende.

Aqua ant epileptica.

℞. Rad. Pæoniæ maris gedroogt een half
Angelicæ, pond

Fraxinellæ,

Fol. origani cretici.

Rutæ,

Sal. iæ āā een once.

Flor. Pæoniæ maris,

Be.

Betonicae,
Liliorum convallium,
Rorismarini,
Tiliae, gedroogt,
Sem. Ammios orientalis,
Nigillae aa een half once.
Peoniae twee oncer.
Cassiae ligniae,
Caryophyllorum,
Cardamomi minoris,
Nucis Moschatae,
Olæi Vitrioli, aa twee dragmen.

Laat alles grof gestooten werden, giet daar over tien pond *Spiritus vini*, laate agt daagen of langer in een toegestopte fles staan wicken, sijtse dan door een zift die wat nauw is, of door een doek, en bewaart het in een naauw gehalsde fles.

Dit water is bequaam in de vallende ziekte, als ook in eenige andere hersen-siekten, als hoofswymel, pyn in 't hoost uit dikke slymige vogten, en diergelyke: 't is ook niet ondienstig in de kinderstuipen en koude maagziekten.

In oude personen geeft men het lepelwys, elders anders (tot een once) onder gemengt. In de kinderen doet men dat altyd onder eenig bequaam vogt tot twee drachmen in een half once.

C

Aqua

30 Van de zamengeſtelde Wateren.
Aqua Prophylactica.

℞. Rad Angelicæ,
Zedoariæ, aa *unc. unam.*
Petasitidis, *unc. duas.*

Fol. Rutæ, *unc. quatuor.*
Meliff. Scabios.

Fl. Calend. aa *unc. duas.*

Nuc. Jugl. immat. conc. *libr. duas.*

Pom. Citri rec. conc. *libr. unam.*

Aceti Vini opt. *libr. xii.*

Distilleert na de konſt drie vierendeelen
of door de kolf in 't ſand.

Aqua anti-nephritica.

℞. Rad. Raphani ſylveſtris vier onc.
Glycyrrizæ,
Ononidis,
Petroſelini,
Pimpinellæ aa *twee oncen.*

Ligni Nephritici interioris,
Saffatras aa *drie oncen.*

Fol. Hederæ terreſt. M. vier.
Ribefiorum nigrorum,
Betonicæ,

Cherefolii,

Fragariæ aa M. *twee.*

Sem. Fœniculi,

Urticæ,

Bacc. Alkekengi aa *twee oncen.*
Juniperi *een once.*

Laat

Laat alles in half *Succus Hederæ terrestris* en half rinsche wyn, soo veel tot de kruiden ruim bedoken zyn, dry dagen welken. Distilleert dan na de Konst, het water dicht bewarende.

Dit water dryft alle graveel af, gebrukende het enkel lepelwys, of tot een once of meer elders onder gemengt, men gebruikt het ook in *Stranguria, dysuria, urina ardente* en diergelyke.

Aqua anti paralytica.

- ℞ Rad. falsæ parillæ.
  - Ligni Guajaci aa anderhalf pond.
  - Saffatras drie oncen.
  - Herb. Betonic.
  - Calaminthæ montanæ,
  - Chamædryos.
  - Chamæpytios,
  - Hyssopi,
  - Majoranæ,
  - Origani,
  - Prasii,
  - Primulæ veris,
  - Pulegii,
  - Rorismarini,
  - Salviæ,
  - Serpilli,
  - Thymi,
  - Flor. Calendulæ.
  - Stæchados aa M, *KNATT.*
- C 2
- Bacc.

52 *Van de zamengefelde Wateren.*
Bacc. Juniperi een once.

Laat dit alles drie dagen lang in goede *Spiritus vini* weiken, daar zoo veel op giende tot het vier vingers daar boven op staat: distilleert dan door het glas, weikt dan het volgende in 't gedistilleerde vogt.

℞, Rad. Costi amari,
Pyrethri.
Zingiberis,
Sem. Sinapi albi,
Caryophyllorum,
Piperis,
Cinamomi,
Styracis calamitæ,
Castorei, aa een dragme.

Distilleert weder door het glas na de konst, en bewaart het in een nauw toegeslooten glas.

Dit water werd innerlyk en uiterlyk voorgeschreven in de lamheid, geraaktheid, hoofswymel, kouwe hooftpyn, &c. men giet het in 't oor voor ruifingen en doofheit; opgesnooven, is goed voor een *Coryza*, en *Odontalgia*. In de mond gehouden verdryft mede koude klieren, geronnen bloed &c. verdryft ook de winden; en sterkt een koude maag. Men gebruikt het innerlyk en om syn sterkigheit zelden alleen, en daarom mengt men een once of twee, in 't een of 't ander vocht. Uiterlyk gebruikt men het gemengt.

Aqua

Aqua Hysterica, Moerwater.

℞. Rad. Bryoniæ gedroogt.

Bacc. Sambuci die ryp zyn, en in een matige warme oven gedroogt, van haar steeltjes gesuivert, twee oncen.

Fol. Artemisiæ.

Dictamni creticæ,

Matricariæ,

Nepetæ,

Ocimi,

Pulegii.

Sabinæ, in de schaduw gedroogt

aa unc. sem.

Cort. Arantiorum, het buitenste daar af gedroogt unc. unam & sem.

Myrrhæ,

Castorei, aa drach. tres.

Croci, drach. unam.

Gestampt zynde laatze agt dagen weiken in vier pond *Spiritus vini*: zygtle dan door een zeer nauwe zeef, en bewaart het in een nauw glas

Dit water gebruikt men in de vrouwe opstygingen, lepelwys of elders anders onder gemengt tot een half once en meer.

Aqua Theriacalis, & Spiritus.

Theriacales Destilat.

℞. Cort. Citrionum de buitenste gedroogde geeligeert.

C 3

Ra.

§4 Van de Zamengestelde Wateren.

Radicum petasitidis,
Rad. Glycyrrhizæ,
Pimpinellæ,
Tormentillæ aa twee oncen.
Angelicæ,
Dictamni Albæ,
Gentianæ:
Imperatoricæ,
Vincetoxici,
Zedoricæ,
Fol. Cardui Benedicti,
Rutæ.
Scabiosæ.
Scordi gedroogt aa een once.
Sem. Acetosæ,
Cardui Benedicti aa een half once.
Croci Britannici twee drachmen.

Laat alles een grof poeder werden, en acht dagen weiken in twaalf pond *Spiritus vini*, in een wel toegestopte fles: gietse door een nauwe teems, en mengt daar by Theriacæ die oud is, drie oncen.

Olei Sulphuris per campanam destillati, drach. duas.

Bewaart alles in een toegesloten fles. Wanneer dit water gedistilleerd werd is het *Spiritus Theriacalis*, en des te aangener te gebruiken,

Het wert alleen lepelwys of elders anders onder gemengt, ingegeven, in koors, pest, en alle quaadaardige ziekten, winden, ver-

Van de zamengeſtelde Wateren. 55
verkouwtheden, wormen, en diergelyke,
en doet fraaytjes ſweeten,

Aqua Vita Compoſita.

- ℞. Cinamomi drie oncen.
Santalorum omnium aa een drag-
men.
Rad. Caryophyllatæ,
Galangæ.
Zingiberis,
Cort. Aurantiorum.
Citriorum, het buitenſte gedroogt
aa derde half dragm.
Nuces Moſchatæ,
Cardamomi minoris.
Madis aa drie drachmen.
Sem. Anifi,
Dauci Cretici,
Fœniculi dulcis,
Ocimi aa ander half dragme,
Fol. Majoranæ,
Saliæ,
Saturejæ aa een half once.
Flor. Caryophyllorum Fragrantinum:
Roriſmarini,
Roſarum rubr. aa twee dragmen.

Stoot dit tot een grof poeder, welker
helft in drie pond *Spiritus vini* gewiekt
wert, agt dagen lang: 't welk men dan door

C 4

een

36 *Van de zamengestelde Wateren.*
een digte teems doorzygt. By de andere helft
doet men

Pulv. diamargariton frigidi,
diambrae aa *dry oncen.*

Laatse in gelyke quantiteit *spiritus vini*
weiken, en doorgeseygt werden als voren :
mengt daar dan by

Ambrae griseae,
Muschi, in een doekje gedaan aa *een half*
scrupel.
Iulapii rosacei *ses oncen.*

Giet dan beide by elkander, en bewaardt
het in een toegeslooten glas.

Het verquikt de geesten en het h'oed,
helpt alle ziekte uit kouw en slym voort-
komstig, als hooftpyn, swymeling, quade
maag, winden, zurigheden en ziltigheden,
walgen, braken, hik, &c.

Men geeft het alleen, of elders anders on-
der gemengt, lepelwys, tot een once en
een half once.

Spir. Salis Armoniaci.

℞. Sal. Armon.

Tartari, *elkse even veel.*

Aq. Simpl. *qs.*

Het water zy so veel dat beide souden ge-
smolten werden, distilleert dan in het sand,
door een glazen kolf, tot dat 'er geen reuk
meer overkomt.

Het

Het tempert kragtig het fuur, maakt verstoptheden los: dient tegen Scheurbuik, jigt, hertkloppingen, braken, walgen, graveel, droppelpis: tien of twaalf drop-pelen in een glaasjen Wyn gedaan, en ge-dronken. Wanneer men daar aan riekt, of de zieken onder de neus houdt, stilt het hoofdpyn, tandpyn, vallende ziekte, stui-pen, apoplexien, slaapfickten, en opsty-gingen, &c.

Aqua Vita Matthioli.

- ℞. Cinam. *unc. unam.*
Zingib. *unc. sem.*
Santal. omnium. *aa dra. sex.*
Caryophyll. Galang.
Nuc. Mosch. *aa dr. duas & sem.*
Macis, Cubeb. *aa dr. unam.*
Cardam. utriusque,
Sem. Melanthii: *aa dr. tres.*
Zedoariæ *unc. sem.*
Sem. Anisi, foenic. dulc.
Pastinac. Sylv. Ocimi,
Rad. Angel. Caryophyllat.
Glycyrhiz. Calami odor.
Fol. Sclarææ, Thymi, Menth.
Calamint. Pulegii,
Amarici, *aa drach. duas.*
Flor. Ros. rubr. Salv. Bugloss.
Beton.. Rorism. Stæchad
Borag. *aa drach. unam & sem.*

Cort. Citri,

Pulv. Diabr. Arom. Rosac.

Diamusci dulc. Diamargar.

Diarrhod. Abbatis.

El. de Gemmis, aa *dr. tres.*

Stoot en snyd alles, en doet het in een glazen kolf, giet daar twaalf pond van de alderbeste brandewyn op: laat het veertien dagen weiken, en distilleert na de konst in B. M. By het gedistilleerde doet men dan twee dragmen riekend sandelhout. Muscus en Amber Grys elx tiengrein, dese hangt men in een popjen daar in; daar by gietende een pond Julapium Rosaceum: schommelt het te degen om, en laat het staan weiken. Dese beschryvinge is uyt *Matiholis* ielts genomen, alloo de beschryvingen van andere niet te vertrouwen en zyn.

Het beneemt alle verrottingen, en verlengt het leven; het versterkt de maag, en herfenen, scherpt het verstand en gesigt, en herstelt de geheugenisse; verquikt de geesten, verheugt het hert, geneest de hertkloppingen en bevingen, fluwten, swymelingen des hoofts; verdryft winden, versterkt de maag, verdryft kolyk, en moeder qualen, geeft de stervende kragt. Men neemt het lepelwys, gemengt of ongemengt. Ook doet men wel een once by de clysteren, tegens de buikpynen.

Sal Volatile Oleum.

- ℞. Rad. Galang. min. Acori,
Zedoar. Angelic.
Okrutii, aa *dr. unam.*
Ligni Aloës, Cinamomi,
Macis, Caryophyll.
Cort. Citri, Arantior. aa *dr. duas,*
Sem. Carei, Coriandri,
Cardamomi, aa *drach. duas & sem.*

Alles gestooten en gesneden zynde, laat eenige dagen in een mingelen goede brandewyn weiken; doet daar by *Salis Tartaræ* en *Salis Armoniacæ*, elx twee oncen, endistilleert in het sand in een kolf, tot daar de helft is atgekomen.

Men gebruykt het tegens de slauwtē, verslymde maag droefgeestigheid, winden, scheurbuik, jigt, hertkloppingen, walgē, braaken, hoofswymel, wormen, graveel &c. Tempert suur en beneemt de slym; in een roemerwyn, over tafelzoo veel droppelen gedaan, tot die komt van koleur te veranderen.

Elixir Proprietatis Paracelsi.

- ℞. Aloës Lucidæ.
Mirrh. Croci, aa *part aq.*
Spir. vini *q. s.*

Giet daar soo veel Brandewyn op, tot die

C 6

die daar dry vingeren breed opstaat, laat dit tezamen in het sand eenige dagen digeren giet het klare af, drupt daar zoo veel *Sp. Sulph. per camp.* by tot het een weinig amper is.

Verwekt honger, dood wormen, verdryft koorsen, verteert slym, maakt den buik Week. Van tien tot twintig droppe- len, des ogtents ofs'avonds, met eenig vogt ingenomen.

Van de

A Z Y N E N.

Acetum Calendulæ.

Lavendulæ.

Rofaceum.

Sambucinum.

Desen werden alle op een wyse gemaakt, als

℞. De bloemen middelmatig gedroogt q. v.
Aceti vini q. s.

Tot een deel bloemen mag men wel vier deelen beste edik nemen: maar andere nemen tot een deel bloemen, agt deelen eek.

Doetse in een fles wel toegestopt, of in een ander verglaasde kan, en laatse in de heete Sonne somers veertig dagen of langer staan, wanneer de kragt uit de bloemen getrokken is, doet men die door een doek of teems, en men bewaartse tot het gebruik.

De

De *Acetum Calendula* werd meest in Pesttyden gebruikt. *Lavendula* en *Rosarum* om met natte doeken op het hooft te leggen, rooskoeken te vervogtigen of onder voetpappen te mengen: dese rose eek mengt men ook onder Lavamenten, en *Empl. Diapalme*, om die te diffolveren en tegens eenige ontstekingen te gebruiken. *Sambucinum* gebruikt men tot het eigenste oogmerk, maar is ook bijzonder in de roos, met natte doeken opgeleid.

Acetum Scilliticum.

- ℞. *Radicum scillæ* (Zee-Ajuin) schilfert die in schubben, rijgtze aan een draatje, en laatse magtig droogen, een pond.
Aceti vini agt pond.

Laatse als vooren in de zonne staan, doetse door, en bewaartse tot het gebruik.

Zy verdunt alle slijm in 't lichaam, somtijds tien of twintig droppels in bier gedaan en gedronken.

DERDE AFDEELING.

Van de Syropen, Honing en Rob.

Syrupis aceti.

- ℞. Geklarificeerde zuiker, kooktse tot de dikte van Tabellen vier pond.

Giet en mengt hier by in een steenen pot

Aceti vini albi, twee pond.

C 7

Laat

Laat dit sonder koken tot een Syroop gebragt worden.

Het zuiker te *Klarificeren* geschied aldus, men neemt de zuiker, en men doet daar soo veel regenwater by, datze genoegzaam kan smelten; neemt dan tot yder pond zuiker twee hoender eyeren. doet daar de doiren uit, slaat het wit met een weinig van 't suikermengsel of kooksel tot schuim, en giet het by uw zuiker, roert het ter degen om, en laat het eens louter opkoken, so sullen de gestremde deeltjes van 't ey de vuilgheit van uw kooksel of zuiker met sig slepen, want die eenigfints met elkander vereenigen; dit giet men dan door een schoone wolle lap, die op een raam gespannen is, dan soo blyft alle vuilgheit daar in sitten, en het kooksel loopt klaar door. Dit werd in alle Syroopen gedaan behalven wanneer sy purgeren. Item niet in de *Syrupus violarum*, *limonum* &c.

De wijze om tot de dikte van Tabellen te koken, ziet hier na, alwaar wy van de Tabellen spreken.

Deze Syroop is felden in gebruik, maar is goed in gordelranken gedaan, wanneer de keel ontfteken is. Item is doorsnijdende, en de verstopte ingewanden ontfoppende.

Merkt dat men alle Syropen en Apoze-maas of Juleppen van xx tot xxx oncen, van een tot vier oncen gebruiken kan, in een mixtuur van een half tot anderhalf en twee oncen. Voor een *Linctus* tot twee oncen alleen.

leen, of met andere gemengt. De purgerende Syropen geeft men alleen van een dragme tot een once in kinderen, indien 't nodig is, gemengt.

Syrupus succi Acesoſæ.

Neemt geklaarde zuiker, gefuivert als geſegt is, en in dikte van Tabletten gekookt vier pond: mengt daar onder in een ſteene pot ſap van ſuurwing, dat door nederſinken geklaart en doorgegoten is twee pond.

Laat dit ſonder koken tot een Syroop gebracht werden.

Sy doorſnijdt, verdryft de gal en koorsen, peſt, beneemt de hitte der mond en ingewanden.

Syrupus agreſtæ, of Syroop van Verjuis.

℞. Sacchari Clarificati tot een dikte van Tabellen gekookt vier pond.

Giet en mengt daar onder in eene ſteene pot, Verjuis, dat verſch geperft is, ſonder ſout daar by twee pond.

Roert dit met elkander om, en laat het ſonder koken een Syroop werden.

Sy verſlaat alle brand, en brengt alle ſwaveligheid, vlugge en vaſte zoutigheid in 't lighaam t'onder: en daarom goed in heete koor-

koorfen, gal, pest, heete maag, dorst, bort,
braken en innerlyke ontstekingen,

Op dezelve wyze maakt men ook :

Syrupus Cydoniorum.

Granatorum acidorum.

Limonum.

Merkt aan dat alle Syropen, welke zuur
zyn, of vlugtig, of eenige schoone kleur
hebben met geklaarde zuiker tot de dikte
van Tabellen gekookt, moeten gemaakt wer-
den, anders verliezen zy haar kragt en ko-
leur. Als van de zuure zijn *Syrupus aceti*, *Ace-
tosa*, *Argesta*, *Berberorum*, *Granatorum*, *Acid-
orum*, *Limonum*, *Citri*. Van de vlugge als *Syr-
Cochlearia*, *Fulapii Rosacei*, *Rubi Idei*, *Frago-
rum*, en diergelyke. Van de gekleurde is
Syr. Violarum simplex.

Syrupus Cochlearia.

- ℞. *Sachari Clarificati*; tot een consisten-
tie van Tabellen gekookt vier pond.
Aquæ Stillaticiæ Cochleariæ q. s. twee
pond.

Laat het sonder koken allenxkens al roeren-
de tot een Syroop gebragt werden.

Men gebruikt dezelve in scheurbuik, om
in Dranken of Conserven te doen.

Julapium Rosaceum.

℞. Sacchari clarificati, in consistentie
van tabellen gekookt *twe pond.*

Mengt daar onder al roerende

Aquæ rosarum q. s.

Laat het al roerende sonder koken tot een
dunne Syroop gebragt werden.

Men gebruiktse in hartsterkingen en ju-
lapien, om de kragten wat te herstellen, en
om een goede geur te geven.

Syrupus violarum simplex.

℞. Sacchari tot dikte van tabellen ge-
kookt *twee pond.*

Giet daar by zoo veel infusie van verse
violen als het genoeg is. 't Welk al roeren-
de zonder koken tot een Syroop gebracht
werd.

De wijze om de infusie te maken gaat al-
dus toe: men neemt de beste blauwste en
grootste violen, van welke men de blaauw-
ste blaadjes afplukt, dese slamt men sijn in
een steenen mortier, over welke men soo
veel heet water giet als het genoeg is om de
tinctuur uit te trekken; dit laat men soo
warmtjes sonder koken 24 uren staan toe-
gedekt in een kom of andere verglaasde
nieuwe pot, dan soo perst men het uit
dooreendoek. Zoo de tinctuur nog niet
genoeg uitgetrokken is, slampt menze nog
eens, daar over wat warm water gietende,
dit

dit laat men dan weder wat staan, en perst het uit. Giet dan dese laatste tinctuur eerst by de zuiker en daar na de blauwste, soo hebt gy een seer blauwe Syroop.

Op volgende wijze kan menze ook maken. Neemt de atgeplukte violen, stamp die fijn, perst daar het sap uit, 't geen overig is, stamp wederom met een weinig warm viole water, of bernagie water; laat het een tyd staan, perst dit weder uit, doet dit nog eens, soo hebt gy dry bysondere uitpersingen. Neemt dan de witte broodzuiker, want hoe witer hoe blauwer Syroop: stam en sift die zeer fijn, giet by dese fijn gestampte zuiker uwe laatste tinctuur, laat het wat warm werden op het vuur, op dat de zuiker smelt; gesmolten zijnde, giet daar de middelste tinctuur by, altijd met een tinne lepel omroerende: als de Syroop nu begint kout te werden, sult gy 'er het sap, dat de hoogste tinctuur heeft, onder roeren, soo hebt gy een schoone blaauwe Syroop. Laat dit heel kout worden, en doetse dan in flessen of kannetjes, en bewaartze in de kelder, of men begraaftze wel in d'aard; hoe koelder die gehouden werd hoe beter, want by aldien hy in de winkels geset werd, wort hy paars, en krygt een leelijke smaak.

In plaats van Violen gebruiken sommige de pensen ofte *Viola tricolor*, 't welk niet quaad is. Maar dat men daar 't vergiftige

In.

Indigo by doet , of die van kool-fop maken is niet voor goed te keuren , gelijk sommige Apothekets dat zeer aardig weten te doen.

NB. Sommige drogen de groene huisjes, en gebruiken die in plaats van viole bloemen in de dranken, of zy maken daar haar oly af, dog is niet goed, zijnde de viole blaadjes van veel vlugger en rijpper deelen, dan de agterste huisjens, ook zoo kan men de olye daar zoo blauw niet mede maken. Men kanze lieft bewaren om de *Syr. Violarum compositus* te maken, want het voegt niet qualijk dat men by de bladen de bloemen doet.

De gematigheid deser Syroop, segt men verkoelende te zyn, maar die eenige bloemen knawt, sal wel eenige brandende scherpigheit op de tong gewaar werden, die seker niet na de kouwe kant is. Men is van gevoelen dat dese bloemen eenige sijne deeltjes hebben, trekkende na den Sal armoniak, en daarom niet quaad tegen de droogheit en sprouw der tong, want dese sijnigheit is doordringend, ondoende al die taye en slijmige vogten, als ook in de koorfen onder de juleppen gedaan. Men schrijftze toe de gal te temperen en tegen te gaan.

Syrupus absinthii Compositus.

& Absinthii Romani gedr. ses oncen.

Rosarum rubrarum twee oncen.

Spicæ nardi indicæ drie drachmen.

Ge.

Gestooten zynde laatze vierentwintig uuren weiken in

Witte, oude en riekende wyn,

Gezuikert Quesap *elks drie pondt.*

Kookze op een sagt vuurtjen tot op de helft doetse dan door een doek: mengt by het geklarificeerde doorsijfel.

Geschuimde honing, die tot een dikte gekookt is.

Witte zuiker, *elc een pond.*

Kookise wederom tot de dikte van een Syroop.

Dese Syroop sterkt het bloed, en by gevolg de maag, lever en andere ingewanden; maakt appetyt tot eten, dood de wormen, verdryft de winden en pis, is ook goed in de geelsugt, en verstoppingen. men mengtse in eenige dranken tot een once of twee: of men geeftse een once meer of min, sonder ye's daar by te doen,

Syrupus althææ Fernelii.

℞ Radicum althææ *twee oncen.*

Cicerum rubrorum *een once.*

Rad. Asparagi

Glycyrrhizæ rasæ,

Graminis aa *een half once.*

Laat dese een uur met malkander in regenwater opkoken, doet daar dan by

Uvarum passerum van hare kørrelsgezuivert een *half once.*

Sum-

Summitatum Althææ,
Herb. Adianthi beide soorten,

Malvæ,

Parietariæ,

Pimpinellæ,

Plantaginise, *lks een hand vol.*

Seminum quatuor frigidorum majorum, minorum, gestooten, *elx dry drachmen.*

Laat dese wederom te samen een halt uur koken, of tot ontrent een derde van het vogt verkookt is; doet het door een doek, daar by mengende vier pond witte poeder suker, neemt dan het wit van dry hoender eyeren, slaat die tot schuim, mengt daar een weinig van uw kookzel by, roert het dan alles onder een, laat het eens opkoken, giet het dan door een wolle lap, soo sal het vogt daar klaar doorlopen, welke gy tot een dikte van Syroop sult koken, 't welk gy met geduurig wat in een kommetjen te gieten, ligtelijk oordeelen sult, wanneer het koud geworden is. Onder het koken van de Syroop, moet men gedurig het schuim afnemen.

Dese Syroop is openende ontrent alle ingewanden, drijft de etter en graveelig sand uit de nieren, stift de pijn in de nieren, en bematigt de hitse pis. Sy werd ook bequamelijk in de gelegenheden van 't bloedspuwen en andere borstqualen gebruikt.

Men mengt die onder de dranken van een
tot

tot twee of dry oncen , maar alleenig geeft men het in tot een once.

Syrupus Artemisia Fernelii.

R. Rasil. Eœniculi ,
Pœoniæ ,
Rubicæ tinctorum , elk een half
once.

Laat dese een weinig met elkander gesto-
ten zynde , in een genoegsame quanti-
teit dunne mee opkooken , doet dan daar by

Rad Helenii. Iridis ,
Levistici , elk een half once.

Herb. Artemisiæ , twee handen vol.

Betonicæ. Calaminth.

Chamætryos. Chamæpyt.

Hyssopi. Hyperici.

Majoranæ. Matricar.

Mellissæ. Nepetæ.

Origani. Prassii, Pulegie,

Sabinæ , elks een hand vol,

Sem. Anisi. Dauci ,

Fœniculi , Nigellæ ,

Ocimi , Petroselini ,

Rutæ . elk dry drachmen.

Alles wel gesneden en gestooten zynde ,
laatse met elkander vierentwintig uren
weiken , laat het dan eens sagjes opkoken ,
giet het kooksel door een seef , doet daar
vyf pond witte poederfuiker by , klariff-
ceertse als voren gesegt is , en kooktse tot
een

een Syroop; onder het kooken sult gy daar een sakjen inhangen met een once Kaneel, en dry drachmen Spicæ indicæ. De Syroop gekookt zynde, sult dat popjen ook in uw Syrooppot hangen.

Zy is bequaam om alle verstoptheden t'ontdoen, welke uyt taye, dikke, en lym-agtige vogten bestaan. Want sy doorsnyd, opend, en verdunt seer krachtig; is seer dienstig tot de moeder qualen, om de stonden te verwekken, of alle winden uit te doen losen.

De gifte is als voren.

Syrupus Jucci Betonica.

Neemt dry pond pap van Betoni, dat door neersinken gesuivert is, of men clarificeert het wel met wit van een ei, men kan het selve ook filtreren. Doet daar by anderhalf pond witte poederzuiker, eens opgekookt hebbende, gietsse door een wollen lap, kooktse dan tot een Syroop, onder het koken moet men gedurig het schuim afnemen.

Sy werd gebruikt in de hooft- en moeder-qualen: opent sagtelijk, is atvegende, en de stonden matig affettende.

Men gebruikt die in quantiteit als voren.

Syrupus Boraginis,

Dese werd op de zelfde wyse gemaakt als

Sy-

Syrupus Betonica: dog sommige maken die uit de bloemen.

Sy heeft haar gebruik in dolle en swaar-
moedige luiden, en schynt te doen vervro-
lyken, hier uit komt het versje

Ik die hiet Bernagie;

Geef't hert altyd couragie.

Zy is opende, het bloed zuiverende,
alle verswaktheden te gemoet komende,
verdryft het hertbeven, hertklopoen, hert-
vangen en diergelyke.

Dese gifte is als voren.

Syrupus Cardu Benedicti.

Dese werd gemaakt als voren.

Sy is goed in quaadaardige en pestkoo-
fen, als ook in alle andere kooften, weder-
houd alle bedervingen van vogten, verwekt
sweeten, dood de wormen, en ontdoet de
geronnen *Lympha* in de zydewee.

De gifte is mede als voren.

Syrupus Cichorei simplex.

Men maakt dese als de *Syrupus Betonica*.

Sy maakt de buik week, ontdoet de ver-
stoptheden der lever, milt, scheid, doet de
gal afscheiden, is bequaam in alle kooften,
en stillt de brand in de nieren.

De gifte is als voren.

Sy-

Syrupis Scabiosa.

Dese maakt men als de vorige Syropen. In de borstqualen bevind men dese Syroop seer goed te zyn, voornamentlyk in de engborstigheid, zydewee, long ontfteking, bloedspuwen uit de long; suivert alle etter en dryft die uit.

De gifte is als voren gefegt is.

Syrupis Botryos.

R. Herb. Botryos, dry handen vol.

Eryfimi,

Urticæ, elk twee handen vol.

Caulium rubrorum.

Tussilaginis, elks anderhalve hand vol.

Kookt dese in een genoegsame quantiteit waters, doet by het doorlygsel twee pond en een half witte poedersuiker, klarificeert het vogt met eyerwit, laat het door een wolle lap loopen, en kookt het tot een Syroop.

Zy is goed in alle gebreken der borst, als hoeft, engborstigheid, heesheid, bloeden etter spuwen.

Men gebruiktse voor een likking of in eenige borstdranken tot een once ofte twee,

---

Syrupis Byzantinus.

R. Succii Apii,

Intibi fativi, ana twee pond.

D

Bu-

Buglossæ,

Lupuli, ana een pond.

Schuimt dezelve door het koken, tot de sappen klaar werden, en kooktze dan zagjes met dry pond zuiker tot een Syroop.

Haar gebruik dient om alle verstoppingen weg te nemen, alle slym te verdunnen en uitte jagen, is goed in de geelzugt, verharding der lever en milt, is goed in waterfugt.

Men mengtse gemeenlyk tot een oft twee oncen in een drank.

Syrupis capillorum Veneris,

Neemt versche *Capillus Veneris* vyf oncen, doorlyndse een weinig. Soethout, geschrabt en gestooten, twee oncen, Laatse samen 24 uren in warm water weiken, kooktse dan sagjes een half uur lang: het doorsytsel door wit van een ei klaar maakt zynde, doet daar by vier pond witte poederzuiker, en kooktse tot een Syroop.

Dit is een goede Syroop in de gelegentheden van de borst, neerdruppingen in de long, hoest, tydewee, als ook om alle ingewanden t'ontsluiten. Men gebruikt haar in een likking alleen, of met andere Syropen gemengt. Men mengt die in borstdranken tot een en twee oncen.

Syrup.

Syrupus Cichorei cum Rhabbarbaro. ☞

℞. Rad. apii Asparagi, ʒ

Fœniculi, die versch zyn, elks twee

Herb. Cichorei, (oncen,

Endiviæ fativæ,

Taraxici, elks twee handen vol.

Fumarizæ,

Hepaticæ of Lichenis,

Lactucæ, Lupuli,

Sonchi lævis, elks een hand vol.

Capilli Veneris,

Horde integræ, elk anderhalf once.

Fructum Alkekengi.

Glycyrrhizæ rasæ, elks ses drachmen. ʒ

Kooktse in een genoegzame quantiteit waters, tot een derde versoden is: gietse door, doet daar by vier pond witte poederzuiker, kloptze met wit van een ei, en kooktze tot een Syroop.

Neemt onderwyl en de beste Rhabarber, klein gesneden, vier oncen: *Spica nardi indica*, twee drachmen, weikt die 24 uren lang in een goed deel van het bovengeschrevene kooksel, sygtse warmtjes door, en giet desselfs tinctuur by de Syroop, wanneer hy byna hoog genoeg gekookt is, en kookt die dan tot een behoorlyke dikte. Sommi-ge nemen de *spica* wel, en hangen die in een sakje in de Syroop, maar tot wat voordeel weet ik niet.

D 2

De

De Syroop is goed in alle galziekten, als buikloop, rodeloop, geelsugt, alle verstoppeningen des levers, milts, scheils en andere deelen, cachexien en ongedaantheden; ze werd zeer nuttig in alle kinderziekten gebruikt, als ook tegen de wormen, braken, slym en diergelyke.

Men mengtse in dranken van een half once tot twee: in conditien soo veel tot een bequame dikte genoeg is. Eerstgeboren kinderen geeft menze tot een papepeltjen oft twee, wat ouderzynde van twee dragmen tot een half once, by welke men om een weinig te acueren eenige greinen *Scammonii* mengt.

Syrupus Diacnicu.

℞. Rad. Angelicæ, Apii,

Asparagi,

Fœniculi, *versch.*

Glycyrrhizæ aa een once.

Polypodii quercini *ander*
half once.

Cort. Tamarisci, een half once.

Herb. Adianti, Buglossæ.

Chamædryos, Chamæpytios,

Hyssopi, Origani,

Scolopendrii,

Thymi aa een halve hand vol.

Cuscutæ,

Fruct. Alkekengi aa een half once.

Uva.

Uvarum passarum van hare korrels
gezuivert *twee oncen.*

Sem. Cnici contusorum *vier oncen en een
half.*

Anisi, Ammios,

Dauci,

Fœniculi, *aa een once.*

De wortels, kruiden en zaden, geklopt, gesneden en gestooten zynde, zult eerst de wortelen koken, daarna de onruikende kruiden, en op het laatste de ruikende; een derde van 't water verkookt zynde, sygt het kookzel door, doet daar by twee pond witte *poederzuiker*, geklarificeert zynde, kooktze tot een Syroop. Onderwyl neemt men een gedeelte van 't bovengeschrevene kooksel, en men weikt daar 24 uren lang in.

℞. Fol. fennæ mund. *vier oncen.*

Rhabarbaria electi *anderhalf once.*

Agarici trochiscati *een half once.*

Zingiberis *een dragme.*

Des anderen daags drukt men dit weiksel sterk uit, eerst heet gemaakt zynde, en men doetse op het laatste by de Syroop, en kooken het selve met elkander tot een behoorlyke dikte:

Men gebruiktze in verouderde, dagelyke en derdendaagse koortsen, tot alle verstoptheden, en slymigheden, watersugt, en alle vogtige waterigheden, sy suivert alle ingewanden van hare vuiligheden.

D 3

Haar

Haar *Dosis* is als van de voorgaande Syroop gezegt is.

Syrupus Diacodii.

℞. Caputum Papaveris albi *sonder zaad*,
twintig,

Siliquarum dulcium (*dat is St. Jans
brood sonder zaad*) dry oncen.

Rad. Althææ.

Glycyrhizæ rafæ aa *unc. duas.*

Alles gesneden en gestootten zynde, kooktse in een genoegsame quantiteit waters, het zoethout op het laatste daar by doende anders verliest het zyn zoetigheid: doorgedaan zynde, doet daar anderhalf pond roode kandyzyker by, na gedane clarificatie kooktse dik als honingot tot een dikke Syroop.

Deze Syroop dient in alle hoeft en long-ziekten gebruikt, voornamentlyk die des nagts daar van niet slapen kunnen: is seer dienstig in kleine kinderen, zy verwekt ook eenigfints de sloop, en maakt een ruime borst.

Men gebruikte als een likking alleen, of met andere Syroopen gemengt: men doetse ook by de borstranken.

De kinderen geeft men daar een pappeltjen min of meer van in, na datze groot of kleen zyn, of men laatse daar van met

ee

een soethouts lepeltjen aan likken. In de dranken doet men die van een half tot twee oncen.

Syrupis Fumariz.

℞. Rad. Polypodii quercini. *twee oncen.*
Herb. Abfinthi Romani,
Cuscutæ. Endiviæ,
Scolopendrii,
Lupuli *aa man. unam.*
Epithymi *anderhalf onse.*

Kookt het in genoegzaam water tot op de helft: doet by het doorsygsel

Succi Fumariz, *anderhalf pond.*

Boraginis,

Buglossæ *aa libr. sem.*

Sacchari albi *libr. quatuor.*

Kookt alles tot een Syroop.

Zy suivert het bloed, en verdryft alle verbrande en siltige vogten uit het bloed: opent alle verstoppingen der ingewanden, verdryft de geelsugt, maakt de buik week, verdryft de schurftheit des huids.

De manier van gebruiken is als in de *Syrupis Diacnicu* gesegt is.

Syrupis Glyzyrhizæ.

℞. Rad. Glyzyrhizæ rasæ *unc. duas.*

D 4

Herb;

Herb. Tussilag *man. quator.*
 Capilli veneris *unc. unam.*
 Hyssopi *unc. sem.*

Laatsetezamen 24 uren in warm water weiken: kooktle dan een weinig, maar laat den geur van den Hytop niet vervliegen, met te lang te koken.

Doet by het doorsijgsel, de beste geschuimde honing, witte poederzuiker, elks een pond, en kooktse sagjes tot een Syroop.

Men gebruiktse in alle gelegentheden van de borst en hoeft, zydewee, drogenhoest, en diergelijke.

Men geeftse in een likking of borstdrank alleen, of met andere gemengr.

Syrupus Hyssopi.

z. Herb. Hyssopi gedroogt *anderhalf once.*
 Capilli veneris *drach. sex.*

Rad. Apii. Foeniculi,
 Petroselini *versch.*

Glyzyrhizæ *rasæ, aa drach. decem.*

Jujubas.

Sebesten *aa dertig.*

Ficus Pingues.

Dactylos Pingues *aa tien.*

Uvarum passarum. *van haare korrels*

gezuuyvert, anderhalf once.

Hordei mundati, *een half once,*

Sem.

Sem. Cydoneorum,

Malvæ, aa dry drachmen.

Kookt eerst de gerst met de Rad. apii, Petroselin. en Fœnic. wat gekookt hebbende, doet daar de vrugten in, en op het laatste de Hysop. Maar trekt de slymige zaden alleen uit. Alles wel gekookt zijnde doet het door: doet daar by drie pond witte poeder-suiker, wel geklariificeert zijnde, mengt daar het klaare doorsijgsel van de zaden by, en kookt het tot een Syroop.

Het gebruik en Dosis is als in de Syrupus Glycyrrhizæ gelegt is.

Syrupus Jujubinus

℞. Jujubas festig.

Hordei Mundati,

Rad. Glycyrrhizæ rasæ,

Herb. Capillorum veneris, aa unc. un.

Flor. Violarum,

Sem. Malvæ, aa drach. quinque

Cydoneorum, Lactucæ,

Melonum,

Papaveris albi, aa drach. tres.

Alles wel gekookt zijnde, laatse een nacht te weiken staan, kooktse tot op de helft: doet by het doorsijgsel twee pond witte poeder-suiker, geklariificeert zynde, kooktse tot een Syroop.

De kragten en gebruik zyn als voren.

Syrupus Menthae.

- ℞. Succī Menthæ. *libr. unam.*
 Cydoneorum,
 Granatorum acidorum, depura-
 torum,
 Infusionis Rosarum rubræ *aa libr. sem.*
 Sacchari albi,
 Mellis dispumati, *libr. unam & sem.*

Kookt het te samen tot een Syroop, doet op het laatste van uw Syroop daar een saken in met

Pulveris Diarrhodon Abbatis *unc. sem.*
 De Syroop gekookt zijnde, hangt het selve mede in de Syrooppot.

Sy is dienstig in de koude maagqualen, of braken, walgen, de hik, buikloop en diergelyke.

Men mengtse onder dranken, conserven als anders, van een half once tot een en twee oncen.

Syrupus Myrtinus.

- ℞. Bacc. Myrti *unc. duas & semis.*
 Mespilorum immaturorum *libr. sem.*
 Sem. Oxyacanthæ. *dat is Berberis.*
 Summach, *dat is;* Rhôis obsonio-
 rum,

Ba

Balaustiorum,
Rosarum rubrarum,
Santali rubri,

albii, aa *unc. unam & sem.*

Gestooten en gesneden synde, kookt alles in regenwater tot een derde verkookt is, doet by het doorfygsel vyf pond poedersuiker, geklarificeert zynde, giet op het laatste daar by.

Succi Cydoneorum,
Granatorum acidorum, depura-
tor, aa *libr. duas.*

Kookt alles sagjes tot een Syroop.

Sy is bequaam in de bloedspuwing uit de long, allerlei buikvloed, neusbloeding, te groote stonden en kraamvloed, pisvloed, braken en diergelyke; want dese Syroop is bequaam om te stoppen en de ingewanden te versterken.

De *Dosis* is als voren.

Syrupus Papaveris.

℞. *Capitum papaveris albi, dieryp en ge-
droogt zyn met haar zaad, unc. sem.*

Kleef gesneden zynde, kooktse in een genoegzaam deel water tot op de helit, laatse een nacht staan weiken, warm gemaakt zynde, doetse door een zeef, doet by het doorfygsel twee pond en een half witte poedersuiker: geklarificeert zynde, kooktse tot een Syroop.

D 6

Zy

Zy is goed in alle Catharren, en finkigen, als ook in de gelegentheden van de borst, hoeft, heefe keel: het stilt alle pyn en doet matig slapen.

De *Dosis* is als in de *syrupus Diacodij*.

Syrupis Papaveris Erratici.

℞. *Florum Papaveris Erratici, versch libr. tres* (maar gedroogt zynde) *libr. unam.*

Laat dese te samen in een goed deel warm regenwater weiken, tot alle de Tinctuur is uitgetrokken: perstse sterk uit, doet daar by dry pond witte poedersuiker, geklarificeert synde, kooktse tot een Syroop.

Men geeftse in hete koortsen, zyde wec, long ontstekingen, scherpe zinken of niervloeyingen op de long, maag en darmontsteekingen, verwekt ook eenigstints de slaap.

Men doetse in likkingen, juleppen en dranken van een half once tot twee oncen.

Syrupis Portulacæ.

℞. *Succi Portulacæ, libr. unam.*

Bellidis, Fragariæ,

Lactucæ, Plantaginis,

Sempervivi medii,

Violariaë, alle door neersinken gesui-
vers

vert. aa unc. duas.

Sem. Cydoneorum drach. duas.

Maakt uit het Sem. Cydoneorum met wat regenwater een slym. Doet by de sappen twe pondt witte poeder suiker, geklarificeert zynde, kooktse tot een Syroop, daar op het laatst by doende de Mucilago.

Dese Syroop silt eenigfints den dorst, indien men daar van likt, en is daarom bequaam in de sprouw en alle heete monden.

Dese Dosis is als boven.

Syrupus quinque Radicum.

ʒj. Rad. Apii.

Asparagi,

Foeniculi,

Petrofelini,

Rusci, alle versch aa unc. quatuor.

Kleingestoten zynde, kooktse te samen in een goed deel regenwater, laatse een nacht weiken, warm doorgesegen zynde, mengt daar by vier pond witte poeder suiker, klarificeertse, en kooktse tot een Syroop.

Zy opend alle verstopheden van het cheil, lever, milt, &c. en brengt een bequaame gisting in het bloed.

In een drank en conserf geeft men die van een half once tot twee oncen.

D 7

592

Syrupus Rosarum Siccatarum.

Neemt een pond gedroogde roo rolen, laats in warm water 24 uren lang weiken, doet by het doorlygfel twee pond witte poeder suiker, kookte tot een Syroop.

Sy stelpt alle vloed, braken, en versterkt de losse ingewanden, suivert de innerlyke en uiterlyke sweeringen, en heelt de selve. Het gebruik is als voren.

Syrupus Rosarum solutivus.

Neemt infusie van versche bleike rosen, daar negen reifen verse rosen syn bygeweikt geweest. Of neemt dry pond verse bleike rosen, giet daar een goed deel warm regenwater op, laats een nagt stian weiken, warm door gesegen zynde, doet daar by vier pond geklaarde suiker, en kookte tot een syroop. Of men neemt tot twee pond sap van bleyke rosen dry pond suiker, en men kookt het tot een Syroop.

¶ Sy is afvegende, openende, en versagtende, dryft alle gal en slym sagjes uit, en doet den buik week maken.

Syrupus Rosarum solutivus cum Sena.

℞. Fol. Senæ mundatorum unc. octo.

Sena

Sem. Anifi,

Fœniculi dulcis aa *unc. sem.*

Laatse twee dagen lang in een infusie van bleeke rosen, als voren gesegt is, weiken, warm uitgedrukt zijnde, doet daar twee pond witte poeder suiker by, en kookt het tot een Syroop.

Dese heeft de kragten als de vorige Syroop, dog sterker, doet niet alleen den buik week maken, maar purgeert sagtelyk van een half once tot twee oncen ingenomen; dese kan mer. ook wel met wat *Scammoneum* acuieren: men mengtse by de purgeerende dranken.

*Syrupus Stachadis.*x. Flor. Stachadis *unc. quatuor.*

Herb. Betonicæ,

Calaminthæ,

Origani,

Thymi, aa *anderhalf onces.*

Salviæ,

Flor. Rorismarini aa *unc. sem.*

Sem. Fœniculi,

Pæoniæ,

Rutæ aa *drach. tres.*

Alles klein gesneden zijnde, laat het in een goed deel waters toegedekt zijnde 24. uren weiken, kooktse op het laatste eens op, en doet by het doorsijfjel witte poeder zuiker, en witte gelchuide honing; elkstwe pont, en kooktse tot een Syroop. ls

Isgoed in alle koude herfen siekten; taije
fym in eenige ingewanden: fwakke maag,
kramp, lammigheid, hooftpyn, fluijpen, val-
lende siekte en diergelyke.

Dosis van een halt tot een en twee oncen,
alleen of elders anders onder gemengt.

Syrupus Symphyti Fernelli.

℞. Rad & Cymarum Semphyti majoris.

Herb. Bellidis cum toto, elks drie dee-
len.

Betonice,

Pimpinellæ,

Plantaginis,

Polygoni,

Scabiosæ.

Tuffilaginis,

Flor. Rosarum rubrarum elks twee dee-
len.

Alles klein gestooten synde perst daar een
sap uit, kookt'et en schuymt'et, doet by yder
dry pond sap, twee pond en een halt witte
poeder suiker, en kookt het tot een Syroop.

Sy wert gebruikt in het bloed en etter-
spuwen uit de long, men gebruiktse ook in
de tering en alle innerlijke sweeringen om
te suiveren en te heelen.

De *Dosis* als voren.

Sy-

Syrupus Violarum Compositus.

Neemt vyf handen vol groene *Viole bla-*
den, kookte in een genoegzaam deel ger-
ften water, doet daar by *Fujuben* en *Sebe-*
sten van elks twintig, daar na *Sem. Cydoneo-*
rum en *Malva* elks seven drachmen. Wel
gekookt hebbende, doet hy het doorsyg-
fel anderhalf pond witte *Poeder fuyker*, en
kookt het tot een Syroop.

Men befigtte in de zyde wee, heete
hoeft, sprouw en drooge tonge: want zy is
verkoelende en vogtig makende. Sy is ook
in de heesheid, brandende Pis en nierfiekte
De gifte is als voren.

Mel. Mercurialis.

Neemt drie pond gefuivert *fap van Bengel-*
kruyd, of *Mercurialis*, witte gefchuimde
hooning vier pond, kookte op een fagt vuurt-
jen tot een Syroop.

Sy wert in klyfteren meest gemengt,
zynde zeer afvagende, en de buyk los ma-
kende, dryvende alle galagtige en waterige
vogten nabuiten toe, fuyvert ook de lyf-
moeder, en maakt die tot het telen be-
quaam.

Van een half tot twee oncen doet menfe
in de klyfteren.

Mel.

Mel. Rorismarini.

Neemt de topjes van de *Rosemaryn* met haar bloemen in de schaduwe gedroogt, laatse in warm water wicken, doet daar by drie pond witte geschuimde *hooning*, kooktse te samen tot een goede dikte, nog warm zynde, doetse door een doek, en be-waartse.

Sy werd meest in klyfteren voorgeschre-ven, tegen de kolyk, en moeder pynen, als ook tegen de lammigheid die na de ko-lyk dikwils komt te volgen. Sy verdryft de winden en alle rauwe slym uit de darmen,
De gifte is als voren.

Mel. Centaurii.

Haar manier van beryden en gifte is als voren.

Zy is goed in verfwore darmen en andere ettergaten om te suiveren, doet de ogen klaar sien, suivert de lyfmoeder, dood de wormen, stilt de kolyk, en maakt de buik week, alle gal en slym uitdryvende.

Mel. Rosarum Astringens.

Neemt versche roode Rosen, die nog niet volkomen open zyn, *twee pond*, of gedroogt zynde *een pond*, laat dese in water wicken,
tot

tot al de Tinctuur is uitgetrokken ; doetsfe door een Seef, en mengt daarby *anderhalf pond* witte gefchuimde honing, en kookt het tot de dikte van een Syroop.

In klyfteren gedaan, geneest de buikloop, en ftiivert de verfworene darmen, als ook alle fweringen uiterlyk gebruikt. Men gorgelt daar mede by gorgelwaters gedaan tegen alle ontftekingen der keel, mond, en tandvlees; fterkt ook de loffe maag en ingewanden.

De *Dosis* is als voren.

Mel Rosarum Solitivum.

Neemt *infufie van bleike Rosen*, gemaakt als in de Syroop van Rosen gefegt is, dry pond. Gefchuimde honing, *vier pond*. Kooktfe tot de dikte van Syroop.

Sy is van kragten als de Syroop van bleike Rosen, en wert meest by de klyfteren gemengt.

Oxymel. simplex.

Neemt gefchuimde honing, foo veel gy begeert, fmeltze op de warme affche in een verglaafde nieuwe pot, gefmolten zynde, doet daar foo veel *wyn edik* by, tot het fon; der koken tot een Syroop werd.

Sy is feer goed om alle taye en flymige vogten te doorsnyden en dun te maken; alle
ver:

verstoppen t'ondoer, sy dempt de woedende gal en swavel des bloeds; maar moet in alle lighamen die veel suur hebben niet gebruikt werden.

De *Dosis* van een half tot een en twee oncen, alleen of elders anders onder gemengt.

Oxymel Scilliticum.

Deze werd op de selfde wyse gemaakt als boven, alleen dat men in plaats van gemeenen edik *Acetum scilliticum* neemt.

Sy is dienstig tot alle slymige qualen in de hersenen, long, maag, darmen, en andere ingewanden, de gitte is als voren.

Diamorum Nicolai.

Neemt sap van onrype *Moerbessen* en *Braambessen*, elks een pond, witte gelchuimde honing anderhalf pond, kookte tot een dikke Syroop.

Ze werd in alle keel en mond ontfeking gebruikt, trekt samen, verkoelt de mond, en maakt de drooge tonge vogtig, men maakt daar likkingen van, of men mengte by de gorgelwaters, van een half once tot twee oncen.

Gemeene Rob *Acacia* op Sap
van *Sleepruimen*.

Neemt soo veel onrype *sleepruimen* als 't u belieft, kooktse in water totse sagt zyn, vryft dan de *Pulpa* ofte merg door een wijde zeef met een houtlepel, doet dan by yder pond van dese *Pulpa*, twee pond witte suiker, en kooktse tot de dikte van *Rob* of gelei.

Men gebruyktse in allerley buikloop; soo van boven als van onder in gegeven, stilt ook de stonden en kraamvloed: men mengt se ook onder de pleisters om op de maag en darmen te leggen, als ook tot het uithangen des darms, scheidde en baarmoeder.

Rob. Berberorum.

Ribesiorum.

Neemt het sap van *Berberissen*, of van *Aalbessen* twee pond; witte poeder suiker een pond, kooktse te samen tot de dikte van een gelei of *Rob*: andere nemen de *Bessen* en de *Suiker* te gelijk, welke sy te samen op het vuur setten, welke tot een bequame dikte gekookt siinde, door een doek gewrongen en bewaard werd.

Zy zijn beide alle gal, swavel en siltigheid t'onderbrengen, en verkoelen by gevolg, verslaan den dorst en vertriffen den mond, voornamentlijk in heete koortsen, heete gallige maag.

VIERDE

VIERDE AFDEELING.

Van de Confituren en Conserven.

CONFITUREN.

Radices.

Acori Vulgaris.
 Cichorei.
 Enulæ Campan.
 Eryngii.
 Satyrii.
 Scorzonæræ.
 Zingiberis.

Cortices.

Arantiorum,
 Citrioum.

Caules.

Lactuæ.

Flores.

Arantiorum.
 Citrioum.

Fructus.

Berberis.
 Cerasa.
 Cerasa amarena.
 Myröbolani.
 Nuces *Mofchata.*
 Juglandes.
 Ribesii.
 Caro & Miva Cydo-
 neorum.

De wortels gefchilt zijnde en gefuivert werden matig fagt gekookt, als ook de fchillen van Orangien en Citroenen, item de Okkernoten, welke van binnen fagt moeten zyn, zoo datfe makkelyk met een priem doorftoken werden: defe dan fagt gekookt zijnde, werden op een Vergiettest gelegt, tot dat het water daar wat uitdrooge. Kout geworden zijnde giet men daar geklarificeerde Syroop op: defe laat men een dag of twee daar op ftaan totfe dun geworden is, welke men afgiet, en men weder tot hare behoorlijke dikte opkookt; defe kout geworden zijnde, doet men als voren, weder opkokende en daar op gieten-
 de;

de; dit doet men zoo lange tot de Syroop sijn
behoorlyke dikte blijft houden.

NB. De Okkernoten geschilt en gekookt
zijnde, werden met nagelen en kaneel
doorgeflooken.

De Kerfen en Krieken werden aldus ge-
confect, men snijdt de steeltjes eerst half af,
en men wastse; dan soo neemt men tot vijf
pond witte geclarificeerde Poedersuiker,
die tot de dikte van tabellen gemaakt is, agt
pond kerfen, welke men daar sagjens in
laat koken, tot de suiker sijn redelyke dik-
te krijgt: also doet men ook met de Berbe-
rissen, Aalbeffen, Bloemen en diergelyke.

De Caro' ofte *Miva Cydoncorum*, anders
Queenroleis en Mermelade gesegt, wert al-
dus gemaakt.

Neemt de Queen, van hare klokhuisjes
gesuivert zijnde, snijdt in vieren door;
kooktse sagt, en vrijtse door een zeef, of
doet by ses pond gekookte Queen, vier pond
zuiker, kooktse te samen al roerende en
stukken vryvende: tot een behoorlyke dik-
te, welke gy heet sijnde, sult door een doek
wringen, maar is 't dat gyse eerst hebt door
een seef gevreven, kond gyse makkelijker
in doosjes doen.

Passula Purgantes.

℞. Fol. Seræ mundatorum *unc. octo.*

Sem. Fœniculi dulcis *unc. unam.*

Weiktse in bleike rosen infusie, gelyk in
de

de Syroop van Rosen geschreeven is, een
nagt lang; settende die op de warme affchen.
Kooktse 's ogtens eens sagjes op. Doet
by anderhalf pond van het doorlytel, an-
derhalf pond geklarificeerde witte fuiker,
met een pond krenten van hare vuiligheid
wel gefuivert zijnde, en kooktse tot een
dikke Syroop.

Sy maken de hartlijvige een doorgang en
houden den buik week: zijn aangenaam te
gebruiken voor rijke en delikate luiden, als
ook voor kinderen.

Men gebruikse van een half once tot twee
oncen: is 't dat het al te soet is, kan men
het met een weinig *spir. Sulphuris* rins ma-
ken.

 CONSERVEN.

VAN BLOEMEN.

Betonicae.
Boraginis.
Calendulae.
Caryophylorum.
Cichorie.
Euphrasiae.
Malvae.
Nymphaeae.
Paeoniae.
Rosarum pallid.
                  rubr.

Rorismarini.
Salviae.
Symphyti.
Violarum.

VAN KRUYDEN.

Abinthii Romani.
                  Vulgaris.
Acetosae.
Melissae.
Menthae.
Trifolii acetosi

De

De Bloemen of Kruiden werden versch gestooten. eerst van hare steelen en ribben gesuivert sijnde: dese sijn genoeg gestoten sijnde, doet men by yder pond: indiens droog sijn, drie pond witte poedersuiker, maar indiens vogtig sijn, maar twee pond, de suiker daar ter degen onder gestoten zijnde, werden in een pot tot het gebruik bewaart.

Men gebruikt die alleen tot een drachme of meer, en in een bolus tot twee drachmen: in conditien tot twee oncen.

Saccharum Perlatum.

Neemt witte broodsuiker een pond: doet daar soor veel rooswater by, dat de suiker bequamelyk kan smelten: kookt deselve tot een dikte van tabellen: 't welk aldus geschied, als de suiker begint te spinnen, dat is, wanneer gy daar een spatel in doet, en deselve uithalende daar een draad aan blyft hangen, soo moet gy een druppel op de verkeerde zijde van uw vijfel laten drupden, welk so hard werdende tofse knapt, hebt gy uw behoorlijke dikte, wagt u de zelve niet te hard te koken, want dan sou die branden en bruin werden.

Als gy nu dese dikte hebt, soo mengt daar een half once sijn geprepareerde paarlen onder, en men giet de suiker dan op een Marmersteen uit tot koekjes of tabellen.

E

Men

Men gebruikt dese suiker meest om te hartsterken, en werd daarom van een dragme tot een half once by de hartsterkende wateren gemengt.

Saccharum Althææ.

Neemt versch gestoten wortels van *Althææ* drie oncen, seer witte broodsuiker, die heel fijn gevreven is, een pond, mengt het met soo veel *Rosewater* tot dat gy daar een deeg uit kond maken, die gy dan met een rol op een tafel kond uitrollen en snyden daar vierkante stukjes af, en op een sloof sagjes laten droogen.

Dese gebruikt men in de hete borst, wanneer daar hoeft is, en men kan daar somtyds eenige stukjes van uit de hand eten.

V Y F D E A F D E E L I N G.

Van de Purgerende Electuarien.

Benedictum Laxativum.

℞. Rad. Turbith. die gomachtig is.
 Esulæ præp. aa drach. decem.
 Hermodactylorum,
 Florum Rosarum rubrarum aa drach
 quinque.
 Rad. Acori, Galangæ,

Spi-

Spicæ Nardi Indicæ.

Zingiberis,

Macis, Caryophyllorum,

Piperis longi,

Sem. Apii, Asparagi,

Cardamomi minoris, Carei,

Fœniculi, Milii folis,

Rufci, Saxifragiæ,

Salis gemmæ, aa drach. unam.

Dit alles sijn gestooten zijnde, roert daar onder vijf drachmen sijn gevreven *Scammonium* met een drachme gestoten *Saffraan*, alles wel onder een gemengt sijnde, neemt dan driemaal soo veel witte geschuimde honig als het poeder weegt, en mengt alles te degen onder een.

Men gebruikt dezelve zelden van boven; maar gemeenlijk in klysteren; is goed van boven tot alle koude slymigheden, jicht, sierecijn, nieren, blaas en diergelyke. In klysteren is die goed tegen kolijk, winden, graveel, blaaswee, in barensnood, en opstijgingen.

Van boven geeft men die van een dragma tot twee en dry drachmen, maar van onder tot twee oncen.

Confectio Hamech.

Fol. Sennæ mund.

Rad. Polypodii quercini.

Rhabarbari electi.

E 2

Aga.

Agarici albi,
Pulpæ Colocynthis (*in een doekjen ge-
bonden.*)

Flor. Violarum.

Herb. Epithymii, aa *unc. duas.*

Abfinthii vulgaris,

Thymii aa *een once.*

Sem Anisi,

Fœniculi.

Rosarum rubrarum aa *unc. sem.*

Laat de dingen 24 uuren weiken in een goed
deel wei : doet by het doorsyffel

Gesuivert sap van Dūivekervel.

Sacchari albi aa *libr. unam & sem.*

Kookt die tot de dikte van honig, roert dan
daar onder.

Pulpæ Cassia fistulæ,

Prunorum.

Tamarindorum,

Mannæ Calabrinæ, aa *unc. unam &
sem.*

De Manna dient eerst in wat water ge-
smolten en doorgedaan. Dit moet soo lange
uitgewasemt werden, en met een hout-
stamper geroert, tot dat men een weinig met
een mes opnemende en kout geworden syn-
de, daar niet meer van afsloop; byna kout
sijnde roert de volgende poederen daar on-
der.

3c. Fol. Senæ mund.

Rhabbari electi aa *unc. unam.*

Scammonii præpar. *unc. unam & sem.*

Sem.

Sem. Fumarix,

Anisi,

Spicæ Nardi Indicæ aa *drach. duas*

De Scammoti moet alleen gevreven werden en daar na met de andere poeders gemengt : merkt dat gy de poeders daar niet te heet moet by doen, of de *Scammonium* komt ligt te stollen.

Sy dryft alle gallige, siltige, suure en slymige vogten door het purgeren, van onderen af : wert veel in de melancholie en swartgallige luiden gebruikt, als ook in schurft, jeukfel, laseri, kanker, dauw worm, hair worm, de derdendaagse koors en diergelijke : van een half drachme tot twee drachmen, en tot een half ounce in sterke luiden.

Diacarthamum.

Stoot het zaad van *Carthamus* grof, en sifft het door een grove sifft, soo krijgt gy het merg uit dit zaad.

yz *Het merg van Carthamus zaad.*

Turbith (*die gomachtig is*) aa *unc. unam*

Hermodactylorum.

Glycyrrhiæ rasæ aa *unc. sem.*

Zingiberis.

Cinamomi, aa *drach. duas.*

Dit alles sijn gestoten sijnde, roert daar onder een half ounce sijn gevreven *Scammonei preparati.*

Noemt dan een pond witte poeder suiker,

E. 3

Smels

smelt die in *Queepeeren* zop, doet daarby uitgelesen *manna* en *honing van Rosen*, elks een once, doorgedaan sijnde, kookt het tot een dikke Syroop, welke gy laat verkoelen; byna kout zynde roert daar de bovengeschreven poeders in, so hebt gy een *Electuarium*.

Sy drijft de gal, slymigheid en water uit, werd gebruikt in 't *podagra*, lamheid, hooftpyn en diergelyke, van een tot dry en vier drachmen, doet wel purgeren.

Diacatholicon.

℞. Rad. Polypodii querni *unc. quat.*
Sem. Fœniculi *drach. sex.*

Kooktse in een goed deel regenwater, en laatse een nagt weiken, doet by het doorgefesegen vogt, twee pond witte poederfuiker, doorgegoten zynde, kooktse tot een Syroop, daar onder mengende.

Pulpæ Cassiæ sift,

Tamarindorum, aa *unc. duas.*

Roert dese op een sagt vuurtjen met elkander zo lang om, tot 'er een bekwame dikte is, gelijk in de *Confectio Hamech* gesegt is, roert dan het volgende poeder daar onder.

℞. Fol. Senæ mund. *unc. duas.*

Rhabarbari electi.

Mechoacannæ, die niet wormstekig is,
aa *unc. unam.* Sem.

Sem. Anifi, *unc. sem.*

Quator. frig. major mund.

Rad. Glycyrrhisæ.

Flor. Violarum aa drach. duas.

M. F. *Electuarium.*

Merkt dat men de vier koude saden grófjes moet stooten, en door een groove sijn siften, dan so krijgt men de *pulpa*.

Dit is een sacht laxerend *Electuarium*, is goed voor gallige, slymige en verstopte luyden, om dagelyks open lyf te houden, het zuivert met een woort alle vuile vochten uit.

Mengeeft het van een drachme tot een half once.

Diaphanicon.

Neemt een goed deel *Dadels*, suivertse van haar steenen en witte vliezen, laatsse in azyn weiken en koken, sacht zynde moet men die door een seel vryven, dese tot een goede dikte uitgewasemt zijnde, neemt men daar van een pond.

Gepelde *Amandelen* met rooswater, gestooten en door een sijn gevreven, drie oncen, onder een gemengt en geroert zynde, doet daar by twee pond witte geschuimde honig, laatsse met elkander uitwafemen tot een dikte als voren gesegt is, kout geworden zynde, stroyt daar de volgende poeders by :

E 4

Tur-

℞. Turbit *unc. quatuor.*

Zingiberis. Galangæ,

Ligni Aloës; Macis,

Cinamomi,

Fol. Rutæ. *gedroogt.*

Piperis nigri,

Sem. Fœnicli,

Dauci *aa drach. duas.*

Alles fyn gestooten zynde, mengt daar onder anderhalf ounce geprepareerde *Scammomium*, en roert het met het bovenste onder de honig.

Het dryft de slym, water en gal uit, sterkt de maag en ingewanden, beneemt de opblasingen en winden derselver.

Dosis van een drachme tot een half ounce, maar in klysteeren tot twee oncen.

Diaprunum Solutivum.

℞. Neemt de *Pulpa* van ronde *Pruimen*, een pond, van *Tamarinde* en *Cassie fist.*, in het *Pruimsop* gesmolten, elks twee oncen, geklarificeerde *suker*, twee pond: dampt dit met elkander uit tot een bequame dikte, als voren gesegt is, en strooit er dan de volgende poeders onder.

℞. Rhabarbari, *unc. unam.*

Chinamomi, *unc. sem.*

Flor. Violarum.

Rosarum rubrarum.

Sem. Cucumeris, (*het merg daar uit.*)

Por-

Portulacæ,
 Succī Glycyrrhizæ, aa drach. duas.
 Santali citrini.
 Tragacanthi, aa drach. unam.

Dit alles fyn gestoten zynde, roert daar onder twee oncen fyn gevreven *Seammonie* en roert het onder het bovengeschrevene mengsel, als het byna kout is.

Het doet de gal uit purgeren van een dragme tot een half once, maar in klysteren tot twee oncen.

Hiera Diacolocynthidos.

β. Pulv. Colocynthidis,
 Agarici,
 Chamædryos,
 Marrubii,
 Stæchadis Arabicæ, aa dr. decem.
 Opopanax.
 Sagapeni,
 Aristolochiæ rotundæ,
 Sem. Petroselini.
 Piperis albi, aa drach. quinque.
 Cinamomi,
 Spicæ Nardi Indicæ,
 Polii,
 Croci,
 Myrrhæ, aa unc. sem.

Alles tot een Poeder gestooten zynde, mengt het onder drie pont witte honing, die eerst wel geschuimt en tot een behoorlyke dikte gekookt is.

E 5

F.

F. s. a. *Electuarium.*

By aldien de gommen te week zyn om te stampen, dissolveert men die in wat azyn en men kookte tot de dikte van honig, welke warm onder de honig geroert werden, wanneer die half kout is.

Zy is alle vogten uitsuiverende, dood de wormen, en ondoet de verstopheden: van onder ingeschoten verdryft de wormen, en doet de vrucht afgaan.

De *Dosis* is als voren.

Hiera Picra Galeni.

Neemt fyn gevreven *Aloës Scotorina*, een pond en een half ounce, dat is hondert drachmen.

Cinamomi,
Ligni aloës,
Rad. Afari,
Spicæ Nardi Indicæ,
Crocī,
Mastiches, aa *drach. sex.*

Dit alles tot poeder gebracht zynde, roert die onder drie pond en vyf oncen witte honig, die geschuimt is, en tot een behoorlycke dikte gekookt.

F. S. A. Electuarium.

Sommige koken wel de *Aloë* een weinig onder den honig, dat niet quaad is.

Dit Electuarie gebruikt men tegen alle maag.

maagqualen, wormen, hartlyvige, en om
fonden te fuyveren.

De gifte is als boven.

Lenitivum.

℞. Uvarum passarum, van hare korrels ge-
zuivert. *unc. duas.*

Herb. Mercurialis, *Manup. tres.*

Capilli veneris *versch.*

Flor. Violarum,

Hordei mundati. *aa man. unam.*

Sem. Foeniculi,

Rad. Glycyrrizæ rasæ, *aa unc. sem.*

Polypodii querni *versch.*

Fol. Senæ mund. *aa unc. duas.*

Jujubas.

Sebesten *aa viginti.*

Prunorum.

Tamarindorum *aa unc. unam.*

Dit alles behoorlyk gekookt en geweikt
hebbende, zygt het door, doet daar by een
pond witte *suiker*, en een half pond witte
gefehuimde *honig*, tot een Syroop gekookt
zynde, roert daar onder

Pulpe Cassiæ fistu'æ,

Tamarindorum,

Prunorum. *aa unc. quatuor.*

Dit tot een behoorlyke dikte (als voren ge-
segd is) uitgerookt zynde, mengt daar on-
der poeder van

Fol. Sennæ mund. *unc. tres. & sem.*

E. 6.

Sem.

Sem. Anisi drach. tres.

M. F. Electuarium.

Het gebruik en gifte is als in de *Diacatholicum*.

Succi Rosarum met en zonder *Scammonie*.

Neemt gefuivert sap van *versche Rosen* en witte poedersuiker, elks anderhalf pood, kooktse tot een Syroop, en byna kout geworden zynde, doet daar op het laatste in.

Scammonii præpar. unc. unam & sem.

*Santalorum albi, &
rubri,
citriini.*

Cinamomi aa drach. duas.

Alles fyn gevreven zynde, roertse onder een, en mengtse by de vorige Syroop.

De kragten en giften zyn mede als de *Diacarthamum* en *Diaprumum*.

SE S D E A F D E E L I N G .

Van de Antidoten en Opiaten.

Theriaca Andromachi Senioris

℞. Rad. Iridis Florentinæ, unc. unam & sem.

Costi odorati,

Pentaphylli,

Rhapontici, ofte Rhabarbari.

Zin.

Zingiberis aa drach. sex.

Gentianæ,

Acori die hier ter lande wast.

Meu athamantici.

Phu of Valerianæ, aa unc. sem.

Aristolochiæ tenuis drach. duas.

Agarici albi & levis,

Cinamomi aa unc. unam & sem.

Cassiæ lignæ drach. sex.

Fol. Scordii Cretici, of de hierlandse, unc.
unam & sem.

Dictamni Creticæ

Calamithæ montanæ.

Marrubii,

Schænanthi, aa drach. sex.

Chamædryos,

Chamæpytios,

Lauri, voor Malabatrum.

Poli Montani albi, aa unc. sem.

Piperis albi,

nigri, aa drach. sex.

longi, unc. tres.

Bacc. Juniperi, versch, voor Caropobal-
samum,

Caryophylli linii voor Amomum aa
unc. sem.

Flor. Rosarum rubr. unc. un. & sem.

Croci Brittannica,

Stæch. Arabicæ aa drach. sex.

Centauri minoris dr. duas.

Sem. Buniadis ofte Napi, unc. unam.

& sem.

E 7

Pe-

- Petros. Maced. veri drach. sex.
 Ammios,
 Anisi,
 Cardamomi minoris,
 Fœniculi,
 Hyperici,
 Sefelios Masfiliensis,
 Thaspios aa unc. sem.
 Dauci cœtici, drach. duas.
 Spicæ Nardi Ind. drach. sex.
     Celticæ unc. sem.
 Opii præparati, unc. tres.
 Succî Glycyrhizæ, unc. unam & sem.
     Hypocyttidis,
     Acaciæ,
 Styracis calamitæ sinceræ,
 Gummi Arabici Vermiculari,
     Sagapeni, aa unc. sem.
     Opopanacis,
     Galbani,
 Bituminis Judaici, aa drach. duas.
 Myrrhæ,
 Terebinth. Cypriæ, aa dr. sex.
 Boli Armen. ver, voor Terra Lemnia.
 Chalcitidis, gebrand tot de as grauw
     word, aa unc. sem.
 Costorei, drach. duas.
 Olei Nucis Moschatæ exp. voor Opabal;
     samum, unc. unam & sem.
 Trochis, Scillitici, unc. sex.
     Viperini,
Magmatis hedychroi, aa unc. tres.

Vini:

Vini Canari generosi q. s.

Mellis Narbonensis, drymaal soo veel
als het gewigt van het bovenge-
schrevene bedraagt.

De honing wel geschuimt zynde, en haar dikte hebbende, roert men daar onder de olie van NoteMoscaten, welke daar in door de warmte komt te smelten; daar na de fijn gevreven *Chaloitis*; ten derde neemt men de *Opium*, *Succus Glycyrrhiza*, *Hypocistidis* en *Acacia*, in de Canarie wyn gesmolten, en tot een bequame dikte uitgerookt zynde werd dan mede al warm onder de honig geroert. Ten vierden, smelt men ook de *Opopanax*, *Galbanum*, *Myrrha* en *Sagapenum* met de selfde wyn gesuivert, en tot haar bequame dikte gekookt zynde, zo smelt men daar de Cyperse terpentyn onder, hier scheidt men dan een lepel of twee honig by, om wel onder een te mengen: welke dan op het laatste onder de honig geroert werd, wanneer die nog ruim lau is, anders schriften de Gommen. Dit gedaan zynde werden d'andere poederen daar allenkskens onder geroert, 't welk de *Theriaka* is.

De *Theriakel* is een goed middel om te doen sweten, voornamentlyk in koude gebreken, is seer pynstillende en windbrekende, bequaam tegen alle fenynige pest en besmette logt, verwarmt de maag en d'ingewanden, stillt het kolyk van onder en van boven ingegeven, Uiterlyk is sy zeer discutierende.

Van:

Van een half scrupel tot vier scrupels wertse gemeenlyk gebruikt : maar d'eerstgebooren en jonge kinderen, geeft men die by greinen in.

Wyl dezelve van de Drogiften en land Apothekers so seer vervalst werd, werd hy van de voorfigtige Doctoren so seer niet meer voorgefchreven; want de Drogiften doen 'er al te veel honig by, of sy makense uit onnutte kruiden, daarom moet elk Apotheker die zelfs maken. Ook behoeft men sulke ope-reuse *Theriaca* niet te hebben, vermits men met weiniger ingredienten doen kan 't geen alle de Theriaken kunnen doen.

Mithridatium Damocratis.

℞. Rad. Costi odorati *unc. unam.*
 Gentianæ *drach. quinque.*
 Acori veri,
 Afari,
 Phu, of Valerianæ *aa drach.*
tres.

Meu Athamantici, *dr. duas & sem.*
 Zingiberis,

Cinamomi, *aa drach. septem.*

Fol. Lauri voor Malabathrum,
 Schænanthi *aa unc. unam.*

Poli montani albi.

Scordii Cresci, of de hierlandse, *aa*
drach. septem.

Dic-

- Diſtamni Creticæ *drach. quinque.*
Flor. Croci Britan. *drach. decem.*
Stæchadis Arabicæ, *unc. unam.*
Roſarum rubr. *dr. quinq.*
Agarici albi & levis,
Spicæ Nardi Indicæ *aa drach. decem.*
Celticæ *drach. quinque.*
Bacc. Juniperi voor Carpobalfamum,
Piperis albi *aa drach. ſeptem.*
longi *unc. unam.*
Sem. Thlaſpion, *drach. decem.*
Sefeleos Maſſilienſis *unc. unam.*
Dauci Cretici *drach. ſeptem.*
Petroſelini Macedonici veri
Cadamomi minoris.
Fœniculi *aa drach. quinque.*
Aniſi *dr. tres.*
Hyperici *dr. duas & ſem.*
Myrtæ electæ,
Thuris Maſculi *aa drach. decem.*
Styracis calamitæ ſinceræ,
Galbani,
Opopanacis, *aa unc. unam.*
Sagapeni *dr. tres.*
Olei Nucis Moſchatae expreſſi voor Opo-
balfamum,
Succi Hypocyſtidis *aa unc. unam.*
Acaciæ, *drach. duas & ſem.*
Bdelli, *drach. ſeptem.*
Gummi Arabici vermiculari,
Opi præparati *aa drach. quinque.*
Caſtorei *unc. unam.*

Ven-

Van de Tegengiften.

Ventris Scinci, drach. duas & sem.

Troch. Cypheos, drach. septem.

Vini Canarini generosi, q. s.

Mellis Narbonensis, driemaal so veel als het
bovengeschrevene weegt.

De wyte van maken, kragten en gifte zyn
al de selfde, als in de Theriaca gesegt zyn,
alleen dat men dese meer aan de Vrouwen
geeft.

Diafcardium Fraxstorii.

℞. Rad. Zingiberis, drach. duas.

Bistortæ,

Gentianæ,

Tormentillæ,

Cinamomi,

Cassie Lignæ,

Fol. Dictamni Creticæ, aa unc. sem.

Scordii ficc.

Flor. Rosar. rubr. unc. unam.

Piperis longi,

Sem. Acetosæ,

Styracis calamiæ,

Galbani,

Gummi Arabici vermiculati, aa unc. sem.

Opii depurati, drach. duas.

Boli Armenæ veræ, unc. duas.

Vini generosi Canarini q. s.

Mellis despumati albi lib. tres.

M. F. f. a Opiatum.

De Galbanum en Styrax werd met Canary
wyn

wyn gefmolten, en tot een dikte gekookt, alfoo doetmen ook met de *Opium*. De honig dan nog warm zynde, werd daar den *Opium* onder geroert, en nog ruym lauw zynde, de andere gommen, onder welke eerst een weinig honing is geroert, op datze soo ligt niet souden schiften: daar na roert men daar de overige Poederen onder.

Dese is soo heet niet om te doen sweeten als de *Theiakel* of *Mithridaat*, en wert minder vervalft, en kan in de selfde gelegentheden gebesicht werden.

De *Dosis* is ook de selfde, maar de eerste geboren kinderen geeft men die by greinen in.

Theriac Diatessaron Mesuei.

℞. Rad. *Aristolochiæ rotundæ*,

Gentianæ,

Bacc. Lauri,

Myrrhæ, aa *unc. duas.*

Mellis despumati libr. duas.

M. F. *Electuarium.*

De *Myrrha* wert alleen gevreven en onder d'andere poeders gemengt, en onder de honig geroert.

Is een goed middel voor een verkoude maag, breekt koors, de winden, en bevordert de stonden en het baren

De *Dosis* van een half drachme en vier scrupels.

Con-

Confectio Alkermes

℞. Syrupi granorum Kermes van Mompeli-
liers of Lion, lib duas & sem.

Warm gemaakt zynde, doet daar by
Ambræ grisea, klein gesneden drach. duas.

De Amber gesmolten zynde, stroit daar in
de volgende Poederen.

Ligni Aloës,

Cinamomi, an drach. sex.

Lap. Lazuli pp.

Margaritarum pp aa drach. duas.

Fol. Aui drach. unam.

F. s. a. Electuarium.

Het gout wert niet onder het Poeder ge-
mengt, maar onder de Confectie grosjes
omgeroert.

Dese wert gemeenlyk gebruikt om het
hart te sterken, en de geesten met het bloet
te verkwikken, maar is veel te swak, voor-
namentlyk wanneer de Ambergrys daar
uit laten; maar 't sou niet vreemt zyn daar
eenige droppelen *Olie Cinamomi* en *Caryo-
phyllorum* by te mengen, 't welk meerder
verquikkinge sal by brengen: of dat men de
selve olien met *sal. succini volatile*, mengt
en met een cordiale brandewyn, uittrekt.

De *Dosis* is tot een drachme in eenige
hartsterkingen.

Con-

Confectio Hyacinthorum.

- ℞. Hyacinthorum,
 Coralli rubri, aa *unc. sem.*
 Boli Armenæ veræ, *unc. unam.*
 Granorum Kermes.
 Rad. Tormentiſæ
 Dictamnii albæ,
 Sem. Acetofæ.
 Limonum
 Portulacæ
 Flor, Rosarum rubr.
 Croci,
 Santali albi, citrini, rubri,
 Rafuræ Eboris, an *scrup. quatuor.*
 Cornu Cervi *drach. tres.*
 Smaragdi,
 Saphiri.
 Topaffi,
 Margaritarum,
 Senici crudi,
 Folior. Auri.
 Argenti, aa *scrup. duas.*

De gesteenten werden besonder gevreven,
 en onder de andere Poeders gemengt, daar
 mengt men dan soo veel Syroop van Limoe-
 nen by, dat het een bequaam *Electuarium*
 kan werden: waar onder dan het goud en
 zilver grofjes gemengt werd.

Dese Confectie segt men mede hartster-
 kende te zyn, is goet in braken, swakke
 maag, en allerley bloet en buykloop te stop-
 pen,

pen, voornamentlyk in ziekten die uit een suur bestaan.

Men mengt deselve onder eenig water of onder een *bolus* tot een drachme.

Philonium Mesua.

- ℞. Sem. Hyoscyami albi,
 Piperis albi, aa *drach. viginti.*
 Croci, *drach. quinque.*
 Rad. Pyrethri
 Spicæ Nardi Indicæ;
 Castorei aa *drach. unam.*

Honing soo veel als het Poeder drymaal weegt, wel geschuimt en tot een genoegsame dikte gekookt zynde, roert daar onder *Opei* in wat azyn gedissolveert tien drachmen; dit gedaan zynde, mengt daar het Poeder onder.

Men gebruikt het in de buikpyn, colyk en winden, stilt ook de pyn in de lyfmoeder, hoeft en andere plaatsen meer: is ook goed in alle koude ziekten.

Dosis in kinderen met greinen en in oude tot een drachme en vier scrupels.

Requies Nicolai.

- ℞. Flor. Rosar. rubr.
 Violarum, aa *drach. tres.*
 Sem. Hyoscyami albi,

La

Lactucæ,
Papaveris albi,
Portulacæ,
Pſyllii, Scariolæ,
Cort. Rad. Mandragoræ,
Opii Præparati, Zingiberis,
Nucis Molchatæ,
Cinamomi, aa drach. unam & sem.
Santali albi,
    citriini,
    rubri,
Spodii ex ebore uſto,
Tragacanthi, aa scrup. duas,
Melis deſpum, ſoo veel als het hoven
    ſchrevene drymaal weegt.
M. F. Opiatum.

De honig zyn behoorlyke dikte hebben
de, mengt daar onder den *Opium* in wat azyn
of wyn onttaan zynde, en daar na de Poe-
ders.

Dit gebruikt men veel voor kinderen die
niet ſlaapen kunnen, eerſt met greinen, en
daar na met een half ſcrupel. In oudelui-
den tot een drachme en vier ſcrupels.

ZEVENDE AFDEELING.
Van de
P O E D E R S.

Purgerende Poeders.

Diasena Montagnana.

℞ Fol. Senæ mund. *unc. duas.*
Cremoris Tartari, *unc. sem.*
Sem. Fœniculi dulcis, *drach. duas.*
Macis,
Cinamomi,
Salis gemmæ. *aa drach. unam.*
F. Pulvis.

Dryft alle zuure en galagtige vogten uit, en doet bequamelyk purgeren, tot een dragme en vier scrupels ingegeven.

Metkt dat de *Crem. tart.*, en *Sal gemma* alleen gevreven werden, en daar na onder de andere Poederen gemengt.

Diacurbith cum Rhabarbaro.

℞ Turbith. gummofi,
Hermodactylorum, *die niet gevormt zyn.*
Rhabarbari electi, *aa unc. unam,*
Scammonii pp. *unc. unam.*
Santali albi, rubri,
Zingiberis,

Flor.

Flor. violarum, aa drach. un & sem.

Mastiches, Cinamomi,

Sem. Anisi,

Croci Britannici, aa drach. sem.

M. F. Pulvis.

De *Scammon*, *Mastix* en *Saffraan*, werden elk alleen gestooten, en by d'andere Poeders gemengt.

Dit Poeder purgeert het vuur en waterige vogten: is goed in alle loop, voornamentlyk in de kinderen, met wat Syroop van *Rhabarber* gemengt.

Men geeft die tot een drachme en vier schrupel, alleen of elders anders ondergemengt.

Hier a simplicis Galeni.

Alloës Socotorinæ lucidæ, drach. centum.

Cinamomi,

Ligni Aloës,

Rad. Afari,

Spicæ Nardi Indicæ,

Croci,

Mastiches, aa drach. sex.

De *Aloë*, *Mastix* en *Crocus* elks alleen gevreven zynde, werden onder de andere Poeders gemengt.

De kragten syn in het *Electuarium de Hier* beschreven.

Dosis tot een dragme.

F

PUL

PULVERES AROMATICI.

Aromaticus Rosaceus Gabrielis

Rosar. rubr. drach. quindecim.

Glycyrrizæ drach. septem.

Cinamomi, drach. quinque.

Ligni Aldes,

Stantali citrini, aa drach. tres.

Gummi Arabici,

Tragacanthi,

Macis,

Caryophyllorum, aa drach. duas & sem.

Spicæ Nardi Indicæ,

Nucis Moschatæ,

Cardamomi minoris,

Galangæ, aa drach. unam.

F. Pulvis.

Dit is een bequaam Poeder in de verswakte maag, helpt de vertering der spyse bevorderen, stilt het walgen en braken, en verdryft de winden.

Dosis tot een drachme.

Diacalaminthes.

Herb. Calaminthæ Montanæ,

Origani, Pulegii,

Sem. Petroselini Macedonici,

Vulgaris.

Seseleos, aa drach. duas.

Ligustici, unc. unam.

Apii,

Apii.

Cimarum Thymi, aa *unc. sem.*

Piperis nigri *unc. unam.*

M. F. Pulvis.

Zy verdryft alle taye slymige vogten, verdryft de winden en den hik, looft de pisse en de stonden.

Dosis een dragme.

Diagalanga Mesua.

ꝑ. Ligni Aloës,

Rad. Galange, aa *drach. sex.*

Calami Aromatici,

Zingiberis,

Cinamomi, Macis,

Caryophyllorum,

Piperis albi, longi,

Cor. Arantiorum exter.

Citriorum exter.

Sem. Cumini.

Levistici; aa *anderhalf drachme.*

Anisi, Apii,

Cardamomi minoris.

Carei, Fœniculi,

Herb. Calaminthæ,

Menthæ gedroogt,

Spicæ Indicæ, aa *drach. unam.*

F. Pulvis.

Dit Poeder is goet in alle verkoude Magen; daar slymen en winden zyn: tempert alle zuirigheden, en leelyke oprupsingen.

F 2

Do.

Dosis tot een dragme en 4 of 5 scrupels.

Diaireos simplex.

℞. Rad. Iridis Florentinæ *unc. sem.*

Sacchari canti albi.

Pulv. Diatragacanthi frigid.

aa drach. duas.

M. F. Pulvis.

Dit Poeder wert gebruikt in alle sinkingen die op de borst in de verkoudheden vallen, heerse keel, hoeft en diergelyke : doet ook de ragchels ligtelyk voortkomen.

De dosis is als boven.

Dialacca major.

℞. Laccæ pp.

Rhabarbari,

Schœnanthi, drach. tres.

Rad. Aristolochiæ rotundæ.

Afari, Costi.

Gentianæ.

Rubiæ tinctorum.

Spicæ Nardi Indicæ.

Cassia lignæ.

Cinamomi, Croci.

Herb. Sabinæ, Hyssopi.

Succi Absinthii condensati.

Eupatorii aq. condensati.

Amygdalarum amar.

Sem.

Sem. Ammiol. Anisi.

Apii, Fæniculi.

Bdellij. Mastiches.

Myrrhæ, aa *anderhalf drach.*

Piperis.

Zingiberis, aa *drach. unam.*

F. Pulvis.

Het ontstopt alle verstoppingen, en knoets
geswellen, verwekt de stonden, en maakt
eengoed bloed. Is besonderlyk goed in de
lever siekten en milt, maakt een goede
maag.

De *Dosis* is als voren.

Diamargariton Frigidus.

ꝑ. Margat. splend. *drach. tres.*

Ligni Aloës.

Santali, citrini rubri.

Cinamomi.

Papav. albi. Sem. quat. frig. min.

Bacc. Myrti.

Flor. Buglossæ.

Nymphææ.

Rosarum rubr.

Violarum.

Cornu cervi crudi, voor Os cordis

Cervi.

Rasuræ Eboris, aa *drach. unam.*

Corælli albi.

rubri, aa *drach. sem.*

F. Pulvis.

F 3

Dis

Dit Poeder is versterkende in alle heete ziekten, is goed voor de qualykten, tering, hoeft, en longe ziekten.

Dosis is als boven.

Diambra Mesuei.

℞. Rad. Doronici Romani.

Galangæ.

Cinamomi.

Caryophyllorum.

Nucis Moschatæ, Macis.

Fol. Lauri, voor Malabathrum, aa drach.

tres.

Zingiberis, anderhalf drach.

Ligni Aloës,

Santali citrini.

Cardamomi minoris.

Piperis longi, aa drach. duas.

Spicæ Nardi Indicæ.

Ambraë griseæ, aa drach. unam.

F. Pulvis.

Herstelt de geesten, en doet de slappe lighamen nieuwe kragten krygen: is het hooft dienstig, geneest de vallende ziekten, hooftswymel, als ook de slymigè en windige maag.

Dosis als voren.

Dianthos Nicolai.

℞. Flor. Rorismarini *unc. unam.*

R.

- Rosarum rubr.
- Violarum.
- Rad. Glycyrrhizæ, *drach. sex.*
- Galangæ, Zedoariæ.
- Zingiberis.
- Ligni Aloës, Cinamomi.
- Caryophyllorum.
- Nucis Moschatæ, Macis.
- Spicæ Indicæ.
- Sem. Anethi, Anisi.
- Cardamomi minoris, *aa scrup.*
quatuor.
- F. Pulvis.

Dit Poeder vervrolykt alle droetgeestige
lyuden, versterkt de geesten en de hersenen
verdryft de flauwten en slappigheden.
Dosis als boven.

Diarrhodon Abbatis.

- ℞. Rosar. rubr. *dry lood.*
- Santali albi,
rubri, *aa drach. duas & sem.*
- Xyloaloës.
- Gummi Arabici.
- Tragacanthi.
- Spodii ex ebore, *aa scrup. duas.*
- Rad. Afari.
- Rhabarbari.
- Spicæ Indicæ.
- Cinamomi.
- Croci.

F 4

Cary:

Caryophyllorum.

Fruct. Berberorum.

Sem. Acetosæ, Anisi.

Cardamomi minoris,

Endiviæ, Fœniculi.

Lactuæ, Ocimi.

Portulacæ, Scarriolæ.

Succi Glyzyrhibæ.

Mattiches aa *serup. unam.*

Cornu Cervi ctudi.

Margarit. alb. aa *serup. sem.*

F. Pulvis.

De kragten en dosjs zyn als in de *Species Aromatica Rosacea* gesegt is.

Diatragacanthi Frigidus.

z. Gummi Tragacanthi albi.

Arabici vermiculati, *drach. duas.*

z. *sem.*

Amyli, *drach. unam.*

Rad. Glycyrrhizæ rosæ.

Sem. Citruli, Cucumeris.

Cucurbitæ.

sem.

Melonum mundatorum, aa *drach.*

Sacchari canti albi *drach. sex.*

F. Pulvis.

Hier werdt geen groote quantiteit voorgeschreven, om dat de zaden, dry maanden oud zynde rans en van een; quaade smaak werden, en 't is beter dat men al d'andere Poeders mede in mindere quantiteit maakt; want

want men die gemeenlyk heel oud in d'Apotheken vind, en by gevolg onkrachtig, onnut en schadelyk voor zieken.

Zy werd gebruikt in alle qualen van de borst en long, voornamentlyk indien daar grote hitte by is, 't is goed in hoest, zyde-wee, teering, heesheid, overmatige dorst en diergelyke.

Diatrion Santalon Nicolai.

- R. Santali albi, citrini, rubri.
Rosarum rubrarum.
Sacchari canti albi.
Sem. Lactuæ.
Portulacæ.
Scariolæ, aa *drach. tres.*
Rhabarbari.
Sp. tii ex ebore.
Succi Glycyrrhiæ aa *drach. duas & sem.*
Gummi Arabici.
Tragacanthi.
Amyli, aa *drach. unam & sem.*
F. Pulvis.

De kragten en gifte siet in *Diarrhodon Abatis.*

Pulvis Liberans.

- Boli Armenæ veræ, *drach. sem.*
Rad. Tormentillæ, *drach. duas.*
Sem. Acetosæ.

F 5

C2

Van de welriekende Poeders.

Cardui Benedicti, Citri.

Coriandri, pp.

Endiviæ.

Rutæ, aa drach. unam & sem.

Santali albi, citrini, rubti.

Rad. Dictamni albæ, aa drach. unam.

Caryophyllatæ, voor Behen.

Doronici Romani.

Zedoariæ.

Ligni Aloës.

Cassie lignæ.

Cinamomi.

Cardamomi minoris.

Florum Buglossæ.

Croci, Macis.

Nymphææ, Ros. rubr.

Margaritarum.

Coralli albi, rubri.

Succini.

Hyacinthi.

Granati.

Rasuræ Eboris.

Cornu Cervi.

Spodii ex ebore usto.

Folliculorum Serici crudi concisorum,

aa drach. sem.

F. Pulvis.

Dicgebruikt men in alle besmettelyke siekten, doet sweeten en van de Pest verhoeden, dos is een drachme.

Pulvis Nephriticus.

- ℞. Ligni Nephritici veri.
Rad. Glycyrrhizæ rasæ.
Nucleorum Perficorum, aa *unc. unam.*
Sem, Milii Solis.
Saxifragiæ, aa *unc. sem.*
Apii, Carci.
Dauci, Fœniculi.
Genistæ, Lappe maj.
Levestici.
Petroselini Macædonici.
Sileris Montani.
Urticæ Romanæ.
Rad. Afari.
Zingiberis, *drach. duas.*
Spicæ Indicæ,
Ligni Sassafras.
Schœnanthi, Succini.
Oculorum Cancri, aa *drach unam & sem.*
Lapidis Prunellæ.
Tartari vitriol, aa *drach duas & sem.*
M. F. Pulvis.

Dit Poeder is goed om alle slym en sandt der nieren en blaas af te dryven.

Dosis een drachm.

CHYMISCHE POEDEREN.

Cremor Tartari.

Neemt gepoederde witte rinfche Wynsteen, die sommige reifen afgewassen is, soo veel gy wilt, kookt die op een fagt vuurtjen in een verglaasden pot, tot dat 'er zig een dun velletjen boven op verthoont, welk met een houten spaantjen moet afgeligt werden, en op een kládpapier gedroogt, en gestooten zynde in een fles bewaard.

Is goed tegen alle soute, galagtige en slymige vogten uit te dryven, opend alle verstoptheden, maakt de buyk week. *Dosis* tot een dragme of twee.

Cryfalli Tartari.

Neemt gepoederde witte rinfche Wynsteen, die eenige reifen gewassen is, soo veel als gy begeert, laatse met het water opkoken: gietse door, setse s'nagts in de koude, so sullen de kryffallen aan de zyden van de Pot blyven hangen, welke gy sult veranderen en droogen,

Kragten, Gebruik en gitte is als voren.

Tartarum Vitriolarum.

Neemt *Oleum Tartari* die *per deliquium* gemaakt,

maakt en gefiltreert is, so veel gy wilt, doet die in een wyde fles of verglaasde kom, drupt daar allengskens half so veel *Olei Vitrioli* in, soosal het terstond in een witagtige stoffe terneer gestooten werden, het overige vogt sult gy dan op een sagt vuurtjen uitdampen, tot de droogte van sout, en bewaren het.

Men noemt dat middel om syn groote deugden een *Panacea*, en werd veel in steen en graveel gebruikt; alle swavelige, galagtige, slymige en scheurbuikige vogten werden daar door getempert; beneemt alle verstoppingen, en verdryft de koorfen, geneest de geeflugt, slaapziekten, waterlugt, maakt honger, doet de stonden voortkomen, en brengt een nieuwe gestinge in 't bloed.

Dosis van ses grein tot een half en heele scrupel.

Flores Sulphuris.

Neemt geele *Swavel*, (levende is beter) die van haar vuiligheid gesuivert is, so veel als gy begeert, doetse in een sublimeerpot, en sublimeertle in 't Sand. Siet de figuur van een sublimeerpot in de Chymi van *Doctor Blankaart*, 't welk ook met twee Potten op elkander te setten kan geschieden.

De bloem is goed in de qualen der borst en longen, geneest de schurfs en ruidigheid.

F z

des

des huids; is goed om alle wonden, so uiterlyk als innerlyk, te heelen; verdryft de jigt, voet en hand euvel, langduurige siekten, doet fraaitjes sweeten.

Dosis van een half scrupel tot een dragme.

Lapis Prunella.

Neemt een goed deel *Salpeter* stukken, laat die in een kroes smelten en gloeyen, werpt dan, allenxkens een weinig *Flor. Sulphuris*, tot dat de *Salpeeter* van syn onsuiverheid gereinigt is, en soo klaar als water is. Gietse dan in een koperbekken, soo sal deselve komen te stollen; of men schept die uit met de ketel van een *Tabakspyp*, en men laat het zelve in droppelen op een steen vallen, so staat het clierlyker in uw glas: dog sommige koken de selve wa het uitgieten in schoon water, om in krystallen te doen schieten: die men dan in heet water smelt, en door een kladpapier laat lopen, en op een koude plaats te krytallizeren set, dat sy dan wederom in een kroes smelten, en met swavel suiveren, 't welk zy ten minsten tot dry reizen herdoen. Werd ook *Sal Prunella*, *Nitrum Fixum*, *Nitrum tubulatum*, *Purificatum*, *CrySTALLUM Minerale* &c. gehoemt.

Men gebruikte in koorfen, dorst, droge mond, bange hitte; opend de ingewanden, dootsayd de slymige en taye vogten, brengt alle zoute vogten ten onder; dood
de

de wormen, belet eenigzints het voort teelen.

Dosis van ses grein tot een dragme.

Magisterium Corallorum.

Margaritarum.

Oculorum Cancrici.

Neemt Coral, Paarden, Kreeftoogen, &c. een once, laate seer fijn gestooten zyn, doetse in een wyd glas, giet daar over gedistilleerden edik soo veel genoeg is, of ontrent twee of dry vingers hoog, soo sullen sy terstond opbruisen: het opbruisen gedaan zynde, sult het klare vogt afgieten, en filtreren het door een kladpapier: het welk men in een Porceleine schotel of ander verglaasde kom laat uitdampen, roerende het somtyds met een houten spatel eens om, tot 'er een wit Poeder op de grond blyft: 't welk men weder in *Aqua Boraginis* afwast, filtreert en uitdampt.

Sommige druppen by de gesmolte gesteenten, wanneer se gefiltreert zyn, den *Liquor Tartari*, en dan sijnkt een wit Poeder op de grond, welk vergadert en afgesoet zynde, gedroogt en bewaart werd.

Alle de Magisterien van gesteenten in 't geeneeraal zyn meest om het zuur ten onder te brengen, en by gevolg het bloed behoortelyk te doen gesten: Maar in 't bysonder stoppen de Coralen: de Peerlen segt men het

het hert te sterken, en de Kreeftoogen de Pis af te dryven, en 'tgeronnebloed te verdunnen.

*Mercurius Precipitatus
Rubrus.*

℞. Argenti vivi, part. unam.

Aquæ fortis, part. duas.

Doetse t'samen in een flesjen, en laatsē in heet sant sagjes uitdampen, neemt dan uw massa daar uit, vryt die in een mortier, doetse in een Panneken, en rookt het selve op een sterker vuur nog meerder uit, geduurig omroerende, tot dat de selve te degen rood is.

De selve dient om alle wonden en tweeren te suiveren. en het overtollige vlees dood te byten. Het doet sterk braken, doet quylen, geneest de pokken, schurft. lasery, dood de luifen, op het hoofd gestroit.

Dosis van 4. 5. tot 6. grein.

Sal Absinthii.

Cardui Benedicti.

Fabarum &c.

De gedroogde kruiden brand men tot een witte asche: waar over men warm water giet om de sountigheid uit te trekken, welke loog men filtreert, en op een sagt vuurtjen.

tjen uitdamp, tot een sout : welk, indien men het tuiver wil hebben, weder kan solveren, filtreren en uitdampen.

Alle de souten uit assche gemaakt, behouden weinig van de kragten der Kruiden daarse uit gemaakt zyn. Doen meest alle sweetdryven, brengen alle zuure vogten ten onder, en daarom in de koorfen seer goed.

Dosis van ses grein tot een scrupel.

AGSTE AFDEELING.

Van de Trochiscen.

Agaricus Trochiscatus.

NEemt het Poeder van dry oncen witte en ligte *Agaricus*, maakt hier met *Canari wyn*, in welke twee drachmen *Gember* syn geweikt, *Trochisci* van.

Sy doen alle slym en taye vogten uit het lyf purgeeren tot een drachme ingegeven.

Trochisci albi Rhasis, of
Sief album.

℞. *Ceruffæ* met *Rooswater* gewassen
drach. decem.

Amyli, *drach. quat.*

Gum-

Gummi Arabici.

Tragacanthi: aa *drach. duas.*Caphuræ *drach. duas.*

Maakt met wit van een ei daar Koekjes van; diese met *Opium* wil hebben, kander een drachme by doen.

Men gebruikse in alle oog ontstekingen en oogpyn om te verkoelen. Men kanse ook uiterlyk gebruiken om de cicatriferen. Tot een dragme werden sy in de oogwaters gedaan,

Trochisci Alhandal.

Neemt ligte en witte *Coloquint*, van haar zaden gesuivert, klein gesneden en met een weinigen *Olie van Rosen gestamt, unc. decem.*

Gummi Arabici:

Tragacanthi,

Bdelli, aa *drach. sex.*

Gestoten zynde, maakt met Roosewater een mucilago uit de Tragacant, so veel ontrent dat genoeg is om de Poeders tot een masse te brengen en Trochisci daar uyt te maken, die men in de schaduwe droogen kan.

Deselve doen alle slym uitdryven en uit alle deelen uitsuiveren.

Dosis een half en een heele scrupel.

Tro-

Trochisci Alkekengi.

- ꝑ. Fructuum Alkekengi, *drach. tres.*
 Boli Armenæ veræ, *unc. unam.*
 Gummi Arabici.
     Tragacanthi.
 Sanguin. Draconis in lachrymis.
 Thuris, Amyli.
 Succi Glycyrrizæ.
 Amygdalarum amararum.
 Nucleorum Pini.
 Sem. Papaveris albi, *aa drach. sex.*
     Citrulli, Cucurbitæ.
     Melonum. *aa drach. tres. & sem.*
     Apii, Hyoscyami.
 Succini.
 Opii præp. *aa drach. duas.*

Alles gestootten zynde samt met Sap van Alkekengi daar een massa af om Trochisci te maken.

Men gebruikte in heete Pis, versworen nieren, blaas, pisseiders &c. item om gra- veel, en pyn der nieren te stillen: reinigt alle innerlyke sweringen en scherpigheid in 't water maken, doet de opgestopte Pis en Droppelpis loopē.

Dosis een drachme.

Tro.

Trochisci Bechici albi.

℞, Sacchari albissimi libr. unam.

Canti albi.

Penidiai, aa unc. quatuor.

Rad. Iridis florent, unc. duas.

Amyli dry lood,

Tot een Poeder gestooten zynde maakt met Roofewater en Gum Tragacant een slymom kleene koekjes te maken.

Zy dienen in alle gelegentheden van de borst, heesse keel en in de sluimen op te geven, stillen ook den hoest, wanneer men somtyds een Koekjen in de mond houd.

Trochisci Capparum,

℞, Cort. Rad. Capparum.

Gummi Ammoniaci.

Sem. Agni Casti, aa drach. sex.

Nigellæ. Nasturtii.

Fola. Calaminthæ, Rutæ.

Rad. Acori.

Aristolochiæ rotundæ,

Amygdalarum Amarorum.

Succi Eupatorii aq. cond. aa drach. duas.

Rad. Cyperi rotundi.

Fol. Scolopendrii. aa drach. unam.

De Amoniac kan men in Afijn smelten en by de andere Poederen mengen om een massa en daar voort Koekjes af te maken.

Men

Men gebruikte in alle verstoppingen van Lever, Milt en andere ingewanden: verdunt alle slymige en zuure vogten, zyn de milt: sugtige seer goed.

Trochisci Cypheos voor de Mithridaat.

℞. Pulpæ Uvarum passarum albarum & Pinguium.

Terebinthinæ Cypriæ aa *unc. tres.*

Myrrhæ.

Schœnanthi, aa *unc. unam & sem.*

Cinamomi, *unc. sem.*

Rad. Acoriveri, *drach. novem.*

Cyperi rotundi.

Spicæ Nardi Indicæ.

Cassiæ lignæ.

Beccarum Juniperi.

Bdellii, aa *drach. tres.*

Ligni Aspaiati, ofte Ligni Aloës.

drach. duas & sem.

Croci. *drach. unam.*

Het Poeder gestooten zynde, kan men de Terpentyn onder een weinig geschuimde Honing mengen, en voorts met Canary wyn een massa maken om Trochisci te formen.

Dese Trochisci werden in de Mithridaat gebruikt. Sy zyn voort goed in alle verzworen ingewanden.

Tro-

Trochisci Myrrha.

℞. Myrrhæ electæ, drach tres.

Lupinorum mund. quinque.

Rad. Rubiæ tinctorum.

Fol. Menti astri.

Pulegii cervini, Rutæ.

Sem cumioi.

Affa foetidæ.

Sagapeni.

Opopanacis, aa drach. duas.

De Gommen kan men in 't Sap van *Artemisia* smelten; en met het overige Poeder daar Koekjes uit formeren.

Sy dienen om de stonden voort te doen komen, alle slymigheden te verdunnen, de baring te verhaasten, de doode vrugten, nageboorte en trage kraam vloed uit te dryven.

Dosis van een scrupel tot een drachme.

Trochisci Rhabarbari.

℞. Rhabarbari electi, drach. decem.

Succi Eupatorii aq. cond. unc. sem.

Flor. Rosarum rubr. drach. tres.

Rad. Asari.

Rubiæ tinctorum.

Spicæ Nardi Indicæ,

Fol. Absinthii.

Sem Anisi.

Apii, aa drach. unc.

Amyg.

Amygdalorum Amarorum, *unc. sem.*

Succi Absinthii Romani q. s.

M. F. Trochisci.

Zy hebben haar gebruik in de geelsugt,
watersugt, qualen der lever en milt, alle
verstoppingen en quade vogten.

Dosis een dragme.

Trochisci Scillitici voor de
Theriakel,

Neemt seer versche en witte *Scilla* van
haar uiterste basten en houtagtige wortelgezuivert, kneedse in tarwen zuurdeeg;
en laatsse onder d'asschen of in den oven
gaarbraden, of tot 'er rondom een bequa-
me korst gebakken is, doet dan het deeg
daar random af, snijd de selve dan met een
houten mesjen.

Neemt dan een pond van dese dus bereide
Scilla, *Farina Orobi* of *Lupini*, *agt oncen*,
stamp alles te degen onder een, en maakt
daar Koekjes af, die men in de schaduwe
droogen sal.

Dese werden voor de Theriakel gemaakt,
zijn bequaam om alle slijm te verdunnen.

Trochisci Terra Sigillata.

℞. Terræ Sigillatæ, of Boli Arm. veræ *unc. sem.*

Acaciæ veræ.

Hypo-

Hypocistidis.
 Sanguinis Draconis in lacrymis.
 Gummi Arabici affati.
 Amyli affati.
 Lap. Hæmatitidis.
 Coralli rubri.
 Succini.
 Spodii ex ebore.
 Balauftiorum.
 Rosarum rubrarum.
 Antheræ, seu Sem Rosarum.
 Sem. Portulacæ affati.
 Nucum Cupressi.
 Cornu Cervi uffi.
 Thuris masculi, Croci.
 Opii præparati, aa drach. duas,
 Sem. Papaveris nigri.
 Margaritarum.
 Gummi Tragacanthi, aa drach. unam.
 & sem.

Alles wel gestooten zynde, soo maakt met
 Sap van Plantago daar Trochisci af.

Zy doen alle bloedvloed stoppen, als ook
 allerlei soort van buikloop.

Trochisci Hedychroi ad Theriacam,
 van Galenus.

℞. Ligni Aspalathi, of Santalini citrini.
 Herb. Majoranæ.
 Mari Syriaci.
 Rad. Afari, aa drach. duas.

Aco.

Acori.

Coffi Odorati.

Phu. Pontici,

Ligni Aloës.

Cinamomi.

Schænanchi.

Olei Nuc. Mosch. aa *drach. tres.*

Cassie Ligneæ.

Spicæ Nardi Indicæ.

Fol. Lauri.

Croci.

Myrrhæ aa *drach. sex.*

Caryophyl. Plinii *unc. unam & sem.*

Mastiches *drach. unam.*

Vini Canariri q. s.

Trochisci Viperini, ad Theriacam.

Deze werden uit Italien, Venetien of Padua, Vrankrijk en elders van daan ontboden.

NEG ENDE AF DEELING.

Van de

P I L L E N.

Pilula Aloëphangina.

℞. Rad. Acori, Afari,
Spice Nardii Indicæ,

G

Ligni

Ligni Aloës,
 Santalini citrini,
 Cinamomi, Macis,
 Nucis Moschatae,
 Caryophyllorum,
 Carpobassami of Bacc. Juniperi,
 Cubeborum,
 Cardamomi minoris,
 Schœnanthi, *aa unc. sem.*
 Rosarum rubradrum,
 Absinthii *a drach. duas.*

Alles grof gestooten zynde, doet het Poeder in een fles giët daarto veel brandewyn op, dat de Tinctuur bekwamelyk kan uittrekken: dikwils in *Balneo Mariae* settende, en daarna warm uitpersende.

Smelt dan in dese Tinctuur.

Aloës lucide puriff. *libram unam.*

Laat dit op de warme asche sagjes uitdroogen tot de dikte van Pillen, op 't laatste daar onder roerende het Poeder van

Mastiches,

Myrrhæ, *aa een half onse.*

Crocii *drach. duas.*

F. Massa.

Zy dryven en purgeren alle slym uit de maag, herlenen en het gansche lichaam, sterken de maag, herstellen de koking, verdryven alle rauwigheid.

Dosis van een scrupel tot een dragme.

Pilula Agarici.

- Agaric. Trochisci, *drach. tres.*
- Turbith Gummofi *drach. quinq.*
- Pulv. Hieræ simplicis Galeni, *unc. sem.*
- Trochisci Alhandal,
- Mirhæ, *aa drach. duas.*
- Mastiches,
- Rad. Iridis Florent.
- Fol. Marrubii, *aa drach. unam.*
- Vini Canarini q. f.
- F. Massa.*

Zy purgeert de borst van alle dikke en taye slijm, set alle waterige en slymige vuiltigheden uit het gantsche lichaam af.
Dosis een dragme.

Pilula Aurea.

- Aloës lucidæ,
- Scammonii præp. *aa drach. quinq.*
- Rosarum rub,
- Sem. Apii, *drach. duas & sem.*
- Anisi,
- Fœniculi *aa anderhalf drachme.*
- Croci, Mastiches,
- Trochisci Alhandel, *aa dr. unam.*
- Mell. Rosacei q. f.
- F. Massa.*

Zy suiveren en purgeeren het hoofd; en alle sintuigen: scherpen het gesigt en gehoor; dryven de winden en quade opgestin.

stinge uit de maag en darmen, is goed voor de maag, kolyk, graveel, &c.

Dosis tot een dragme.

Pilula Cochia.

- ℞. Pulv. Hieræ simpl. drach. decem.
 Troch. Alhandal. drach. tres & sem.
 Scammonii præp. drach. duas & sem.
 Turbith gummosi.
 Flor. stæchadis, aa drach. quinque.
 Syr. Stæchadis, q. f.
 F. *Massa.*

Het gebruik en *Dosis* als de *Pilula Agarici* en *Aurea*.

Pilula Cynoglossa.

- ℞. Cad. Cynoglossi sicc
 Sem. Hyoscyami albi.
 Opii præp. aa unc. sem.
 Myrrhæ, drach. sex.
 Thuris Masculi, drach. quinque.
 Croci, Castorei.
 Styracis Calamitæ, aa drach. duas.
 Aq. Rosarum q. f.
 F. *Massa.*

Zy verdikken alle dunne Catharren die hoeft maken, of op eenige deelen van de mond schieten: sijn seer bequaam in de Paroxysmen van een *Asthma*.

Dosis 2, 3, 6, 8, 10. grein.

Pi.

Pilula Extracti Catholici.

℞. Pulpæ Colocynthidis, drach. sex.

Agarici albi,

Helebori nigri,

Pulv. Diarrhodon Abbatis aa *unc. sem.*

Uit desen trekt men een Tinctuur met brandewyn, welke in een fles gedaan werd, en in *Balnio Mariae* geset. Het *Pulvis Diarrhodon* setten sommige wel alleen te weiken. Alles warmtjes uitgeparft zyn de, doet daar by het Poeder van

Aloës lucidæ, *unc. unam.*

Scammonii præp. *unc. sem.*

Laat het sagjes uitrooken tot de dikte van Pillen.

Dit purgeert alle vogten uit het lichaam.

Dosis van tien tot vierentwintig grein.

Pilula fetida Majoris Mesue.

℞. Troch. Alhandal.

Aloës lucidæ

Ammoniæ.

Opopanaci, Sagapeni.

Myrrhæ, Epithymi.

Sem. Rutæ aa drach. quinque.

Scammonii præp. drach. tres.

Rad. Turbith. Guinn. *unc. sem.*

Efulæ min.

Hermodylorum aa drach. duas.

Zingiberis anderhalf drachme.

G 3

Spicæ

Spicæ Nardi Indicæ,

Cinamomi, Croci.

Castorei, aa drach. unam.

Euphorbii triti, scrup. duas.

Succi sol. Porri q. s.

F. Massa.

De Gommen kan men onder het *Succus Porri* smelten, en daar het Poeder by mengen. Sy kunnen ook dienen voor *Pilula de Hermodactylis*.

Zy doen alle dikke en taye slijm uitdrijven; sy zyn dienstig in 't flerezyn, jigtalendevang, kolijk, maagpijn. Verwekken de stonden.

Pilula Hiera simpl. cum Agarico.

℞. Pulv. Hieræ simpl. Galeni,

Agarici Trochiscati, aa unc. sem.

Alot's lucidæ, unc. unam.

Mel, Rosacei q. s.

F. Massa.

Zy hebben haar nuttigheyt in de maag, engborstigheid, en al waar dikke en taye vogten zyn.

Dosis tot een dragme.

Pilula Lapidis Lazuli Mesua.

℞. Lap. Lazuli gestoten en dikwils afgewasschen, drach. sex.

Epi-

Epithymi.

Rad. Helleborinigri.

Agarici trochiscati, aa *unc. unam.*

Schammonii præp.

Salis gemmæ, aa *drach. duas & sem.*

Caryophyllorum.

Sem. Anisi, aa *unc. sem.*

Pulv. Hieræ simpl. *drach. quindescim.*

Succi Famarix, q. s.

F. Massa.

Zy purgeeren alle suure swarte vogten, en dienen in de quarten, kanker, en alle andere siekte die uyt suur bestaan.

Dosis tot een drachme.

Pilula Laudani Opiati.

Neemt suivere *Opium*, die in brandewyn gesmolten, doorgekleinst, en tot een behoorlyke dikte uitgerookt is, een half once.

Trekt dan de tinctuur met brandewyn uit een half once *Pulv. diambra*, smelt in dese tinctuur de *Opium*, rookte te samen uit tot de dikte van Pillen, op het laatste daar onder mengende.

Croci Britannici, *drach. unam.*

Castorei *drach. sem.*

F. Massa.

Het *Laudanum* is seker een laudabel middel, en kan nauwelyks uit de Geneeskunde gemist werden. Is deftig om alle scherpe

Pynen te stilen, slaap te maken, trekkingen, braken, alle buik en bloedloop te beletten; stilt den hoest, geneest de koorts, en alle siekten die uit suur voortkomen.

Dosis 1, 2, 3, 4, grein.

Pilula Mastichima.

℞. Mastiches, *unc. sem.*
 Agarici Trochischati, *drach. tres.*
 Aloës lucidæ, *drach. decem.*
 Succi Absinthii, *q. s.*
F. Massa.

Pilula Nitri Alexandri Tralliani.

℞. Salis nitri purificati.
 Euphorbii triti, *aa drach. unam.*
 Scammonii præp.
 Trochisc. Alhandal.
 Rad. Hellebori nigri.
 Aloës lucidæ, Myrrhæ.
 Gummi Arabici, *aa drach. duas.*
 Succo Brassicæ.
 Mellis Costi *aa q. s.*
F. Massa.

Zy zyn goed om alle taye en slymige vogten uit te dryven. Zyn dienstig voor het hooft, goed voor de maag, jigt, en slerocyn; hoofdwymel, Venuspokken, &c.

Dosis tot een drachme.

Pilula Pestilentialia Communēs.

℞. Aloës lucidæ, *unc. duas.*

Myrrhæ, *unc. unam.*

Croci, *unc. sem.*

Vini Canarini q. s.

F. Massa.

Zy zyn goed in alle quaadaardige en pestilentialie siekten om die tegen te gaan, wederstaan alle verrottingen : zyn ook goed om de maag te purgeren.

Dosis tot een drachme.

Pilula Sine quibus.

℞. Aloës lucidæ, *drach. quatuordecim.*

Scammonii præp. *drach. sex.*

Agarici Trochiscati.

Rhabarbari.

Fol. Senæ mund. *aa unc. sem.*

Myrobalanorum citrinorum *drach duas.*

Herb. Absinthii.

Flor. Violarum.

Rosarum rubrar.

Cuscutæ, Mastiches.

Salis gemmæ, *aa drach. unam.*

Succo Fœniculi.

Euphrasiæ, *aa q. s.*

F. Massa.

Dezelve zyn dienstig in alle hoodsiekten, suffusien der oogen, en duysterheyten dersel-

ve, sterken het gezicht: zyn ook bequaam in de ruifingen en doofheyt der ooren; zy suiveren met een woort alle vochten uit.

Dosis tot een drachme.

TIENDE AFDEELING,

Van de OLIEN.

Uitgeperste Olien.

Oleum Amygdalarum Dulcium.

NEemt drooge foete *Amandalen*, die niet rans en zyn, soo veel gy wilt.

Kleen gestooten zynde, doetze in een grove kaasdoek, en parst daar, sonder warmte maken, de olie uyt.

Een once versch ingenomen dryft de nageboorte af en graveelig sand; van buiten is sy versagtende.

Op gelyke wyze maakt men ook

Oleum Amygdalarum amarum.

Laurinum, dese komt uit de gelukkige Eilanden.

Macis, wort uit Indien gebragt.;

Nucis Juglandis.

Moschatæ, komt uit Indien.

Olivarum Maturarum, komt uit Spanjen.

Immaturarum, dat is, Omphacium, komt uit Spanjen.

Pal-

Van de Olien.

158

Palmae, komt uit Guinea en Indien.

Sem. Erucae, Hyosciamy.

Lini, Nigellae.

Papaveris,

Werden geprepareert.

Oleum Ovorum.

Neemt soo veel eyeren als gy wilt, kooktse heel hart, neemt de doiren, braadtse in een bekken totse olyagtig werden, en perstse uit.

Men gebruikse om te versagten, en werdt qualyk tegen het scheursel gebesigt; doet alle lidteekens uit, die na het branden gelaten zyn, stilt de pyn der ooren en tanden; doet het hair groeijen; geneeft de hair worm en douworm: is dienstig tot winter handen en winter voeten, kloven in de borsten.

Olien door weiken en koken.

Oleum Absinthii.

Neemt d'opperste groene topjes van den *Alsem* klein gesneden en gestooten zynde, vier oncen doet daar by,

Ol. Omphacini, drie pond.

Laatze vyftien dagen in de Sonne of andere warme plaats staan in een toegesloten fles: doetse door een doek, en stelt daar weder nieuwe *Alsem* op, dit tot dry reisen herhalende, by de laatste infusie sult gy vier oncen

G. 6

sap

fap van Alfem doen, en koken het tot al het vogt vervlogen is, doet de olie dan door een doek, en bewaartse.

Uiterlyk opgestreken isfy verwarmende, silt het braken en walgen, dood de wormen. Men mengtse ook onder de klystereen tegen de wormen en winden, dus maakt men

O L E U M

Anethinum, uit de bladen en bloemen.

Chamæmelinum, uit de bloemen.

Cydoneorum, uit de Queeappels met de basten en Oleum Omphacinum.

Hyperici, uit de topjes en bloemen.

Keirinum, uit de geele muurbloemen.

Lilliorum alborum, uit de bloemen.

Majoranæ nobilis.

Menthæ crispæ sativæ, met Omphacinum.

Neptæ.

Nymphææ, uit de witte bloem en Omphacinum.

Rosaceum completum uit de opene rosen met rype olie.

Rosaceum comphacinum, uit rode knoprosen, en onrype olie.

Rutaceum.

Scorpionum simplex, met olie van bittere Amandelen

Solani, uit de bladen en besien met olie van knoprosen.

Trifolii odorati, uit de bladen en bloemen.

Vio-

Violarum, uit de bloemen en onrype olie.

Verbasci, uit de bloemen en rype olie.

Dese versch gestooten zynde, werden eenige dagen in de Son geweikt, welke door gedaan zijnde, wederom met nieuwe kunnen ververscht werden; kook de olie op het laast tot by in 't vuur druppelende niet meer en kraakt. Doette door een doek, en bewaartse.

De kragten zyn als de kruiden telts.

Oleum Capparum.

ʒ. Cort. rad. Capparum, *unc. unam.*

Tamarisci.

Rad. Cyperi.

Sem. Agni Casti.

Fol. Scalopendrii of

Ceterach, *aa drach.*

Rutæ, *drach. unam.*

Aceti vini.

Vini optimi, *aa unc. duas.*

Olei maturi, *libr. unam.*

Dese te samen eenige tyd geweikt hebbende, kan men sagjes uitdampen, doorpersen en bewaren.

Zy is goed gestreeken op alderhande harde buiken en harde milten.

Olei Castorei.

℞. Castorei,
 Styracis Calamitæ,
 Galbani, Opopanacis,
 Euphorbii,
 Cassiæ Ligneæ,
 Rad. Costi, Ciperi,
 Pyrethri,
 Spicæ Nardi Indicæ,
 Fol. Sabinæ, Croci,
 Schœnanthi,
 Cubebæ,
 Piperis longi,

nigri, aa drach. duas.

Olei, libr. tres.

Vini odoriteri, libr. duas.

Kookt deselve als voren.

Zy is dienstig in alle senuw- en hoofd-
 siekten die uyt koude komen, tegen de trek-
 kingen, kramp, beven der leeden, en lam-
 migheid.

Oleum Crocinum voor het Emplastrum de Ranis

℞. Croci Britannici,
 Cardamomi,
 Radicum Acori, aa unc. unam.
 Myrrhæ, unc. sem.

Laat alles ses dagen lang in den azyn wei-
 ken, doet daar by *Olei Oliv.*, lib. un. & sem.

Kookt alles sagjens tot de vogtigheid ver-
 ylogen is, druktse uit en bewaartse.

Men gebruikte in alle zenuwziekten,
 kou-

koude Moederquaalen en verhardingen.

Oleum Euphorbii.℞. Euphorbii, *unc. sem.*

Olei Keyrini,

Vini odori, *aa unc. quinque.*

Kookt alles te samen tot de wyn vervlogen is, doetse door een doek, en bewaartse.

Haar gebruik is in de hoofdpyn en slaapfiekten in de neusgewreven. Is bequaam in 't uitvallen der hairen, oortuiting, jigt, flescecy, verhardingen, &c.

Oleum Irinum.

Neemt versche wortels van *Iris* gestoten *libr. sem.* verle bloemen van blaauwe *Iris* *libr. unam.* het kooksel, of sap van *Iris* wortel, *libr. unam.* *Olei Olivarum* derdehalf pond; kooktse sagjes tot alle vogt vervlogen is, en doetse door een doek.

Dezelve doet versagten, vermurwen en verdwynen, en daarom bequaam in alle verhardingen.

Oleum Lumbricorum terrestrium.

Neemt een half pond *Aardwormen*, die in goede sterke wyn gewassen zyn. *Olie van Olyven twee pond, Vini alb. vier oncen* kooktse

106

totalde vogt uitgewasemt is, persise uit en bewaartse.

Zy is pynstillende en bequaam in alle zenuwziekten, en steken der zenuwen en pefen.

Oleum Mastichinum.

℞ Mastiches electæ, *unc. tres.*

Olei Rasacel, *libr. unam.*

Vini odori, *uncias duas.*

Kookt alles als boven.

Zy wert gebesigt in swakheden der maag en darmen van buiten opgestreeken, item in alle zenuwqualen.

Oleum Mucaginum.

℞ Rad. Althææ rec. incisarum, *unc. quat.*

Scilæ recentis contusæ, *unc. unam.*

Sem. Fœnugræci, *ongestooten.*

Lini, *ongestooten, aa unc. unam & sem.*

Laatse in een goed deel waters weiken, totse al haar slym hebben afgeleid, doet dan by dese slym

Olei anethini,

Chamæmelini,

Liliorum alborum, *aa unc. sex decim.*

Kooktse sagjes tot alle de vogtigheid vervlogen is, en doetse door.

Sy

Sy wert in sommige salven en pleisters gebruikt. Is (soo men meint) seer versagende.

Oleum Myrtillorum.

℞ Bacc. Myrti & contus, *libr. sem.*

Olei Omphacini, *libr. unam & sem.*

Vini rubri austeri, *unc. quatuor.*

Een tyt lang geweikt hebbende kooktse tot alle vogt vervlogen is, en zygtse door.

Men segt dat dese Olie is te samen trekken en verkoelende, dienende om de inflammatien te verkoelen, en kan mede voor een defensijf verstreken, op dat op een gebroke been of ontleding, geen inflammatie sou volgen.

Oleum Nardinum.

℞ Splcæ Nardi, *unc. tres.*

Fol. Majoranæ, *unc. duas.*

Lauri,

Ligni Aloës,

Rad. Calami aromatici,

Cyperi, Helenii,

Cardamomi, Macis,

Scenanthi, aa *dry lood.*

Vini albi,

Aquæ comm. aa *unc. quatuordecim.*

Olei Olivarum. *libr. quatuor, & sem.*

Twee, of dry dagen op een warme plaatse geweikt hebbende, kooktse sagies tot alle

le

le vocht vervlogen is, en doetze door.

Deselve is verdunnende en bequaam in koude hoofd- en zenuwziekten; verwarmt de maag en ingewanden, geneest de Jammigheid, doet de geswellen verdwynen, stillt de nier- en blaaspyen.

Oleum Vulpinum.

Neemt een Vos van zyn huid en ingewand ontweid, breekt de beenen en bryfelt hem in kleine stukken, kookt hem in sout water, half gaar zynde, doet daar by.

Oude olie *libr. quatuor.*

Herb, Anneth,

Origani,

Thymi, aa *libr. sem.*

Kookt allestot het vlees van de beenen valt en het vogt vervlogen is: doet het door een doek en persfe uit.

De kragten zyn als in de *Oleum Lumbricorum.*

G E D I S T I L E E R D E

O L I E N.

O L I E van

Bacc. Juniperi,
Caryophyllorum,
Cinamomi,

Ligni

Ligni Rhodii.

Macis

Majoranæ.

Nucis Moschataæ.

Origani Cretici.

Rorismarini.

Spicæ.

Sem. Aneth.

Anisi.

Carui.

Fœniculi.

Van dese komen sommige uit *Indien*, en andere werden hier aldus gemaakt.

Men neemt de Kruiden of Saden, welke men dry dagen lang met sout laat weiken, welke dan op de gemeene wyse gedistilleert werden, so krygt gy water en olie, van welke de olie moet afgescheiden werden,

Dese Olien hebben de kragten van hare simplicien.

Oleum Corticum Aurantiorum, en Citriorum.

Neemt het gele van dese versche basten, soo veel gy begeert, laatse dan een dag of twee in water weiken, totse rot zyn, gelyk sommige willen; want dan heeft men een stinkende olie. Maar distileertse versch op de gemeene wyze, soo hebt gy water en olie.

Zy dienen in kolyk, koude maag siekten en winden.

De-

Dosis guttæ 1, 2, 3, 4 5 8, 10.

Oleum Cera.

℞. Cerae, part unam.

Arenæ, part. tres.

Roert het sand by het gesmolten wasch, en distilleert in het sand door een retort, niet met alte sterken vuur. Dese Olie wert nog eens gerectificee.

Men gebruikse in alle zenuwziekten, peessteken, verwrongen en verstramde leden, jicht, hystecyn en alle koude siekten.

Oleum Laterum of Philosophorum.

Neemt oude roode tichels, gestooten zynde, maakse gloeiend, en blusse in oude klare olie, welke tot een subtyl poeder gevreeven zynde, met een retort in heet vuur gestookt werd.

De kragten zyn als van de *Oleum Terra.*

Oleum Succini.

℞. Succini albi of flavi q. s.

Doer 'er ontrent ook soo veel sand by, en distilleert door de retort, met niet te sterken vuur. Soo hebt gy *Spiritus*, *Sal* en *Oleum Succini.*

Zy heeft de kragten als vooren. Is ook dienstig ingenoomen om graveel en de stonden af te dryven, als ook om een zaadloop te geneesen. Tempert alle zuure vogten.

Oleum

Oleum of Spiritus Salis.

Meemt seer sterke pekels, dat uit de sout-
wateren drupt, smyt daar in oude gloeyende
tichels, 't welk eenige reifen moet gedaan
worden, deze dan tyn gestooten zande wer-
den in een retort gedaan, en met een groo-
te ontranger gedistilleert.

Dese wederstaat alle verrottinge, ontdoet
de verstoppingen der ingewanden: su-
bert de nieren en blaas van 't graveel; en is in de
watersugt een deitig middel; zy tempert de
gal, en alle swavelige en siltige vogten.

Zy word niet alleen gebruikt, maar elders
onder gemengt; en in een pint nat mag men
een scrupel mengen, 't hette is na de zuure
smaak te oordeelen.

Oleum of Spiritus Sulphuris Per Campanam.

Set uw Swavel in een vlakke schotel te
branden, hangt over de kroes met swavel
een glazen klok 't welk in de kelder op een
vogtige plaats moet verrigt werden.

Men gebruykse om te verkoelen in de Ju-
leppen gedaan tegen de koorts: sy tempert
de gal en alle siltigheden.

Oleum Terebinthina

Neemt een goet deel *Terpentyn*, distil-
leer die met water op de gemeene wyze

Zy

Zy doet wel water losen, dryft het graveel af, is goet in zaadloop, borstfiekten van kouw, alle zenuwziekten, verkrompen en verlamde leden, ruifingen in 't oor, jigt en diergelyke.
Dosis innerlyk 4 6, 8, en 10. druppels.

Oleum Vitrioli.

Neemt *Roomse Vitriool*, die tot rood worden toe is gebrand en daar na fyn gevreven, doetse in een beharnaste retort of steenen cucurbita, doet daar aan een wyde ontfanger, men gebruikt 'er wei van die groote Oostindische potten toe, en distilleert met graden
De kragten zyn als in de *Spiritus Sulphuris*, dog de dosis wat minder.

Olien die door smelting
gemaakt werden.

Oleum of Liqueur Guajaci.

℞. Gummi Guajacini q. v.
Ontdoetse in voorloop van Brandewyn, en zygtse eens door.

Zy doet sweeten, en is in de Venusfiekten goed

Oleum Myrrha.

Neemt een hard gekookt ei, doet het doir daar uit, vult het wit met gestooten Myrrhæ, bind het weder toe, en hangt het in een vogt-
tige

tige plaats, soo druipt daar een oliagtige vogt uit.

Sy geneest de kloven der borsten en winter handen, maar dient altyd versch bereid te werden.

Oleum of Liquor Plumbi.

Neemt een goed deel gecalcineert lood, laat die op gedistilleerde edik staan, filtreert het zelve door een kladpapier, en bewaart het, is dienstig tot alle ontsteekingen.

Oleum of Liquor Tartari.

Neemt wit gebrande wynsteen soo veel gy begeert, gepoedert zynde, doetse in een linnen sakjen. en hangtse in een vogtige kelder, set onder het sakjen een schotel, zo druipt uw *Liquor* daar in, welke gy filtreren sult en bewaren.

Hier uit werden verscheide andere geneesmiddelen bereid. Het maakt de huid schoon en glad. Is pisdryvend, en bequaam in koortsen en alle verstoptheden.

Hier by telt men ook de

Oleum Petra naturale.

Welker gebruik is als de *Oleum Philosophorum*.

ELF.

ELFDE AFDEELING,

Van de ZALVEN.

Unguentum adstringens Fernelii.

℞. Acaciæ.

Bacc. Myrti.

Balauftiorum.

Cort. Glandium.

Granatorum.

Gallarum immaturarum,

Nucum Cupressi.

Rhois culinariæ.

Maltiches, aa *unc. unam.*

Alles tyn geftooten zynde, laat dezelve in fap van Mispelen en Slepruimen, vier dagen lang weiken, en droogtfe dan fagjes uit : fmelt dan

Olei Rosacei dikwils met Aluinwater gewaffchen, *libr. unam & sem.*

Ceræ albæ, *unc. quatuor.*

Deze gefmolten zynde, doet daar het bovenschrevene poeder onder, 't welk gy fult roeren tot het koud is.

Men gebruiktfe in fcheurfels, en kan ook voor een defenlyt verftrekken.

Unguentum Ægyptiacum.℞. Æruginis, *unc. quinque.*Aluminis crudi, *unc. unam.*

Mel-

Mellis optimi, *unc. quatuordecim.*

Aceti fortis, *unc. septem.*

De *Ærugo* en *Aluin* syn gestooten zynde, doet alles by een, en kooktse tot de dikte van een salt.

Sy suyvert alle sweren, geneest het bloedige tandvlees, fluit de gangrenen.

Unguentum Agrippæ.

℞. Rad. Bryoniæ recentium, *libr. duas.*

Cucumeris asinini, *libr. unam.*

Scillæ, *libr. sem.*

Iridis, *unc. tres.*

Ari, *Ebuli.*

Pilicis, *aa unc. duas.*

Kookt dit alles tot de wortels byna zagt zyn, doet daar dan vier pond oly by, kookt het tot al het vogt vervlogen is, doet het door een doek: en smelt by dese olien vyftien oncen wit *Wasch.*

F. s. a. Unguentum.

Sy is dienstig in alle waterige geswellen, vermurwt de verharde klieren: droogt het sog in de borsten, verdryft de harde buiken en milten.

Unguentum album Camphuratum.

℞. Olei Rosacei, *libr. unam.*

Ceræ albæ, *unc. tres.*

Smelt dese te samen, doet daar by

H

Cat:

Caphuræ, drach. duas.

Vryft die eerst met een weinig Rosenolie fyn, op het laatste sult gy daar by doen.

Ceruffiæ tritæ, unc. sex.

Roert alles te degen tot het koud is, anders finkt de Ceruffa, en het Wasch stolt boven op.

M. F. Unguentum.

Sy is bequaam tot alle ontftekingen, verbrandingen, roos, schurft, &c. droogt haast alle fweringjes op.

Unguentum Althææ simplex.

℞. *Olei Mucaginum, libr. duas,*

Ceræ citrinæ, libr. sem.

Resinæ; unc. tres.

Terebinthinæ, unc. un. & sem.

Smelt alles sagjens onder een.

Sy doet versagten alle hardigheden. Is goed in borstziekten, zydewee, opblazingen der maage, verkrompe en pynelyke leden, steken der zenuwen, &c.

Droogt de melk in de borsten.

Unguentum Althææ Compositum,

℞. *Olei Mucaginum, libr. duas.*

Cere citrinæ, libr. sem.

Resinæ,

Colophoniæ aa unc. tres.

Smelt alles onder een, neemt dan onderwyl Gum-

Gummi Galbani.

Hederæ, *aa unc. unam.*

Laat dese te samen in wat Alyn smelten, en een bequaame dikte hebbende, mengt daar by

Terebinthinæ *unc. unam.*

Als het bovenste smeltzel dan byna kout is, soo roert alles onder een.

De kragten zyn als voren, dog doordringender.

Unguentum Apostolorum.℞. Olei Communis *libr. duas.*

Laat hier in koken Lithargyrii auri *drach. novem.* tot een behoorlyke dikte van een salf, smelt dan daar by

Ceræ citrinæ.

Resinæ, *aa drach. quatuordecim.*

Gesmolten zynde hebt gy gereed.

Ammoniac. *drach. quatuordecim.*Bedellii, *drach. sex.*

Galbani.

Opopanacis, *aa unc. sem.*

Dese in wat Edik ontdaan zynde, en tot een genoegsame dikte uigerookt, doet daar by

Terebinthinæ, *unc. quatuordecim.*

Roert dese dan by het bovenste byna koud geworden smeltfel: te degen onder een zynde, doet 'er by twee dragmen *Ærugo*, en daar na het poeder.

Aristolochiæ longæ.

H 2

Tur-

Thuris masculi aa drach. sex.

Myrrhæ, unc. sem.

F. s. a. Unguentum.

Zy suyvert en reynigt alle verouderde sweergaten en fistels, en k n voor een goed digestyf passeren.

Unguentum Arthanita.

Neemt het sap van *Radices Cyclaminis*, een pond. of in plaats, so veel kooksiel van de drooge en klein gesneden wortelen.

Succi Cucumeri asinini.

Butyri vaccini, libr. sem.

Olei Irini, libr. unam.

Rad. Polypodii quercini unc. tres.

Pulpæ Colocynthidis unc. unam & sem.

Euphorbii drach. duas.

Gestooten zynde, laat het eenige dagen weiken : laatse dan sagjes koken tot de vogten vervlogen zyn : doetse door, en perstse uit, smelt dan hier by

Ceræ flavæ, unc. duas & sem.

En nog warm zynde roert'er onder *Sagapeni* in Edik gesmolten, doorgegooten en tot een behoorlyke dikte gekookt dry dragmen. *Fellis Taurini*, tot de dikte van honig uitgerookt unc. sem. Op het laatste de volgende poederen

Scammonii.

Colocynthidis.

Turpith albi, Aloës.

Bacc.

Bacc. Mezeræi aa *dr. duas* & *sem.*

Fuphorbii. Myrrhæ

Flor. Chamæmel.

Piperis longi.

Zingiberis, aa *dræb. unam.*

Salis gemmæ, *drach. duas.*

F. s. a. Unguentum.

Op den onderbuik gestreken, *seggt men dat*
doet purgeeren; dood de wormen,

Unguentum Aureum.

℞. Olei Communis, *lib. duas.*

Ceræ citrinæ, *unc. sex.*

Terebinthinæ, *unc. duas.*

Resinæ Pini.

Colophoniæ. aa *unc. un. & sem.*

Alles sagjes gesmolten zynde strooit daar
in, als het byna kout is

Mastiches.

Thuris, aa *unc. unam.*

Croci, *dræb. uam.*

M. Unguentum.

Is een goed *digestivum* : bequaam in alle
wonden, verkrompe leden en zenuwziektens.

Unguentum Basilicum, of
Tetrpharmacum.

℞. Ceræ citrinæ.

Resinæ, aa *libr. sem.*

H 3

Olej

Olei comm. *libr. duas.*

Sagjes gesmolten, en byna kout zynde, giet daar een half pond gesmolten Pik onder, en roert het wel onder een.

NB. Indien men de Pik daar onder met malkander smelt, wil de Pik dikwils niet mengen.

Is bequaam alle sweergaten te suyveren en te genesen, trekt alle splinters uit, doet ook de geswellen rypen en doortrekken.

Unguentum Calcis.

℞. Succi Lactucæ.

Plantaginis.

Solatri, aa *unc. quatuor.*

Olei rosacei, *libr. duas.*

Dit gekookt zynde tot al het vogt vervlogen is, doet het door een doek, kookt dan by de olie.

Lithargyrii auri.

argenti, aa *unc. tres.*

Dese de dikte van een salt hebbende, smelt daar by

Ceræ albæ *unc. quatuor. of q. f.*

Sevi vitulini *unc. octo.*

Unguenti Rosacei *unc. duas & sem.*

Gesmolten zynde smyt daar de volgende poeders in

Calcis Vivæ s. a. lotæ & exsiccatae.

Cerussæ *unc. duas & sem.*

Tutiæ præp. *drach. duas.*

Roert

Roert alles ter degen onder een tot het kout is.

Dese zalf werd gebruikt in verbrandheden, en is niet quaad om te cicatriferen.

Unguentum Diapompholigos.

℞. Olei Solani, *unc. sexdecim.*

Ceræ albæ, *unc. quinque.*

Smelt dese met elkander, doet daar dan by

Cerussæ lotæ, *unc. duas.*

Pompholygos præp.

Plumbi usti & loti, *aa unc. unam.*

Dese moeten alle te degen onder een gezeven en gesift werden, sommige præpareeren die op een steen met malkander, om reden datse anders niet wel mengen, of men kan de witte stippels van de Ceruis daar uit zien. Dese dan syn zynde doet daar by

Thuris *unc. unam.*

En mengt het onder het bovenste smeltsel, roert het zo lange om tot het koud is.

Sy is bequaam in gebrandheid, om te cicatriferen: en neemt d'ontstekingen weg.

Unguentum Enulatum met en sonder

Mercurius.

℞. Axungiaë porcinaë veteris salitræ, *unc. octo.*

Olei veteris *unc. quatuor.*

Ceræ novæ *unc. duas.*

Laat die sagjes smelten, doet dan daar by

H 4

een

een Pond Alantswortel. die in Afyn murw gekookt, gestooten, door een sift gevreven, en wat uitgedroogt is. Doet daar de *Salis communis*, *unc. unam.* item *Terebinthina lota unc. duas.* met soo veel *Quiksilver* ter degen onder een geroert by, of diete zonder Quik wil hebben kan s'er afluaten. Mengt dit by het bovenst. smeltfel.

Men gebruiktse in alle schurft en ruidigheid, krawagie en diergelyke, dood ook de luifen.

Unguentum Martiatum.

℞. Herb. Absinthii.

Abrotani, Basilici.

Calaminthæ.

Centaurei minoris.

Chamædrys.

Costi Hortensis.

Illecebræ, Majoranæ.

Menthæ aquaticæ.

Paralyfis.

Sabinæ, Salviæ.

Sambuci, aa unc. unam & sem.

Fol. Lauri.

Rorismarini.

Rutæ, aa unc. tres.

Sem. Cumini.

Fœnugræci.

Urnice majoris, aa unc. sem.

Modulla Cervinæ.

A li-

Adipis Urfini aa *unc. tres.*

Butyri *libr. unam.*

Olei Olivarum, *libr. quatuor.*

Laat dese te samen in een goed deel ryfen
de wyn, agt dagen lang weiken, kookse
dan tot al het vogt vervlogen is, perst het
door een doek, smelt daar by

Styracis liquidæ, *unc. tres.*

Olei Nucis moschatæ *expr. unc. unam.*

Ceræ citrinæ *libr. unam.*

M. F. *Unguentum.*

Dese zalf is goed in alle koude gebreken
jigt, pyn in eenige ingewanden, verhar-
dingen, opgekrompen en verstuikte leden;
alle verwronge zenuwen en pefen, here-
cyn &c.

Unguentum Nervinum.

℞. Unguenti Althææ, *unc. quatuor.*

Ping. Anatis.

Anseris, Canis,

Felis aa *unc. duas.*

Olei Anethini.

Laurini, Chamæmel.

Lumbricorum.

Vulpini aa *unc. unam.*

Euphorbii.

Petræ, Spicæ.

Terebinthinæ aa *unc. sem.*

Spir. Vini, *unc. unam & sem.*

Ceræ, q s of *unc sem.*

H. 5.

smelt

Smelt het onder een, en laat het tot een sagte-
falf werden. Zy is in alle zenuwfiekten dien-
ftig, fiet de kragten in *Ung. Martiatum*.

Unguentum Nutritum.

Neemt zeer fyn gevreven Goudglid *lib. sem.* vryft die in een mortier met olie van *Rofen*, en *Wynedik* van elks *100* veel genoeg is, deze moeten daar allenskens by gedaan werden, dan wat *Edik*, dan wat *Olie*; dit roert men zoo lange, tot de selve heel wit is. Somnige laten de *Lithargyrium* te voren eenige dagen in den edik weiken.

Sy is gebruikelyk in alle *schurft* en ont-
steekingen des *huids*, is droogend en doet
lichtelyk een *huid wassen*.

Unguentum Oculare.

℞ *Lapid. Calaminaris* præp. *unc. tres.*
Tutiæ præp. *unc. unam.*
Vitrioli albi.
Caphuræ, aa *serup. duas.*
Ung. Rosacei, *libr. unam.*
F. *Unguentum.*

De *Campher* wryft men met een weinig
Roosolie klein, en mengt die by de *Roosalf*
en dan de *poederen*.

Men gebruiktse in de *ontstekingen* der
oogleden, is ook goed in andere *ontstekin-*
gen, doet ook een *huid wassen*.

Wras

Unguentum Pectorale.

℞. Butyri recentis, *unc. sex.*
Olei Amygd. dulc. *unc. quatuor.*

Charæmelini,

Violacei, aa *unc. tres.*

Adipis Anatis,

Gallinæ, aa *unc. duas.*

Ceræ albæ *unc. tres.*

Alles onder een gesmolten zynde, doet daar by,

Puls. Radicum Iridis, *unc. unam.*

F. Unguentum.

Dese zalt werd op de borst gebruikt in de hoeft en zydewee.

Unguentum Pomatum.

Neemt verse Verkensreusel van hare vliessen gesuivert, en in witte Wyn gewassen; Schapenongel ook in Wyn gewassen aa *libr. unam.* Geschilden van haar klokhuyzen gesuiverde Emmerappelen of Aagtenappelen, en in Rosenwatergekookt, seftien.

Ligni Rhodii,

Sassafras,

Rad. Iridis Florentinæ, aa *drach. sex.*

Benzoini,

Styracis Calamitæ aa *unc. sem.*

Eaat dit alles te samen sagjes koken, tot de vogtigheid der Appelen vervlogen is, doetze

H

dan

Unguentum Refrigerans Galeni.

℞. Olei Rosacei Omphacini, *unc. quatuor*
Cerae albæ, *unc. unam.*

Dit werd te zamen geïmolten, en dikwils met kout water gewassen, en door malkander geschud, op het laatste eens met Rooswater, daar hy doende een weinigjen Azyn.

Deze doet alle smerten des huids verkoelen en versagten, wanneer de kindertjes door de scerpe pis tusschen de beenen en billen ontvelt zyn, of de lippen en kin ontsteken zyn.

Unguentum Rosaceum.

Neemt versche *Verkensreusel* van zyn vliessen gesuivert en eenige reifen gewassen een pond; bleike versche *Rosenbladen* van hare knopjes gesuivert, soo veel als 'er onder konnen mengen. Laatze eenige dagen in de Sonne staan, laatze eens opkoken, en zygtze door: doet daar weder nieuwe Rosen by, setze weder in de Son, kooktze, doetze door, en doet 'er weder soo lange nieuwe Rosen by, tot de Reusel een goede reuk behouden heeft: Bewaartse dan op het laatste.

TWAALFDE AFDEELING.

Van de

P L E I S T E R S.

Emplastrum Betonicæ.

℞. Succī Betonicæ, Apīi,
Plantagines, aa *libr. unam.*
Cerae, *libr. sem.*

Laat alles sagjes onder malkander koken tot al de vogt vervlogen is, maar wagt u van het aanbranden, moet altyd geroerd worden, smelt dan daar by

Gummi Elemni.

Resinæ Pini.

Terebiothinæ aa *libr. sem.*

Maakt hier rollen van.

Sy suivert en rypt de etterswellen, werd voor een hooft- en beenbreukpleister gehouden, is goed voor versche wonden.

Emplastrum Diachalciteos, dat is,
Diapalma.

℞. Olei Veteris.

Lythargyrii auri aa *libr. tres.*

Kookt dese met een mingelen regenwaters, tot deselve een bequaame dikte van een pleister heeft, geduurig omroerende met een palm-

palmhouten spatel, en water by doende, anders sou deselve swart werden. Zyn dikte hebbende, smelt daarby

Verse gesuiverde Verkensreusel, *libr. duas.* Kookte dan nog een weinig, tot de dikte hoog genoeg is, 't welk gy proberer kond met uw spatel in een kom kout water te laten druipen. Dik genoeg zynde set het van 't vuur; laat het wat styven, giet 'er het water af, en roert daar onder vier oncen gestoten *Chalcitidis usta*, of *Vitriol. alb.* Roertse geduurig om met een palmhouten stamper, wort met het roeren en door elkander kneden witter.

Maakt 'er dan rollen ot.

Zy geneest alle sweren en wonden, doet de huid groeijen, is goed in jigt en flerecyn, en op de fitels te leggen.

Emplastrum Diachylum Simplex.

℞. Olei Mucaginum, libr. tres.

Lithargyri auri, libr. un. & sem.

Kookt dese te samen sonder water, tot een behoorlyke dikte, en maakt 'er rollen ait.

De kragten zyn als voren.

Emplastrum Diachylum cum Gummi.

℞. Olei Mucaginum, libr. octo.

Lithargyri auri, libr. quatuor.

Kookt

Kookt dese op de wyse als in de Diapalma
gesegt is: het water afgegoten zynde, smelt
daar by *Ceræ libr. sem*, ondertusschen hebt
gy uwe Gommen gereed.

Als *Ammoniæ*, *Galbani*.

Opopanacis.

Sagapeni aa *unc. quatuor*.

Met Edik gesmolten, gesuivert, en tot een
goede dikte gekookt; doet daar by

Terebinthinæ libr. sem.

Het bovenste dan byna koelende, giet daar
allengskens de Gommen en Terpentyn by,
en maakt 'er rollen van.

Deselve is versagtende, ettermakende,
suiverende en genesende.

*Emplastrum Gratia Dei, met en
sonder Ærugo.*

℞. *Ceræ novæ*, *Resinæ*:

Sevi hircini, aa *unc. quatuor*.

Terebinthinæ, *unc. duas*.

Dit gesmolten zynde, doet daar by het poe-
der van

Ærugo, *Mastix*.

Olibanum aa *drach. tres*.

Koud geworden zynde, maakt 'er rollen
af: diese nufonder *Ærugo* begeeren, kan 'er
die afaaten.

Sy is goed op swerende vingers en exter-
oogen aan de voeten.

Emj

*Emplastrum Griseum, of Lapidis
Calaminaris.*

℞. Ceræ albæ, *unc. un. & sem.*

Sevi hircini, *unc. duas,*

Terebinthinæ, *unc. unam.*

Deſe geſmolten zynde, doet daar de navolgende poeders by.

Lap. Calaminaris præp. *unc. unam.*

Lithargyri *unc. duas,*

Ceruffæ.

Turizæ aa *un. sem.*

Thuris dra. h. *quinque.*

Mastiches *drach. tres.*

Myrrhæ *drach. duas.*

Caphuræ *drach. un. & sem.*

Koud zynde, kan m'errollen afmaken.

Sommige koken de *Lithargirium* met de *Sevum hircinum*, en wat water, tot de dikte van een pleister.

Sy is deſtig om te cicatrizeren.

Emplastrum Melilori.

℞. Refinæ.

Sevi hircini aa *unc. quatuor.*

Ceræ citrinæ, *unc. octo.*

Olei Spicæ, *unc. duas.*

Majoranæ q. s. of *ur. 6, octo.*

Set dit te ſmelten, een weinig koud geworden zynde, doet daar by *Gummi Ammoniaci*, *drach. decem.* eerſt in wat Brandewyn

wyn of water gesmolten (want Azyn is hier niet dienstig) gesuivert en tot een goede dikte gekookt onder welke gy den *Terpentyn dry lood*, moet mengen, dit gedaan zynde, stroit 'er de volgende poederen by

Summ. Meliloti *unc. sex.*

Fol. Absinthii, Majoranæ.

Flor. Chamæmeli.

Sem. Fœnugræci.

Bacc. Lauri.

Rad. Althææ aa *drach tres.*

Cyperii, Iridis Flor.

Spicæ Nardi Indicæ.

Cassiæ lignæ.

Sem. Ammios Apii.

Cardamomi minor aa *dr tres & sem*

Bellii.

Styracis Calamitæ aa *dr oc 3. quinque.*

Ficus, siccatas. No. 12.

Wel onder een gekneed zynde, maakt 'er rollen af.

Zy zyn bequaam om alle hardigheden te vermurwen, tot etter te brengen, of te verdryven.

Emplastrum Minii.

℞. Minii *libr. unam.*

Olei comm. *libr. duas.*

Kookt dese met elkander in wat water tot een bequame dikte van een pleister, smelt daar by, het water afgegoten hebbende.

Cera

Ceræ libr. sem.

Terebinthinæ unc. quatuor.

Byna koud geworden zynde , stroit 'er allengskens by

Plumbi usti præp. unc. duas.

Maaktse tot rollen.

Zy is dechtig in wonden , oude en quade swerente genesen , Item voor de jigt en fle-recyn. Doet ook cicatrizeren.

Emplastrum Mucilaginum.

℞. Olei Mucaginum , unc. sex.

Ceræ citrinæ , unc. viginti.

Gesmolten , en byna kout zynde , roert daar onder,

Ammoniâci. Galbani.

Opopanacis.

Sagapeniî aa unc. sem.

Dese met wat Brandewyn of water gesmolten , door gedaan en tot een genoegsame dikte gekookt zynde , mengt daar onder

Terebinthinæ unc. duas.

Dit wel gemengt zynde , doet daar op het laatste onder.

Croci drach. duas.

En maakt'er rollen af.

Sommige weiken de Saffraan eerst in wat Limoensap om de pleister des te geelder te maken , dog verderft de kragten der pleister , maar het soude beter in brandewyn zyn.

Dese

Dese Pleister is van kragten als het *Empl. Melilotis*, dog niet soo sterk.

Emplastrum Oxycroceum.

℞. *Cerae citrinæ.*

Colophonixæ. aa *unc. sex.*

Gesmolten zynde, laat het byna kout werden, giet dan daar by ses oncen gesmolten en byna lauw *Scheepspik*, daar na de *Ammoniæ.*

Galb. aa *unc. duas.*

Eerst in *Afyn* ontgaan, gezuivert en tot een pleisters dikte gekookt, onder welke men doet.

Terebinthinæ unc. duas.

Dit wel onder een gekneed zynde, smelt daar by de poederen van

Croci Britannici.

Mastiches, Myrrhæ.

Thuris, aa *unc. duas.*

Roert alles wel onder malkander, en maakt 'er rollen af.

Men gebruiktse tot gebroke beenen, pynelyke deelen, en tot oude verhardingen, is goed om een *Callus* te doen groeyen.

Emplastrum Ranarum met en zonder Quikzilver.

℞. *Ranas viventes in vino lotas xij.*

Lumbricorum terrestrium vino lotorum unc. septem.

Fol

Fol. Matricariæ.

Flor. Schœnanthi.

Stœchados aa *Man duas.*

Succi Rad. Ebuli.

Enulæ campanæ.

Olei Chamæmilini.

Anethini.

Liliorum aa *unc. quatuor.*

Vini generosi *libr quatuor.*

Laat dit eenige dagen staan weiken, kooktse dan sagjes tot de vogtigheid vervlogen is, en doet by het doorgesijgde

Lithargyrii auri *libr. duas.*

Kookt dit te samen met water of wyn tot de dikte van een pleister, doet daar dan by

Ol. Spicæ *unc. quatuor.*

Crocini *unc. duas.*

Auxungie porcinæ *libr. duas.*

Pinguedinis vitulinæ *libr. unam.*

Olei Laurini genuini *unc. octo.*

Laat dit nog een weinig koken, doet 'er dan soo veel wit Was by dat het dik genoeg is, mengt dan

Argenti vivi *unc. octo.*

Terebinthinæ claræ *unc. quatuor*

Onder een; doet daar by Styracis Liquidæ *unc. tres.* byna koud geworden zynde, gietse by elkander, en op het alderlaatste het poeder.

Thuris Masculi *dry lood.*

Euphorbii *drach decem.*

Maakt 'er dan rollen van. Die 'er geen Quik-

Quikzilver wil by hebben kan s'er aflaten.

Sy is bequaam om de pyne der gewrigten te stillen, soo in de jigt, sierecyn, als van Venusziekten herkomstig. Men gebruiktse ook op verhardingen, Tophen en Scirrhēn.

Emplastrum ad Rupturas Fernelii.

℞. Acaciæ veræ.

Aristolochiæ longæ, rotundæ.

Balaustiorum.

Capularum. Glandium.

Fabarum.

Gallarum immaturarum.

Malicorii.

Myrrillorum.

Nucum Cupressi.

Sem. Plantaginis aa *unc. sem.*

Alles gestooten zynde, laatsse twee dagen in Rozenedik staan weiken, droogtze dan uit, doet by 't poeder 't geen volgt.

℞. Rad. Consolidæ majoris.

Filicis.

Osmundæ regalis.

Herbæ Caudæ equinæ aa *unc. una m*

Aloës. Mastiches.

Myrrhæ. Mumia.

Thuris aa *unc. duas.*

Boli Armenæ. Aceto lotæ.

Lap. Calaminaris præp. aa *unc. tres.*

Lithargyrii auri.

San-

Ceratum Stomachium Galeni.

℞. Olei Rosacei Omphacini, *libr. unam*,
Smelt daar soo veel Was by, tot het een dikte
van een *Ceratum* heeft (dat is een weinig
dunder als een Pleister, en wat dikker als
een Salf) doet dan daar de volgende Poede-
ren onder.

Mastiches.

Rosarum rubr. aa *drach. viginti.*

Fol. Absinthii, *drach. quindecim.*

Spicæ Nardi Indicæ, *drach. decem.*

Laat het een *Ceratum* werden.

De kragten zijn om de maage en lever te
sterken, het braken te beletten, en de ko-
king te vorderen.

Sparadrapum, of Tela Gualteri.

℞. Olei Rosacei Omphacini, *libr. sem.*

Sevi arietini, *unc. quatuor.*

Lithargyrii.

Minii, aa *unc. tres.*

Kookt dit met een goed deel waters, tot de
dikte van een Pleister, smelt daar by

Ceræ albæ unc. decem.

Caphuræ unc. sem. met wat oly van
rosen kleyn gemaakt.

Stroit daar de volgende Poeders onder.

Boli Armenæ.

Mastiches.

Plumbi usti præp,

I

Tlu-

Thuris,

Tutix præp. aa *unc. sem.*

Alles wel onder een geroert, en nog warm zijnde, doopt daar linnen lappen in, die gy over een beolyd bert kond uitspannen en uit rekken.

Dese dient op verouderde sweren, om de huid te doen groeyen, tegen het doorleggen van het lighaam, en kan ook tot fistels gebruikt werden.

Ruptorium Commune.

Neemt seer sterke Zeeptieders loog, rookt die uit totse droog is, en bewaartse.

Sy is bequaam om gaten en fontenellen te doen byten.

Lapis Alchymia.℞. Vitrioli Rom. *libr. unam.*Aluminis *libr. sem.*

Tartari albi.

Vitrioli albi, aa *unc. quatuor.*

Boli comm.

Lapid. Calaminaris, aa *unc. duas.*

Æruginis.

Cerussæ, aa *unc. unam.*

Fijn gestooten zynde kooktse in een goed deel wijn edik tot de hardigheid van een steen.

Suivert ook de oude sweergaten, bijt het over-

overtollige vleis weg, geneest de schurft, en voortloopende sweeken, stuit de *Gangrena* en *Sphacelus*; is goed in ontftekingen der oogen als anders, geneest de losse tanden en bloedend tandvleis, stilt de tandpijn.

DE RTIENDE AFDEELING.

Van de bereidingen eeniger enkele Medicijnen,

Aloës Nutritio door het sap van Rosen.

Neemt *Aloës Sottorina lucide trita q. v* ontdoet deselve in *Sap van bleike Rosen q. s.* droogse dan weder; doet daar weder 100 veel sap by, laat het droogen, en doet dit eenige reisen.

Sy doet sagjes purgeren, herstelt de maag: dood de wormen, en wederstaat alle bederfenis.

Æris ustico.

Neemt kopere Platen, doeise in een smeltkroes, en stroit tusschen yder Plaat wat gestoten Swavel, setse dan in 't vuur te branden en d'overgeblevene Assche kan men met water dikwils op te gieten, affoeten

Gewassen Kalk of Calx Lota.

De Kalk klein gevreven zijnde, giet men
1 2 daar

daar eenige reifen regenwater op, het Poeder gefonken zijnde, werd het water weder afgegoten, en foo lange gedaan tot het Poeder foet is, eindelijk giet men daar eens rofe-water op en af, en werdt dan gedroogt.

Het water dat 'er atgegoten werd, kan verftrekken voor het *Aqua calcis* om in fweeringen en verbrandingen te gebruiken.

De *Calx Lota* doet cicatriferen en opdrogen.

Geprepareert Staal.

Neemt gevylt Staal dat fuyver is, giet daar *wyn edik* op, en laat het in de zonne droogen, giet daar weder nieuwe op, en laat het weder droogen, doet dit foo dikwils tot gy defelve op een fteen kond prepareren, 't welk gy met kaneelwater tot een ontaftelijk Poeder kond wryven, dat is, foo lange tot het tuffchen de tanden niet meer en kraakt.

Met Azyn bereid, fegt men alle vloeden te doen ftoppen.

Gemeene bereyding van Cornu Cervi, Ebur, en andere gebeenten.

De Beenen, of Horens in flukken gebroken, werden in een fmeltkroes foo lange gebrand tot fe wit zijn; feer fyn gevreven zijnde, wafte menfe eenige reifen in rofe-water

water af, en werden eindelijk op een marmersteen gevreven, en in koekjes gemaakt, 't welk geschied wanneer men die op een onverglaafde schotel laat druppen.

Een andere wyse om beenen te bereyden.

Wanneer men *Aqua vite*, of eenige andere cordiale wateren distilleert, werden de Beenen of Horens met een touwtjen in den helm gehangen, 't welk eenige reifen herdaan werd, en op het laatste murruw werden, die men dan tot sijn Poeder vrijft.

Bereyding van Coriander en Comynzaad.

Het Coriander of Comynzaad werd vier en twintig uren in den edik geweikt, en daarna gedroogt.

Elaterium.

Neemt soo veel wilde Comcommers, (Efels Comcommers gesegt) die binnen de agt dagen vergadert zyn, soo veel genoeg is.

Snijds voorzigtelijk met de punt van 't mes in 't midden van 't steeltjen, op dat de rijpe saden, sonder de vrugten te duwen, in een wijde pot komen te springen.

Uit de vrugten nu, boven op een Seef doorsnijdende, wert het overige zaad en slijm uitgedaan en in een marmere mortier

I 3

met

met een houte flamber geflooten, allenxkens het vogt dat uit de vrugten geloopen is, met een weinig regenwater daar oppgiende, vergaderende; dit moet alles met warme handen gehandelt werden, tot dat de olyagtige vettheit uit het zaad en de *Pulpa* door een seer fijne nieuwe Seef gevreven werd, welke op het sand, tot een dikte van Pillen allenxkens werd uitgerookt.

Het is seer sterk purgerend, drijft de weiachtige vogten uit; verwekt de stonden, dood de vrugt, derhalven werd dit weinig gebruikt.

Dosis grana ii. iv. en vi.

Bereyding van Esula en Helleborus.

Neemt de basten van de *Eselwortel*, of neemt *Helleborus* wortel q. s.

Weiktse in scherpe edik in een matige warmte, en droogtse: aldus werden meer andere dingen bereid

---

Bereyding van Lacca.

Neemt onsuivere *Lacca* (want de suivere kan men sonder te suiveren gebruiken) soo veel gy wilt, breektse een weinig in stukken, kooktse dan in 't water, in welke eerst,

Rad. *Aristolochiæ longæ* en

Schoenanthi aa part. æquales

Gekookt zijn, tot de vuiligheid op de grond
k omt

komt te finken en het klare boven is, 't welk gy sult afgieten en 'in de Sonne of op een warme plaatse droogen.

Zys goed in alle verstoptheid en leverfiekte,

Bereiding van Lapis Calaminaris.

Bluft de *Lapis Calaminaris* driemaal in *Aqua Plantaginis* en *Rosarum*, vrijtfe daarna fijn op een marmerit. en, en droogfe in koekjes.

Bereiding van Lapis Lazuli.

Brandfe eerst in een kroes en vrytfe eerst op een steen; met regenwater, en wafte daar na met roosewater of melisse water af, soo lange tot het water klaar blyft.

Lapidum Pratioforam,
Corallorum,
Margaritarum,
Oculorum Cancri,

En andere meer hare bereiding.

Neemt feer witte uitgelesene Paarlen of andere Gesteenten, vriittfe in een marmere ofte glase mortier met een glase stamper, daar eenige droppen roosewater by doende; vrijt soo lang totfe soo fijn zijn, dat het Poeder tusschen de tanden niet meer en kraakt: en droogt het.

Zijn hattsterkende, en alle zuur t'onderbrengende.

Bereiding van Opium.

Smelt uw *Opium* in Brandewijn, gietse door een doek en rooktse uit tot de dikte van Pillen.

Gebrand lood.

Neemt loodeplaten, stroit tussen deselve gestoote swavel, doetse soo in een nieuwe pot: ontsteekt die, en roert het lood, met een yfere spatel, zoo lange om, tot het in asse geraakt is,

---

Bereidinge van Scammonium.

Vult eenige uitgeholde Queappelen met *Scammonium*, stoptse toe, en braadtse in den oven of onder de asche, totse gaar zijn, doet'er de *Scammonium* dan uit en bewaartse. Dese wert een *Diacrydium*, of *Diagridium* genoemd.

Bereiding van Tutia.

Laat de *Tutia* drymaals in uw smeltkroes gloeyen, en blustse drymaals in rosewater, stootse fijn, en bereidse met rosewater op een steen.

Cal-

Calcinering van Vitriool.

Laat de gestoote Vitriool in een onverglafde pot op een sagt vuurtjen tot se wit wert, gedroogt werden, geduurig sterk omroerende, op datse niet aanfitte of versteene. Daar na het vuur vermeerderende brande een viereendeel uurs tot se rood is.

A A N H A N G S E L,

Van eenige benoemingen, door welke verscheide dingen met een woord uitgesproken werden

Vyf openende Wortelen.

Apii, Asparagi, Fœniculi, Petroselini,
Rufci of Graminis.

Vier versagtende Kruiden.

Althææ, Beta, of Parietaria, Malva, Violaria.

De vyf hairige Kruiden.

Capillus Veneris.

Phylliris, of Trichomanes.

Salvia vitæ, of Ruta Muraria.

Scolopendrium, of Ceterach.

Drie cordiale Bloemen.

Boraginis, Buglossæ, Violarum.

Vier groote warme Zaden.

Anisi, Cardamomi, Cumini, Fœniculi.

Vier kleyne warme Zaden.

Ammios, Apii, Carei, Dauci.

Vier groote koude Zaden.

Cucumeris, Curcubitæ, Citrulli, Melonum.

I 5

Vier

Vier kleyne koude Zaden.

Cichorei, Endiviæ, Lactuæ, Portulacæ.

Vylderley gruyfeling van dierbare
Gesteenten.

Granati, Hyacinthi, Sapphiri, Sardi, of
Carneoli, Smaragdi.

Van de Midicinale gewigten en
maten, gelijk men heden-
daags gebruikt;

Met desselfs teykenen :

Gr. gr. een Grein, wegende soo veel als een
gemeene gerste koorn.

ʒ. *Scrup.* een scrupel, doet twintig grein.

ʒ. *Drach.* een Drachma, doet dry scrupels.

ʒ. *Unc.* een ounce, weegt agt drachme.

℔. *lib.* een pond, doet twaalf oncen.

℔. β. een half pond, weegt ses oncen.

Quart. *Quartarius*, doet dry oncen.

M. *Manipulus*, is een hand vol, of soo veel
als men met de hand kan grypen.

P. *Pugillus*, is soo veel als men met de
uiterste vingers grijpt.

Pinta, doet in vogtigheid omtrent twintig
oncen.

No. *Numero*

Par. *paria*, dubbel getal. } aldus telt men de

ā āā. ana: dat is, van elks even veel getal
van gewigt of mate.

Par aq. van elks even veel.

Q. 6

Q. f. q. f. *quantum sufficit*, soo veel genoeg is.

Q. V. q. v. *quantum vis*, 100 veel gy wilt.

Q. pl. q. pl. *quantum placet*, soo veel u belieft.

S. A. f. a. *secundum artem*, na de konst.

S. S. S. *Stratum super stratum*, wanneer men met lood en 1 wavel of sout tusschen eenige platen of yis anders stroit.

B. M. *Balium Mariae, of maris.*

B L A D W Y Z E R

Van de Gecomponeerde

M E D I C A M E N T E N,

*Die men in de Winkels be-
waren moet.*

A	CETA of AZYNEN	108	
	Van Goudsbloemen	60	
	Lavendel	60	
	Rosen	60	
	Vlier	60	
	Scillea.	61	
ANTIDOTEN		108	
	Confectio Alkermes	116	
	Hyacinthorum	117	
	Diascordii Fracastorii	114	
	Mithridatum Damo- cratis	112	
	Theriaca Andromachi		
			AQUÆ COMPOSITÆ 48
			Alexipharmaca 49
			Antepileptica 48
			Antinephritica 50
			Anti paralytica 51
			Hysterica 53
			Prophylactica 50
			Theriacalis 53
			Spir. Salis Armoniaci 56
			Vitæ Matthioli 57
			Sal volatile oleosum 59
			Elixir propr. par 59
			Vi-

BLAD WYZER.

<p>Vitæ composita 55 AQUÆ SIMPLICES STILLATIÆ 44</p> <p>Abſinthii Acerolæ Artemiſiæ Betonice Boraginis Camomillæ Caprifolii Cardui benedicti Centaurii minoris 46 Chelidonii majoris Cichorei Cinnamon 47 Cochleariæ Euphragiæ Fabarum Fœniculi } 44 Florum Caryophyllorum Fumariæ Graminis Hederae terrestres Hyſſopi Lactuæ Lavendulæ Liliorum alborum Liliorum convallium Matricariæ Meliffæ Mellis 47 Menthae Papaveris Er 2-</p>	<p>tici Petroselini Plantaginis Pœoniæ Portulacæ Pulegii Rorismarini Roſarum Sambuci Solatri Spermatis Rarum Uraminis 45 Tiliæ</p> <p>CERATA Santalinum 192 Stomachicum 193</p> <p>CONDITA 94 Caro en Miva Cydoneorum Cauſes Lactuæ Cortices Aurantium & Citriorum Flores Aurantium & Citriorum } 94 Fructus Berberorum Cerafa Cerafa amarena Myrobalani Nuces Juglandos Moschatae Ribesii Paſſulæ Purgantes Radices acori Vulgaris Cichorei</p>
--	--

Enu-

DER MEDICAMENTEN.

Enulæ camp-	} 49	dos 105
næ		Hieræ Picræ Galeni 106
Eryngii		Lenitivum 107
Satyrii		Succi rosarum 108
Scorzoneræ		EMPLASTRA 182
Zingiberis	} 96	Betonicæ 182
CONSERVÆ		Diachaleiteos of Dia-
Abſinthii Roma-		palmæ 182
ni		Diachylum cum gum-
Vulgaris		mi 183
Acetoſæ		ſimplex
Betonicæ		Gratia Dei 184
Boraginis		Grifeum of Lapidis
Calendulæ		calaminatis 185
Caryophyllorum		Meliloti 185
Cicherei		Minii 186
Euphragiæ		Mucilaginum 187
Malvæ		Oxycroceum 188
Meliſſæ		Rosarum cum & ſine
Menthæ		Mercurio
Nymphææ	Ad rupturas Fernellii	
Paoniæ	190	
Roriſmarini	Sparadrapum of Tela	
Rosarum Palli-	Gualtheri 193	
darum & ru-	Stichticum Parecellii	
brarum	191	
Salviæ	LAPIS ALCHYMIÆ 194	
Symphyti	MELLITA 61	
Trifoliacerofi	Diamorum Nicolai 92	
Violarum.	Mel Centauri 90	
ELECTUARIÆ SOLU-	Mercurialis 89	
TIVA 98	Roriſmarini 90	
Benedictum Lixati-	Rosarum astringens 90	
vum 98	Rosarum ſolutivum 91	
Confectio Hæmæch 69	Oxymel ſcilliticum 92	
Diacarthamum 101	Simplex 9	
Diacatholicum 102	OLEA PER DELIQUI-	
Diaphanicum 103	UM 166	
Diaprunum ſolutivum 104	Guajaci 166	
Hieræ diacolocynthi		

Myr.

B L A D W Y Z E R.

Myrrhæ 166
 Petre naturale 167
 Plumbi 167
 Tartar 167
 OLEA PER DE-
 STILLATIONEM }
 Anethi } 162
 Anisi }
 Bacc Juniperi }
 Carei }
 Caryophyllo- }
 rum. }
 Ceræ 164
 Cinamomi 162
 Corticum Arantiorum }
 163
 Citriorum 163
 Fœniculi 162
 Laterum of Philosopho-
 rum 164
 Ligni Rhodii 162
 Macis }
 Majoranæ } 162
 Nucis Moschatæ }
 Origani crotici }
 Rosismarini }
 Salis : 65
 Spicæ 162
 Succini 164
 Sulphuris 165
 Terebinthinæ 163
 Vitiole 165
 OLEA PER EXPRES-
 SIONEM 154
 Amygdalorum amara-
 rum 154
 Dulcium 154

Erucæ 154
 Hyoscyami 154
 Laurinum 154
 Lini 154
 Macis 154
 Nigellæ 154
 Nucis Juglandis 154
 Moschatæ 154
 Ovorum 155
 Olivarum Matararum }
 154
 Omphacinum 154
 Palmæ 154
 Papaveris 154
 OLEA PER LEFUSIO-
 NEM ET DECOCTI-
 NEM 155
 Absinthii 155
 Anethinum 156
 Capparium 157
 Castorei 157
 Chamæmelinum 156
 Crocinum 158
 Cudoneorum 156
 Euphorbii 159
 Hyperici 156
 Irium 159
 Keyrium 156
 Liliorum alborum 156
 Lumbricorum terre-
 strium 159
 Majoranæ nobilis 156
 Mastichinum 160
 Menthæ crispæ 155
 Mucaiginum 160.
 Myrtillorum 161
 Nardinum 161

Ne

DER MEDICAMENTEN.

Nepetæ
 Nymphææ
 Rosaceum
 Omphacium
 Rutaceum
 Scorpionum
 Solani
 Tritolii odorati
 Violaceum
 Verba'ci
 Vulpinum 162

OPIATA 108

Philonium Mesuræ 118
 Ruquies Nicolai 118

PILULÆ 145

Aloëphanginæ 145
 Agarici 147
 Aureæ 147
 Cochix 148
 Cynaglossi 148
 Extracti Catholici 149
 Foetidæ majoris 149
 Hieræ cum Agarico 150
 Lapidis Lazuli Mesuræ
 150
 Laudani Opiati 154
 Mastichinæ 152
 Nitri Alex Trallani 152
 Pestilentialia commu-
 nes 153
 Sine quibus 153

PRÆPARATIEN VAN EE- NIGE SIMPLEN.

Aris of Koper 195
 Aloës 195
 Calcis 165
 Chalybis 196
 Corallorum 199
 Coru Cervi 196 197
 Cerandri en cuminifem
 167
 Eboris 196
 Elaterium 197
 Elusæ 198
 Hellebori nigri 198
 Lacæ 198
 Lapidis calaminaris
 199
 Lazulii 199
 Margaritarum 199
 Oculorum Cancri 199
 Opii 199
 Plumbi 200
 Scammonii 200
 Tutix 200
 Vitrioli 200

PULVERES AROMA- TICI 122

Aromaticus Rosaceus
 Gabriels 122
 Diacalamithes 122
 Diagalangæ Mesuræ 122
 Diareos simplex 124
 Dialacæ Major 124
 Diamargariton Frigi-
 dus 125
 Diambæ mesuræ 126
 Dianthos Nicolai 126

Diart-

B L A D W Y Z E R.

Diarrhodon Abbatis
127

Diatragacanthi frigidus 128

Diatrion tantalorum
Nicolai 129

Liberans 129

Nephriticus 131

PULVERUS CHIMICI
132

Cremor tartari 132

Cristalli tartari 132

Flores sulphuris 133

Lapis Prunella 134

Magisterium corallo-
rum 135

Margaritarum 135

Oculum cancri 135

Mercurius precipita-
tus 136

Tartarum vitriolarum
132

PULVERUS PUR-
GANTES 120

Diafenna Montagna-
na 120

Diaturbith cum Rhabar-
baro 120

Hiera simplicis Gale-
ni 121

ROB 61

Acacia 93

Berberorum 93

Ribesiorum 93

RUPORIUM COM-
MUNE 136

SALES 136

Abfinthii 136

Cardui Benedicti 136
Fabarum &c. 136

SYRUPI 61

Abfinthii Compositus
97

Aceti 61

Acetosa 63

Agresta 63

Althæa Fernellii 68

Artemisa Fernelli 70

Betonica 71

Boraginis 71

Botryos 73

Byzantinus 73

Capillorum veneris 74

Cardui Benedicti 72

Cichores simplex 72

Cum Rhabarbaro 75

Cochlearia 64

Cydoneorum 64

Diacnica 76

Diacodium 78

Fumaria 79

Glycyrrhiza 79

Granatorium acido-
rum 54

Hyslopi 80

Jujubinus 81

Julapium rosaceum 65

Limonum 54

Mentha 82

Myrtinus 82

Papaveris 83

Papaveris erratici 84

Portulaca 84

Quinque radicum 85

Rosarum ficcatarum
86

DER MEDICAMENTEN.

Solutivus 86
 Solutivus cum sensu
     86
 Scabiose 73
 Stachadis 87
 Symphyti Fernelii 82
 Violarum Compositus
     89
     Simplex 65
 TABELLÆ 97
 Saccharum althææ 98
     perlatum 97
 TROCHISCI 137
 Agaricus Trochisco-
     tus 137
 Albi Rhafi of Sief Al-
     bum 137
 Alhandel 138
 Alkekengi 139
 Bechici. 140
 Capparum 140
 Cypneos pro Mithri-
     datio 141
 Hedychroi ad Theria-
     cam 143
 Myrrhæ 142
 Rhabbari 142
 Scillitici ad Theria-
     cam 143
 Terræ sigillatæ 143
 Viperini ad Theria-

cum 144
 UNGUENTA 168
 Adstringens Fernelii
     168
 Egyptiacum 168
 Agrippæ 169
 Album Caphuratum
     169
 Althææ Compositum
     170
     simplex 170
 Apostolorum 171
 Arthanitæ 172
 Aureum 173
 Basilicum of Tetraphar-
     macon 173
 Calcis 174
 Diapompholigos 175
 Emulatum cum Mercu-
     rio 175
 Martiatum 176
 Nervinum 177
 Nutritum 178
 Oculare 178
 Pectorale 179
 Pomatum 179
 Populeum 180
 Refrigerans Galeni
     181
 Rosacem 181

AANWYZER

Der siekten en genesinge, begreepen in d' Amsterdammer ApothEEK.

A Mbeyen	180
Apoplexien	57
Appetijt of Eetlust	60, 68, 112, 133
<i>Asthma</i>	148
Baarensnood	99, 115, 142
Barmoeders uithanging	93
Beenbreuk	161, 182, 188
Blaasiekten	99, 131, 139, 162, 165
Bloed tandvleis	91
Bloedgiftig	85, 133, 135
—— loop	117, 144, 152
—— gerunnen	52, 136
—— sterking, <i>siet hartsterking</i>	
—— suiveren	72, 79
—— tpouwen	69, 73, 83, 88
Borstzorg	169, 170
Borstmiddelen	69, 74, 78, 80, 84, 98, 124, 129, 133, 140, 147, 166, 170, 179
Bort	64
Braking beletten	56, 57, 59, 64, 76, 80, 86, 117, 122, 156, 193
Brandende Pis	89, 136
Buikloop	76, 82, 83, 91, 93, 117, 144, 152
—— pijn	98, 118, 152
—— weekmaking	60, 72, 79, 86, 87, 89, 90, 96, 132
<i>Cachexia</i>	76
<i>Callus</i>	188
Catharren	84, 148
Cicatrizering	138, 175, 185, 187, 194
Darm uithangen	92, 93
	Discu-

DER ZIEKTEN,

Discutieren	111
Doodevrugt	105, 142, 198
Doofheid	52, 154
Doorliggen des huids	194
Dorft	64, 85
Douwworm	201, 155
Droefgeeslige veruolyken	59
Droppelpis	51, 139
<i>Dysuria</i>	51
Engborftigheid	73, 150
Ettermaken	184, 186
——— dryvend	63, 73, 186
——— Gefwellen	82
——— Spuwen	88
Exteroogen	184
Fenynen tegengift	48, 111
Filtelen	170, 183, 194
Flauwte	58, 59, 127
Flerecyn	90, 150, 152, 159, 164, 177, 183, 187, 190
Fontanelen	194
Galdryven	86, 89, 101, 104, 105, 133
Gaktempering	63, 64, 65, 72, 76, 90, 91, 93, 102 103, 120, 133, 165
——— ziekte	76, 132
<i>Gangrana</i>	169
Geelzugt	68, 74, 76, 79, 133, 143
Geestverquikking	47, 58, 116
Geheugenis herftellen	58
Gehoor	147
Geraaktheid	52
Gefcheurtheid	191
Gefigt	58, 147, 154
Gefwellen	162, 160, 174
Gewrigten verzvrongen &c.	164, 173, 277, 190
Gorgeldrank	62, 91
Graveelmiddel	51, 57, 59, 69, 99, 133, 139, 148 164, 166
Hairwaffing	47, 155, 159
——— worm	101, 155
Handeuvel	134
	Hard-

A A N W Y Z E R.

Hardlyvigheid	107
Harde buiken	157, 169
—— Milten	157
—— Klieren	166
Hartbeving	72
—— Klopping	57, 58, 59, 72
—— Sterking	47, 56, 58, 65, 98, 116, 117, 126 127, 136, 200
—— Vang	72
—— Verheugen	58
Heesheid	73, 84, 89, 124, 129, 140
Herfenslym	88
—— sterking	49, 58, 92, 127
Hik	56, 82, 123
Hitte der mond en ingewanden	63, 85, 134
Hoest	74, 78, 80, 89, 98, 124, 126, 129, 140, 152 179
Honger	60
Hooftpleister	122
Hoofdzicken	49, 52, 56, 57, 58, 59, 88, 102, 118 126, 147, 152, 153, 158, 159, 162, 180
Huidsqualen te genezen	134, 167, 178, 181, 194
Jeukfel	101
Jigt	57, 59, 99, 133, 150, 152, 159, 164, 166, 183
Ingewanden versterken	83
Kanker	101, 151
Keel ontsteking	62, 91
Kinderzickten	49, 76, 119, 181
Klieren verharde	169
Kloven in de borsten	155, 167, 180
—— handen	167, 180
—— lippen	167, 180
Knoets gefwel	125
Koking der maag bevorderen	193
Kolykmiddelen	58, 90, 99, 111, 118, 148, 150 163
Koortsgenesinge	47, 48, 54, 63, 67, 73, 77, 84, 93 101, 115, 133, 134, 137, 151 152, 165, 167
Koude	

DER ZIEKTEN.

Koudeklieren	25
Kraamvloed	83, 93, 142
Kramp	88, 158
Karwagie	176
Lamheid	52, 82, 90, 102, 158, 162
Lazerye	101, 136
Ledenverringing	164, 177
——— verkrompen	173, 177
Lendevang	130, 158
Leven verlengen	58
Leversterking	68, 192, 193
——— verstopping	72, 85, 125, 141, 143
Lidreikens	155
Lipkloven	180
Longziekten	73, 74, 78, 84, 92, 126, 129, 133
Loop,	121
Losse tanden	195
Luisdooding	136, 176
Lyfmoeder	89, 90, 118
<i>Lympha</i>	72
<i>Maagqualea</i>	49, 52, 56, 58, 59, 64, 68, 82, 84, 88
	91, 92, 93, 104, 107, 111, 115, 116
	122, 125, 126, 143, 150, 152, 153
	160, 162, 163, 170, 192, 193, 195
Maandflonden. <i>fietsflonden</i>	
Melancholie	101
Miltmidelen	72, 74, 125, 140, 143, 166
Moederqualen	58, 71, 90, 159
Mondbitte	63, 85, 90, 92, 93, 129, 139
Nageboorte afdryven	142, 154
Nieu-bloeding	83
Nierqualen	69, 72, 89, 99, 131, 139, 162, 165
<i>Odontalgia</i>	52
Ontsteking	61, 84, 170, 175, 178, 192
Oogfiekten	90, 138, 159, 178, 198
Oorfiekten	52, 153, 166
Openen	62, 69, 72, 74, 76, 79, 86, 92, 134
Opgekrompe leden	173, 177
Oprupfinge	123, 147
Opftygingen	53, 57, 99
<i>Pees-</i>	

A A N W Y Z E R

Peesfteken	160, 164, 177
Pestmiddel	48, 54, 61, 64, 111, 130, 153
Fis, brandende	89, 139, 181
Bisdryven	68, 69, 122, 136, 166, 167
———— vloed	83
<i>Podagra</i>	102, 152
Pokken	136, 152
Puigeeren	87, 69, 103, 102, 105, 107, 120, 121 137, 149, 151, 173, 195, 198
Pynstilling	84, 111, 152, 160, 170, 177, 188
Quaadaardigezichten	54
Qualykte	126
Quylinge verwekken	136
Ragchels doen voortkomen	124
Roodeloop	76
Roos	61, 170
Rudigheid	133, 176
Saadloop	164, 166
Scheil opening	72
Scheurbuik	57, 59, 64, 133
Scheurtel	155, 168
Scharst	79, 101, 133, 136, 170, 176, 178, 195
Scirrhem	190
Siltigheid	56
Sinkingen	84, 124
Slaapziekten	57, 133, 159
Slapheid versterken	147
Slaapmakinge	78, 84, 119, 152, 180
Slijm	60, 61, 74, 77, 86, 88, 90, 91, 99, 101, 102 103, 104, 123, 131, 132, 133, 134, 138 141, 142, 143, 147, 150, 152
Sog in de borsten verdroogen	169, 170
<i>Sphacelus</i>	195
Splinters uythalen	174, 193
Sprouw	67, 85, 89
Steenmiddel	133
Stonden verwekken	71, 115, 123, 125, 133, 141 150, 164, 198
———— Suiveren	107
———— Stoppen	83, 86, 93, 144
	Stop-

D E R Z I E K T E N .

Stopping	83, 135
<i>Siranguia</i>	51
Stuipen	49, 57, 81
Suffusien der oogen	154
surigheid & onderbrengen	56, 57, 135, 137, 141 151, 152, 165
Swartgallige	101
Swearingensuiveren, & droogen, heelen	86, 88
	91, 136, 139, 141, 169, 170, 172, 174, 183, 184 187, 192, 104, 104, 195, 196
Sweeten	48, 55, 72, 111, 130, 134, 137, 166
Sydewee	72, 73, 89, 129
Tandvlees ontsteking	91
Tandpijn	57, 155, 195
— vlees bloedend	91, 169, 195
Telen bevorderen	89
Teeringe	88, 126, 129
<i>Tinflora coralloyum</i>	47
Tophen	190
Trekking	152, 158
Vallende ziekte.	49, 57, 127
Verbranding	170, 175, 196
Verdunnende.	162
Verdwijnen	162, 186
Verharding	159, 177, 186, 188, 190
Verkoelinge	68, 89, 93
Verkoudheid	55, 124
Verrotting	58, 153
Veragtingen	86, 155, 161, 184
Verstand sterken	58
Versterkend middel, fier hartsterking.	
Verstopping	57, 68, 71, 74, 79, 85, 103, 106, 125 132, 133, 143, 165, 167, 199
Vleisgroeving	192
— Overtollige wegbyten	136, 195
Vloedstoppinge	86, 144, 196
Voeteuvel	134
<i>Urina ardente</i>	51
Vrugt afdryven	106, 142, 198
Walginge	55, 57, 59, 82, 123, 156
Water-	

AANWYZER DER ZIEKTEN.

Waterfugt	74, 77, 89, 102, 104, 133, 143, 165
Winden	52, 54, 56, 58, 59, 68, 71, 99, 104, 111, 115 118, 122, 123, 147, 163
Winterhanden	155, 167
Wintervoeten	155, 167
Wonden	134, 136, 173, 182, 183, 187, 192
Wormen	46, 55, 59, 60, 68, 72, 76, 90, 106, 107 135, 156
Wratten	47
Zenuwziekten	158, 160, 162, 164, 166, 170, 173 177, 178
Zydewee	73, 74, 80, 84, 89, 129, 170, 179

E Y N D E.

Bibliothek
Don Juan José

121.50

